

ČLOVEK IN DELO

Že od vsega začetka svojega obstoja je bil človek oz. človeški rod poklican, da si z lastnim delom zagotovi svoj obstoj. Poklican, ne obsojen na delo. "V potu svojega obraza..." se glasi svetopisemski glas Adamu in njegovim naslednikom si bo človek prislužil vse, kar potrebuje za svoje življenje. Delo je nekako od začetka tisto sredstvo, ki nam daje smisel vsega našega dejanja in nehanja.

Od tega božjega klica človeku v raju do naših dni je gotovo prešlo veliko časa in razvoj človeštva in družbe je šel svojo pot. Od prisilnega dela sužnjev v starem veku in tlačanstva v srednjem veku - da omenimo le najslabše zlorabe dela in delovne sile s strani gospodujočih - smo v moderni družbi doživeli druge, večje premike in razvojne korake. Države in ustanove, kot recimo zlasti Cerkev, so skozi zgodovino na različne načine udeleževale smernice in določila tako naravnega zakona kot zlasti zakonskih norm in v najnovejšem času zakonodaj o delu. Sama katoliška Cerkev je tu zlasti v teku dobrega stoletja naredila ogromne korake in v tej smeri. Od enciklike *Rerum novarum* papeža Leona XIII. do pomembnega dokumenta o delu *Laborem exercens* papeža Janeza Pavla II. v našem času je katoliški socialni nauk doživel pravo revolucijo. Med skrajnim liberalizmom na eni strani in socializmom oz. komunizmom na drugi je prav krščanski socialni nauk pokazal vso svojo aktualnost in pravo mero. V tem smislu vidimo pristno vlogo dela, ki ni samo sebi namen, ampak odrešujoče sredstvo človeka v borbi za vsakdanji kruh.

Vsaka družba je v posameznih zgodovinskih obdobjih izoblikovala lasten model in vzor dela in človeka. Tudi slovenska družba je zlasti v zadnjem stoletju na tem področju naredila velike korake. Naj spomnimo na velike vzornike združnega gibanja, zlasti Janeza Evangelista Kreka, ki so tudi primorskemu človeku pomagali iskati novih poti na tem področju. Kako globoko je o vsem tem razmišljal tudi eden najvidnejših sodobnih slovenskih filozofov, France Veber, ki je med drugim pisal o socialnih zadevah, posebej o združnem gibanju, zavedajoč se pomena in novih izzivov časa (kar pa je aktualno tudi za naš čas): "Živimo v času, ko vsi vemo in tako rekoč na lastni koži čutimo, da se pripravlja v njem nekaj novega, kar bi utegnilo dati človeškemu življenju še neki posebni in doslej naznani pomen in smisel." Preroške besede, ki nakazujejo možnosti človekovega zlasti socialnega razvoja v bodoče! Veber je tako uvidel posebne možnosti za socialno rast slovenskega naroda v poprej začrtanih idealnih smernicah. In tako še poudarja vlogo dela, ki tudi odraža krščanske osnove, ko npr. piše: "Delo naj služi človeku in ne človek gospodarskemu delu." /STRAN 2

- ANDREI BRATUŽ

SLOVENSKA MANJŠINA PRED UPRAVNIMI VOLITVAMI

UMETNOST MOŽNEGA

IVO JEVNIKAR

Oznaka, da je politika "umetnost možnega", je za marsikoga sporna. Nedvomno je nezadostna, saj za politiko v prvi vrsti zahtevamo, da je "delo za skupno dobro". Poleg tega je dvoumna, saj bi lahko opravičevala oportunistem in celo nemoralnost.

Dejstvo pa je, da ta označka opozarja na bistveno pričakovanje, ki ga ljudje gojijo do politikov: da ob lepih načrtih tudi kaj stvarnega dosežejo; da v težkem položaju iščejo izhoda in ne mečejo puške v koruzo; da znajo presoditi, kaj se izplača, pa čeprav je treba izbirati le "manjše zlo".

Teolog dr. Vladimir Truhlar je zapisal, da po spoznanjih moderne duhovnosti "greši" politik, ki "sijajnega ne razlikuje od možnega", a tudi politik, ki "hlini zvestobo načelom, kjer je v resnici odpo-vedal" (*Leksikon duhovnosti*, 443). Najti pravo pot med političnim realizmom in do- slednostjo je zlasti v prehod- nih časih pogosto težavno.

Vse to mi prihaja na misel, ko slišim nekatere razočarane ali celo očitajoče pripom-

be, ker v nedeljo na glasovnicah za pokrajinske volitve na Goriškem, občinske in rajonske volitve v Trstu in drugih krajih ne bo znaka "lipove vejice". Slovenska skupnost pri volitvah dejavno sodeluje s svojimi kandidati in programskim prispevkom, nima pa svojega znaka, ker se je z drugimi skupinami (ki so se morale ravno tako odpovedati lastnemu znaku) povezala v zaveznitva Oļije.

Znano je, da je slovenska stranka nasprotovala uvedbi večinskega volilnega sistema in da si ne glede na volilni ustroj prizadeva za zagotavljanje zastopstva narodnostne skupnosti v izvoljenih telesih.

Dejstvo pa je, da gremo tudi tokrat na volitve z večinskim sistemom, ki nagraduje zmagovita zavezništva, ostalim pa jemlje še to, do česar bi se dokopali s proporcionalnim volilnim sistemom.

Slovensko stranko so nova volilna pravila nekajkrat že težko prizadela na deželni, pokrajinski in občinski ravni. Posledice je občutila in jih še čuti vsa manjšina. Zgodilo pa se je tudi, da so volivci s pametno uporabo preferenčnega glasu v tržaški občini na

prejšnjih volitvah prvič v zgodovini izvolili dva, torej oba predstavnika SSK, ki sta nastopala na koalicijski, zmagoviti listi.

Grobo vzeto tudi tokrat merijo moči levosredinsko zavezništvo, v katerem se prepoznava tudi glavnina Slovencev (v Trstu sicer komunisti nastopajo ločeno in zaenkrat ne podpirajo dose-danjega župana Illiya), in bolj zaprte ali slovenski manjšini ter prijateljstvu ob meji celo nasprotno sile. Program levo-sredinskih zavezništev je so-oblikovala tudi slovenska stranka. Zmaga pozitivnejše-ga, pa čeprav velikokrat ne-doslednega zavezništva, je vsekakor v interesu Sloven-cev v Italiji.

Ali pomeni vključitev v volilno povelje zavezništvo odpoved načelu samostojnega nastopanja? Ali je zdaj vseeno, če je slovenski politik vključen v slovensko ali pa v vsedržavno stranko? Po mojem mnenju ne. Nikakor nečem omalovaževati vloge politikov, ki so se po poštenem razmisleku vključili v vsedržavne stranke. Tudi ni delo v slovenski stranki samo po sebi jamstvo za sposobnost in požrtvovalnost.

Načelo o samostojnem nastopanju, o tem, da je treba biti subjekt tudi in predvsem v politiki, kjer se skušajo reševati problemi in kjer se načrtuje skupna prihodnost, ohranja vso svojo veljavnost, pa čeprav se mora prilagajati razmeram. Za sodelovanje v zavezništvu Oljke se je tokrat odločila slovenska stranka, ona se je pogajala za kandidata in program, ona bo povezovala delo svojih izvoljenih - pa čeprav v sodelovanju z drugimi - in ona bo lahko jutri tudi spremenila svoje sklepe, če bo potrebno. Njeno vodstvo je tu, med našimi ljudmi, ne v Rimu, in njeni interesi se morajo kriti le z njihovimi.

Vse to je za nekatere neprepričljivo. V dobri veri menijo, da na volitvah, na katerih ne nastopa "lipova vejica", ni treba na volišče. Po volitvah pa taka navidezno trdna drža nikogar ne bo ganila. Uspoštevali bodo le veljavne glasovnice in preference, kjer so predvidene. Odsotnost demokratskih glasov pa bo v korist le naših nasprotnikov. Namesto "možnega", pa čeprav ni "sijajno", se bomo znašli s slabim ali zelo slabim...

**ZAMEJSKI
ZBORI
ODLIČNI!**

MARIBOR - Pet najvišjih nagrad za zbor **Hrast** iz Doberdoba (**na sliki** med nastopom na mariborski reviji), nagrajena pa sta bila tudi ženski pevski zbor Glasbene matice in mešani zbor Jacobus Gallus iz Trsta: to je najlepši dokaz o kakovosti zborovskega petja Slovencev v Italiji. Na tekmovalstvu je zares izstopal mešani pevski zbor **Hrast**, saj je prejel zlato plaketo, bil je tudi najboljši debitantski zbor, tri nagrade pa je prejel njegov dirigent Hilarij Lavrenčič.

02 Drago Legiša
PRODI ENO LETO V PALAČI CHIGI

Z BLISKOVITO AKCIJO JE POSEBEN ODDELEK PERUJSKE VOJSKE OSVOBODIL JETNIKE V POSLOPJU JAPONSKEGA VELEPOSLANIŠTVA V PRESTOLNICI LIMI. S TEM SE JE KONČALO JETNIŠTVO VEČJEGA ŠTEVILA DIPLOMATOV, POLITIKOV IN GOSPODARSTVENIKOV, KI JE TRAJALO OD 17. DECEMBRA LANI. PRI AKCIJI STA IZGUBILA ŽIVLJENJE EN VOJAK IN EN DIPLOMAT, RANJENIH PA JE BILO VEČ TALCEV. UPORNIKI IZ VRST TUPAC AMARU, KI SO BILI DECEMBRA VDRLI V PROSTORE VELEPOSLANIŠTVA, SO BILI VSI UBITI.

03 Ivan Žerjal / intervju
STANKO JANEŽIČ

03 Jurij Paljk
JAVNA GLASILA V TRANZICIJI

04 Zvone Štrubelj
DR. ANGEL KOSMAČ IN RICMANJE

06 IŽ IZREDEN PEVSKI USPEH V MARIBORU

07 Nada Pertot
JEZIKOVNI KOTIČEK

08 TRST: OBČINSKE VOLITVE

10 GORICA: POKRAJINSKE VOLITVE

11 Peter Špacapan
NEPOZABNA EVROŠOLA NA DANSKEM

14 KMEČKA ZVEZA ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

15 Erik Dolhar
SMELT OLIMPIJA ZA 3. MESTO

SVET OKROG NAS

ZDAJ ŠE SODNIKI

Zadnje čase je politično sceno v Italiji razgibaval Bertinotti, ki je s svojimi odločilnimi pogovori spravljal v obup Prodi in D'Alema, morda celo bolj slednjega, ki mu stranka prenoviteljev predstavlja ožitek vesti delavskega razreda in resnično oviro na poti preoblikovanja v socialdemokracijo.

Zdaj so sprožili val polemik sodniki, ki so se v zadnjih letih prelevili v nekakšno nevidno stranko pravičnikov, prepričani, da bodo vodili in zmagali sveto vojno proti korupciji politikov in upraviteljev. Z odmevnimi preiskavami so brez dvoma dvignili ugled italijanskega sodstva in si pridobili tudi hvaležnost državljanov, vendar pa so šli predaleč, ko so se postavili nad vse, nad vsak sum, na

S 1. STRANI

ČLOVEK IN DELO

Ob bližajočem se prvem maju, prazniku dela, se podobne misli nudijo kar same. Dela pa ne smemo pojmovati le v njegovem najožjem pomenu. Delo je tudi udejstvovanje v širšem smislu, namreč človekova aktivnost na raznih področjih, materialnih in duhovnih. In sem sodi tudi udejstvovanje v kulturi in prosveti, v javnem delovanju in podobno. Prav kot pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji moramo zato še toliko bolj gojiti tudi to delovanje za blagor cele skupnosti. To izpričajmo tudi s svojim glasom na bližnjih upravnih volitvah, ko bomo tako s odločali pri vodenju javnih ustanov in uveljavljanju naše narodne skupnosti.

pedestal neke objestne absolutne poštenosti, iz katere so črpali pravico, da si lahko vse dovolijo proti kršilec zakona. Kot vse, kar je človeškega, pa so tudi oni podvrženi napakam, ki so jih mnogi plačevali z neutemeljenim preganjanjem in trpljenjem po ječah, nekateri primeri pa so se končali tudi tragično. Da bi zmanjšali možnost napak, je parlament zdaj sprožil predlog za preosnovo sodnega sistema. Nekateri najbolj vneti zagovorniki "stranke sodnikov" so zagnali vik in krik, češ da gre za omejevanje sodniške avtonomije, da jih hočejo politiki pogojevati in spremeniti v svoje hlapce. Da si to nekateri želijo, bo brez dvoma res, toda zaradi tega si tudi sodniki ne morejo privoščiti, da zavračajo kakršnekoli načrt, ki bi vendarle naredil nekaj reda in spravil sodnike vsaj pod nadzorstvo svoje lastne odgovornosti, to se pravi, da bodo napake sodniki tudi osebno plačevali, kar sicer ne bi smelo zaustavljati njihove preiskovalne vneme, pač pa bi jim moralo preprečiti, da bi prerasli v nedostopne in nedotakljive preganjalce.

PREJELI SMO

PROTESTNA IZJAVA UDELEŽENCEV PRIMORSKIH SLOVENISTIČNIH DNEVOV

Primorski slovenisti z obeh strani italijansko-slovenske meje, zbrani 18.4.1997 na Primorskih slovenističnih dnevih v Štanjelu, odločno protestiramo proti predlagani ukinitvi samostojnosti in s tem funkcionalni okrnitvi slovenskega pedagoškega liceja v Trstu. Načrtovani ukrep je novi poskus krčenja slovenske šolske mreže v Italiji, ki ne upošteva specifičnosti slovenske manjšine v Italiji in njenih potreb, obenem pa krši mednarodne obveze Italije do slovenske manjšine in do Republike Slovenije.

Na začetku tega tedna je poteklo eno leto, ko je na predčasnih državnoborskih volitvah zmagala levsredinska koalicija, združena pod znakom "oljke". Volilni rezultati pa so brž pokazali, da volitve nikakor niso zagotovile tiste politične trdnosti, kot so jo napovedovali in so jo tudi prikazovali "oljki" pobudniki in ustanovitelji. V senatni zbornici ima sicer levsredinska koalicija trdno večino, povsem drugačno pa je stanje v poslanski zbornici, kjer "oljka" nima večine in se mora zato nujno povezovati s Stranko komunistične prenove. Slednja namreč podpira Prodijevo vlado "od zunaj", kar pomeni, da nima "svojih" ministrov.

Kakšen je enoletni obračun vlade ministrskega predsednika Romana Prodi? Odgovor na to vprašanje ni preprost in enostaven. Priznati je treba, da je njegova vlada z razliko od njenih predhodnic vendarle naredila nekakšen inventar glavnih vprašanj, ki jih je treba urediti. Ta vprašanja so predvsem: institucionalne oz. ustavne reforme, socialna država in Evropa, to je nadaljnja usoda Evropske zveze.

Da so potrebne korenite institucionalne reforme, še najbolj zgovorno kaže prisotnost Severne lige, ki je nastala kot avtonomistična stranka, se nato opredelila za federal-

Nujni pogoj za ohranitev slovenske manjšine v Italiji je namreč slovenska šola, kadri za to šolo pa se formirajo prav na slovenskem pedagoškem liceju. Okrnitev delovanja pedagoškega liceja bi zato prizadela slovensko šolo in manjšino kot celoto.

Razen tega štiti slovenske manjšinske šole Posebni statut; tudi učiteljske je na seznamu zaščitenih šol, ki jim ni mogoče odvzeti samostojnosti brez soglasja Slovenije.

Slovenisti pozivamo Vlado Republike Slovenije, da prepreči načrtovani ukrep zoper Slovence v Italiji, od italijanskih oblasti pa zahtevamo, da slovenskemu pedagoškemu liceju v Trstu zagotovijo ohranitev samostojnosti. Ob tem poudarjamo, da je slovenski šolski mreži potrebna avtonomija, ki bi manjšini omogočila sodočlanje o lastnih šolah.

ROMANO PRODI: ENO LETO V PALAČI CHIGI

DRAGO LEGIŠA

no ureditev države in na koncu pristala na secesionističnih, to je odcepitvenih stališčih. Zdaj se, kot znano, zavzema za neodvisno državo Padanijo. Za njenim programom pa ne stoji le peščica zanesenjakov, ampak nekaj milijonska množica, ki je karabinjerji prav gotovo ne morejo spraviti za zapahe, četudi bi tak ukrep marsikdo od Italijanov v srcu vroče želel.

Za uresničitev institucionalnih reform je na pobudo Prodijeve vlade in vladajoče koalicije bila ustanovljena dvodomna komisija, ki ji predseduje glavni tajnik trenutno najmočnejše italijanske politične stranke (Stranke demokratske levice) Massimo D'Alema. Rečeno je bilo, naj bi komisija svoje delo opravila do konca junija. Mnogi pa dvomijo, da se bo težko držala tega roka, kar med drugim dokazuje izredno burna razprava, ki te dni poteka o ključnem, vendar izredno pomembnem vprašanju sodstva.

Naslednji problem je "socialna država". Nekateri menijo, da je treba tako urejeno državo kratkoma odpraviti, češ da ni v skladu z zakoni tržnega gospodarstva. Zato zahtevajo korenite strukturne reforme predvsem v pokojninskem sistemu in na področju zdravstva. Vsem tem odločno oporekajo levo in socialno usmerjene politične stranke in sindikati.

Tretje in zadnje vprašanje predstavlja Evropska zveza, oziroma nadaljnja vloga Itali-

je v procesu evropske integracije. Znano je, kako si je Prodi jeva vlada zadala za cilj, da bo Italija 1. januarja 1999 v skupini tistih držav evropske petnajsterice, ki bodo po znanem maastrihtskem sporazumu imele skupno evropsko valuto, imenovano "eur". Toda pravkar omenjeni sporazum tudi določa pogoje za uvedbo enotne valute. Glavni pogoj je stanje državnega pramanklaja, ki ne sme prekoračiti meje 3% narodnega bruto dohodka (NBD). Pramanklaj mora biti pod mejo 3%. Prav te dni bo uradno znano stanje v tem pogledu, potem ko so prejšnji teden prihajale iz krogov Evropske komisije v Bruslju alarmantne, vznemirljive vesti, češ da od 15 držav članic le Italija in Grčija ne bosta gotovo dobili enotne valute v dogovorjenem roku. Po zbranih podatkih ti državi imata pramanklaj, ki je višji od 3% NBD. Tako naj bi v Italiji to razmerje znašalo 3,3 ali 3,2% NBD.

Negativne ocene naj bi za Italijo prihajale tudi iz krogov Mednarodnega denarnega sklada, kjer so celo govorili o nekakšni nemško-francoski "zaroti" zoper Italijo, kar so v Parizu in tudi v Bonnu zanikali. V tej zvezi pa gotovo velja zabeležiti naslednje besede predsednika nemške Zvezne banke (Bundesbank) Hansa Tietmeyerja. Tako je dejal: "Če bo Italija komaj dosegla spoštovanje fiskalnih kriterijev pramanklaja in zadolžitve, močno dvomim, da lahko govorimo o njenih trajnih priza-

devanjih za zdrave državne proračune." Tietmeyer velja za zelo strogega varuha nemške marke in vsega, kar ta valuta pomeni za nemško in evropsko gospodarsko in finančno stvarnost. Večji in manjši italijanski finančni manevri za omejitev javnih izdatkov in torej pramanklaja očitno ne prepričujejo preveč tega vplivnega finančnega mogotca. Kljub vsemu pa Prodi in vsi njegovi sodelavci poudarjajo, da bo Italija med prvimi članici EZ imela enotno valuto "eur".

Na koncu moramo omeniti še mednarodno človekoljubno odpravo "zoro" v Albaniji, ki poteka pod italijanskim vojaškim poveljstvom. V parlamentu odprave ni odobrila vladna večina, ker so prenovljeni komunisti glasovali proti. Na pomoč je vladi priskočila opozicija, tako da je bila mednarodna odprava končno le odobrena. Po hudih in tudi mučnih polemikah je Prodi naposled zahteval, naj se njegovi vladi izglasuje zaupnica, pri čemer se je obnovila stara večina (oljka in prenovljeni komunisti). Neki tuji opazovalec je ob takšnem razpletu takole napisal: "Italija je nudila mizerno predstavo, saj so stranke barantale za podporo Prodiu in se šle najnižjih političnih igric, ki niso imele najmanjšega opravka z usodo Albanije."

Tudi to je, seveda, ena izmed postavk enoletnega obračuna Prodijeve vlade.

NAKAZANA PRODAJA MANJŠINSKIH NEPREMIČNIN ŠE HUJŠI UDAREC KOT POLOM TKB?

JANEZ POVŠE

V kolikor je res, kar se piše in govori o prodaji stavbe Glasbene matice, bi se naša manjšina znašla pred še hujšim udarcem, kot je bil tisti ob izgubi Tržaške kreditne banke. Naj se je to zgodilo tako ali drugače, osrednja banka nam je bila odvzeta nekako od zunaj. Proti njej niso nastopile manjšinske sile, ampak državna uprava, in to v trenutku, ko se vodilni del manjšine ni mogel več kot toliko zoperstaviti, ker v izvajanju vsedrjavne politike do kraja dosledno podpira trenutno vladajočo koalicijsko Oljko. Tudi zaradi tega dejstva lahko državna uprava z nami stori praktično vse, oziroma ne prepreči tistega, kar nam še kako škoduje. Ne glede na nepopravljivo škodo ob propadu našega osrednjega bančnega zavoda pa je udarec v bistvu prišel od zunaj in je zato povzročil predvsem velikansko materialno škodo.

Pri morebitni prodaji stavbe Glasbene matice - in, zakaj ne, v prihodnosti tudi drugih stavb, v katerih domujejo pomembne manjšinske dejavnosti - je stvar dosti hujša. To pot udarec ali možnost udarca ne prihaja od zunaj, pač pa manjšinski lastnik spravlja v nevarnost manjšinsko ustanovo. Udarec torej prihaja od znotraj, od manjšine same, kar je v normalnem smislu usodnejše od primera Tržaške

kreditne banke. Tega dejstva tudi ne more spremeniti možnost, da lahko preostala manjšina - lastnik se v tem primeru giblje na neki povsem drugi ravni - postane kupec stavbe Glasbene matice in kasneje morebiti drugih stavb. V kolikor bi bilo temu tako, imamo še vedno opravka s centri finančne moči, ki so manjšini odtujeni in se čez noč lahko obrnejo proti njej. Skratka vse drugače, kot smo mislili še do nedavnega, da je namreč obstoječa lastnina celotne manjšine in torej nekakšna rezerva za hude čase. Ob vsem tem ni mogoče mimo ugotoviti, da bi moralni udarec kot posledica nakazane nepremičninske razprodaje močno razrahljala naše vrste bodisi na strani po vojni vodilnega dela manjšine kakor tudi Slovencev, ki so narodnostno organizirani. Od tega trenutka dalje namreč ne bi bili varni niti pred lastnimi institucijami.

Koristno bi bilo, ko bi celotna manjšina ob teh dogodkih hitro in odločno ukrepala ter se distancirala od načina, ki grozi z razprodajo dobrin oziroma dodatno odtujitvijo še kako potrebnih sredstev. Posebej narodnostno organizirani del bi moral preprečiti sprejemanje odgovornosti za napake, ki jih ni zagrešil. Enako odločen pa bi moral biti tudi drugi del manjšine, od koder prihajajo lastniki s spornimi predlogi. V vsakem primeru potrebujemo v tem trenutku kot celotna manjšina veliko mero aktivnega optimizma, da bi se uspešno prebili skozi najnovejšo, nemara doslej najtežjo in najnevarnejšo preizkušnjo. Še prej pa moramo seveda napeti vse sile, da bomo uspešnejši vsaj na bližnjih volitvah, od katerih je še kako odvisna naša neposredna prihodnost na ravni sozvočja z večinskim narodom.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / STANKO JANEŽIČ

DUH KRŠČANSKEGA VZHODA IN LJUBEZEN DO SLOVENSKE BESEDE

IVAN ŽERJAL

Letošnji prejemnik 34. literarne nagrade Vstajenje je štajerski rojak, duhovnik, pesnik in teolog dr. Stanko Janežič. Njegovo ime je na Tržaškem zelo znano, saj je tu služboval od konca druge svetovne vojne do leta 1970, ko se je preselil v Maribor, kjer predava na Teološki fakulteti ekumensko teologijo. Nagrado je prejel za pesniško zbirko *Večerno žarenje*, ki je izšla lani pri Slomškovi založbi v Mariboru. Podelitev nagrade je bila v ponedeljek, 7. aprila, v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu (o njej smo že poročali). Ob tej priložnosti smo dr. Janežiča zaprosili za pogovor, na katerega je rad pristal.

Ste nagrado Vstajenje pričakovali? Kakšne občutke imate?

Dejansko me je ta nagrada presenetila. Resda sem bil leta 1963 tisti, ki je predlagal to nagrado, tudi naslov je moj. Vendar, ker sedaj živim že dalj časa v Mariboru, nisem pričakoval, da jo bom prejel. Sem je pa zelo vesel. Ves čas sem ostal povezan s Trstom, tu imam polno prijateljev, s katerimi sem se lahko sedaj ponovno srečal in se z njimi pogovoril o tem in onem.

Bi lahko za naše bralce obnovili svojo življenjsko in duhovniško pot?

Rodil sem se v Slovenskih goricah, potem sem študiral v Mariboru, Ljubljani, Rimu in Parizu. Kmalu sem pristal tukajle v Trstu, kjer sem po vojni deloval med Slovenci. Vmes sem še naprej študiral. Leta 1970 sem se preselil v Maribor, kjer predavam na Teološki fakulteti. Predavam predvsem ekumensko teologi-

jo, se pravi, kakšen je položaj med krščanskimi Cerkvami in drugimi verstvi, kaj nas povezuje in kaj ločuje. Mnogo sem o tem tudi pisal. Ostal pa sem tudi zvest leposlovnemu ustvarjanju. Tako sem izdal celo vrsto knjig poezije, pesmi v prozi in proze, pa tudi nekaj teoloških knjig. Še sedaj rad pomagam na pastoralnem področju, kjer morem, zlasti v domači župniji Sv. Miklavž pri Ormožu v Slovenskih goricah, vabijo pa me tudi v druge kraje. Vodim razne slovesnosti, od časa do časa pa opravljam tudi bogoslužje v vzhodnem bizantinskem obredu. V bogoslovju imamo pevski zbor bogoslovcev, ki pojejo tudi v staroslovnanščini. Tako se povezujemo s krščanskim Vzhodom, ljudje pa spoznavajo, na kak način naši vzhodni krščanski bratje častijo troedinega Boga in obhajajo evharistijo.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s poezijo?

Pišem dejansko že vse od srednješolskih let, ko sem živel v Mariboru in smo tam izdajali tudi razne rokopisne liste. V bogoslovju je bil list *Lipica*, ki je izhajal vse od časov škofa Antona Martina Slomška (leta 1859). Ko sem l. 1940 stopil v bogoslovje v Mariboru, sem bil urednik za leposlovje v tem listu. Potem je prišla vojna in sem študiral naprej v Ljubljani in nato drugod po svetu, stalno pa sem tudi pisal, zlasti veliko pesmi.

Kaj pa najbolj navdihuje Vaše pesniško ustvarjanje?

Zelo sem povezan z domačim krajem ter s svojo otroško dobo in mladostjo. V sebi nosim ta spomin, tako da veliko pišem o Slovenskih goricah, o življenju nekoč in danes. V moji poeziji je veliko domoljubnega: to so motivi ljubezni do domače zemlje in slovenske besede, do bli-

FOTO KROMA

žnjih rojakov, domačih šeg itd. Tudi religiozni motivi so navzoči, tako je npr. eni izmed mojih zbirk naslov *Božja obzorja*: opisuje razsežnosti religioznega življenja. Dotikam se tudi skrivnosti človeškega življenja in trpljenja. Iz vseh mojih del na splošno odseva krščanski optimizem.

Znani ste kot vnet zagovornik ekumenskega dialoga med Cerkvami. V kakšnem stanju je ta dialog danes?

Ekumenski dialog še živi. Predvsem je močan na teološkem področju. Obstajajo razne komisije teologov, ki pripadajo različnim Cerkvam. Ti teologi se zadnja desetletja med seboj veliko pogovarjajo o tem, kaj nas pravzaprav kristjane povezuje in kaj ločuje. Tako je recimo živa zlasti katoliško-anglikanska, katoliško-pravoslavna, katoliško-luteranska in katoliško-reformirana komisija. Veliko je tega dialoga in dosegli so že velik napredek. Kar se pa tiče praktičnega sodelovanja, lahko po eni strani rečemo, da je navzoče, po drugi strani pa moramo priznati: dokler ne pridemo do

popolnejše edinosti, ne moremo obhajati skupaj evharistije. Zato nekako skušamo prenašati to stanje, ki daje seveda pohujšanje drugim ljudem, kajti kristjani bi morali biti eno, saj je Kristus ustanovil eno Cerkev in je molil, "da bi bili vsi eno".

Sedanji papež Janez Pavel II. zelo spodbuja vse krščanske Cerkve, da bi čimveč storile, da bi jubilejno leto 2000 kristjani pričakali bolj povezani med seboj. K temu bo nekoliko pripomoglo tudi ekumensko zborovanje, ki bo junija letos v Gradcu v Avstriji in ki ga pripravljajo razne krščanske Cerkve po Evropi. Tudi Slovenci bomo na tem zborovanju navzoči.

Precej časa ste tudi službovali v zamejstvu. Kakšne spomine imate na to obdobje?

Po drugi svetovni vojni sem bil najprej kaplan na Proseku in Kontovelu, nato župnijski upravitelj v Mačkoljah. Pozneje sem bil tudi kaplan pri Sv. Vincenciju v Trstu. Veliko sem deloval med mladimi, zlasti med skavti, in na ekumenskem področju. Bil sem duhovni asistent

študentov in Društva slovenskih izobražencev. Dalj časa sem imel slovenske pridige na tržaškem radiu. Vsekakor sem svoja mlada leta lepo preživel na Tržaškem, kjer smo skupaj storili veliko dobrega in si prizadevali za večjo povezanost z goriškimi Slovenci, s Slovenci v Beneški Sloveniji, v Kanalski dolini in na Koroškem. Sodeloval sem tudi pri raznih revijah in listih, pri raznih slovesnostih, romanjih itd., tako da imam seveda lepe spomine na to svoje obdobje. Leta 1970 pa sem začel predavati na Teološki fakulteti v Mariboru in Ljubljani ekumensko teologijo, nauk o Cerkvi in še kaj. Veliko sem potoval tudi na Vzhod. Prirejal sem razna študijska ekumenska potovanja v razne pravoslavne dežele, zlasti še v Rusijo.

Čeprav sedaj živite in delujete v Mariboru, ste na naše kraje še vedno zelo navezani. Kakšen je danes Vaš pogled na zamejstvo?

Slovenci, ki živijo v zamejstvu ali po svetu, so del slovenskega naroda. Lahko rečemo, da je pol milijona Slovencev zunaj matične domovine. Ti Slovenci bi morali biti tesno povezani s slovenskim narodom, sodelovati bi morali pri celotnem narodnem življenju. Imeti bi morali vse pravice, da bi lažje sooblikovali življenje naroda. Tako želim, da bi zlasti tržaški, goriški in beneški Slovenci ter Slovenci na Koroškem, pa tudi v Porabju, resnično bili vsestransko povezani z matično domovino.

Za konec bi naše bralce verjetno zanimalo, kakšna je Vaša ocena o Novem glasu. Ga prebirate? Kakšen se vam zdi?

V Maribor prihaja Novi glas ves čas svojega izhajanja in ga občasno prebiram. Vem, da sta se dva lista, katoliški glas in Novi list, zedinila v enega, kar je prav. Ta novi tednik je videti zelo razgiban, ima nove prijeme, prinaša tudi krščanski optimizem med ljudi in jih povezuje. Vsekakor želim, da bi Novi glas storil čimveč dobrega, predvsem pa, da bi razglašal tiste vrednote, ki bodo slovenski narod ohranjale pri življenju in mu pomagale do pravega, resničnega razvoja.

ŠENTVID / POSVET O MEDIJAH

JAVNA GLASILA V TRANZICIJI?

JURIJ PALJK

Vlepo prenovljeni stavbi Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano je bila v soboto, 19. aprila, okrogla miza o temi *Javna glasila v tranziciji s podnaslovom Prispevek k demokratizaciji in pluralizaciji medijev na Slovenskem*. Prireditelj zelo tehtnega pogovora je bil Radio Ognjišče.

Osrednja nit vseh posegov na okrogli mizi je bilo mnenje, da so slovenska sredstva obveščanja še vedno v rokah t.i. "leve garniture", se pravi: v rokah ljudi, ki so tudi v času Jugoslavije imeli odločilno vlogo v sredstvih obveščanja.

Na javni tribuni o slovenskih medijih, kot se z ne ravno najlepšo besedo reče danes sredstvom obveščanja, je nastopilo sedem slovenskih mož, ki so tako ali drugače povezani z mediji. Tadej Labernik, ki je direktor Slovenske tiskovne agencije, je spregovoril na temo *Demokratizacija in spremembe medijskih sistemov* in je bil mnenja, da v demokratični Sloveniji žal še vedno velja pravilo, da so novinarji v službi oblastnikov in močnih, vplivnih ljudi in politikov. Med svojim iskrenim

posegom se je Labernik tudi dotaknil častniške etike in dejal, da je v Sloveniji zelo razširjeno pisanje "komentiranih poročil", ki žal prevečkrat zamenjujejo objektivno poročanje o nekem dogodku. Pluralizacija po njegovem mnenju na področju sredstev obveščanja v Sloveniji teče prepočasno.

Žarko Petan, znan režiser, dramaturg, duhovni pisec aforizmov in bivši generalni direktor Radio-televizije Slovenija, je spregovoril na temo *Pluralizacija javnega zavoda RTV Slovenija*. V svojem živem posegu je dejal, da se je že takoj v začetku, ko je sprejel službo direktorja RTV Slovenija, zavedal, kaj ga na tem delovnem mestu čaka. Dejaj je, da je sprejel službo predvsem zato, ker je bila glavna naloga v novi državi pluralizacija medijev. Petan je dejal, da se ni dalo kaj dosti spremeniti predvsem zato, ker takratni Demos ni bil eno-

ten, saj so različne komponente gledale na sredstva obveščanja različno; predvsem je povedal, da ni bilo dovolj dobrih kadrov, ki bi lahko zamenjali dotedanje častnike. Zaradi tega tudi ni bila možna t.i. "lustracija" sredstev javnega obveščanja; s tem izrazom se danes v Sloveniji označuje menjava vodilnih kadrov v slovenskem javnem življenju. Petan je dalje dejal, da je prav zaradi majhnega števila častniškega kadra v Sloveniji na RTV Slovenija ostalo tako kot prej, saj nikogar niso vrgli iz službe in nikogar zamenjali. Bil pa je mnenja, da v Sloveniji ne more biti samo en del družbe demokratičen, ampak mora celotna slovenska družba stremeti za demokracijo in pluralizacijo. Pokazal je še na odvisnost medijev od tistih, katerim so namenjeni, in zatrdil, da v Sloveniji še velja pravilo: "Danes krijajo medije lastniki in uredniki!" Obenem je dejal, da je RTV Slovenija vseeno postala najbolj objektivni medij v Sloveniji, in to tu-

Od leve: Saša Veronik, Danilo Slivnik, Janez Markeš, Justin Stanovnik, Žarko Petan, Lojze Peterle, Tadej Labernik in moderator Radia Ognjišče

di po zaslugi urednika Lada Ambrožiča. Bil je tudi mnenja, da je zelo odvisno od vsakega posameznega častnikarja.

Saša Veronik, znan slovenski častnikar s televizijskih zaslonov, je podal *Kritični pogled na novinarsko prakso*. Bil je mnenja, da so vsa sredstva obveščanja v Sloveniji slaba, saj ne upoštevajo osnovnih pravil častnikarskega kodeksa, da o deontologiji niti ne govorimo. Nanizal je tudi vrsto

oslarj, katerim smo priče tako na televiziji kot v časnikih, saj smo vsak dan priče nenatančnemu poročanju o politiki, hujškanju lokalnih dopisnikov proti državi, priče smo preštevili mladim poročevalcem, ki ne poznajo težav starejših ljudi in zato o njih ne poročajo. Dejaj je tudi, da v Sloveniji še ni videl niti enega TV posnetka-poročila, ki bi bilo korektno oblikovano.

BO ŽE! KAJ BI SI BELILI GLAVO!

V dvanajstih nadaljevanjih sem v Novem glasu razmišljal o mestu in vlogi laikov v Cerkvi in sklenil pisanje z idejo partnerstva med pastirji in laiki, ki se trenutno v katoliški Cerkvi zelo razvija in obeta bogate duhovne sadove. Cerkev se s tem približuje apostolskemu in popostolskemu obdobju, ko je vsaka konkretna krščanska skupnost bila kraj globoke človeške in duhovne komunikacije in solidarnosti. Zelo občutena je bila odgovornost vseh krščenih pri nadaljevanju Kristusovega poslanstva, maksimalna je bila tudi možnost izražanja duhovnih darov (karizem).

Ko sem skušal približati sedanje stanje odnosov med pastirji in laiki, sem seveda pričakoval kakšen odmev. Na Mirenskem Gradu smo 27. oktobra lani na srečanju katoliških časnikarjev ugotavljali, da Novi glas nima dovolj odmevov, ki bi časnik nedvomno napravil bolj aktualen in dinamičen. Na pastoralnem posvetovanju za slovenske vernike v tržaški škofiji v Bazovici, 23. februarja letošnjega leta, sem v glavnih obrisih predstavil vsebino te iste teme. Z začudenjem sem ugotavljal, da so se udeleženci izredno razgovorili na izpostavljena vprašanja in da gre torej za stvari, ki jih tudi naši verniki čutijo kot aktualne.

Sprašujem se, zakaj se na članke v Novem glasu ni nihče odzval? Morda niso bili dovolj izzivalni. Ali pa je v naši Cerkvi vse tako prav, da o tem ne potrebujemo razmišljati in diskutirati? Možno je tudi, da lepo in mirno spimo, ker si podzavestno rečemo: no ja, bo že šlo! Mi lahko odgovorite: kam?

- ZVONE ŠTRUBELJ

VABILO

SVETOVNI DAN MLADIH V PARIZU

Sv. oče je mlade vsega sveta povabil, naj z njim romajo proti letu 2000. Ena od postaj tega romanja bo tudi 12. svetovni dan mladih v Parizu.

Francoska mladina se že več kot eno leto pripravlja na srečanje z mladimi z vsega sveta. Sprejeli jih bodo na svoje domove, v svoje župnije in škofije in z njimi delili nepozabno izkušnjo srečanja s svetim očetom. Srečanje bo tudi lepa priložnost za odkrivanje francoske zgodovine in znamenitosti. Poleg tega pa bo to edinstvena prilika za stike z mladimi, ki bodo pričali o pestrem življenju kristjanov v državah celega sveta, od Evrope do Amerik, Polinezije, Azije in Afrike.

Srečanje bo trajalo od 18. do 25. avgusta. Odvijalo pa se bo v francoskem glavnem mestu, kjer bo tudi glavno srečanje s papežem Janezom Pavlom II.

Srečanja v Parizu se bodo udeležili tudi mladi iz tržaške škofije. Vodil jih bo sam tržaški škof, msgr. Evgen Ravignani. Slovenci se bodo pridružili italijanskim sovrstnikom. Skupaj se bodo trudili za gradnjo novih odnosov znotraj tržaške Cerkve, ki naj presegajo jezikovne in narodnostne razlike in ki naj temeljijo na spoštovanju različnosti in na resnični enakopravnosti.

Kdor se želi udeležiti tega enkratnega srečanja, se lahko prijavi do 10. maja na tel. št. 410860 (Giorgina Pisani).

- BREDA SUSIČ

POGOVOR / DR. ANGEL KOSMAČ O KNJIGI "RICMANJE VČERAJ IN DANES"

"SPREHOD SKOZI ZGODOVINO NEKE VAŠKE IN CERKVENE SKUPNOSTI"

ZVONE ŠTRUBELJ

V založbi Mladike je za letošnji praznik sv. Jožefa izšla knjiga Ricmanje včeraj in danes - ali kratek sprehod skozi zgodovino neke vaške in cerkvene skupnosti. Obsega nekaj več kot dvesto strani. Predstavlja se nam v zanimivem ovitku - zgodovinski sliki izpred 200 let. Avtorja najprej vprašam, da nam na kratko razloži pomen zgodovinske slike.

Naj na kratko povem. Točno 13. aprila pred 200 leti (l. 1797) je bil veliki četrtletnik in so prišli, kot že večkrat poprej, francoski vojaki; ti so bili nastanjeni na bližnji postojanki v Ključu v Ricmanju; kot ponavadi so se slabo obnašali z ženskami pa tudi kradli po hišah in gostilnah ter nič plačali. Končno naj bi prišli tudi v cerkev in se tudi tu slabo obnašali in oskrnjali sveti prostor. Domačinom je bilo to dovolj; zvonili so plat zvona, da so se ljudje kmalu nabrali, obkolili Francoze, jih napadli in jih nekaj celo pobili. Drugi so zbežali. Ricmanjci so se takoj zavedeli, da se bodo kmalu prišli maščevati. Zato so sporočili avstrijski komandi na Kozini, naj jih pridejo braniti.

Naslednje jutro, na veliki petek, je hrvaški kapetan Ješić res prišel s tristo pešci in konjeniki. Vnela se je bitka nekje v bližini današnje cerkve in bolnišnice na Katinari. Sodelovali so tudi možje in fantje iz Ricmanj in Brega, medtem ko so žene molile k sv. Jožefu za zmago. Res so bili Francozi poraženi in se umikali proti Trstu in še po Stari cesti na Kras (današnja ulica Commerciale) proti Opčinam, potem ko se je vnel tudi en voz smodnika na cesti v mesto. Cesta se še danes imenuje Sežganka. Neko, ki se je znašel v bitki, je napravil zaobljubo sv. Jožefu, da bo vse to naslikal, če bo le prišel živ in zdrav domov. To se je tudi res zgodilo; ta na pol umetnik je naslikal na les vse, kar je videl in doživel. Tako je prišlo do slike, ki sicer nima prav velike umetniške vrednosti, vendar je za nas velike zgodovinske važnosti. Ta ex-voto se je ohranilo vse do danes in je na njem naslikan sam avtor, kako Bogu in sv. Jožefu daruje to svojo sliko s podrobno navedbo krajev in natančnim datumom tega dogodka. To zgodovinsko sliko smo hoteli postaviti na platnice te nove knjige, ker slavimo prav te dni 200-letnico slike in dogodkov ob njej.

Kakšen je namen zanimive knjige o zgodovini Ricmanj?

Glavni namen je gotovo zgodovinski, ker zajema Ricmanje od samega začetka razvoja tega kraja v bližini Trsta, kolikor se je pač dalo nabrati virov in dokazov, odkar je bila vsa prvič omenjena v listinah iz l. 1271 in naprej. Seveda je lahko namen še drugačen: tudi versko-pastoralnega značaja. Tu se je razvila znana božja pot k sv. Jožefu ali, kakor se je takrat reklo, k sv. luči. Čez dve leti bo točno četrto stoletje oz. 250 let od teh čudežnih dogodkov. In tudi ta knjiga naj bi nas nekoliko pripravila na dostojno spominjanje in praznovanje te verske obletnice. Končno sem si želel s knjigo obnoviti in utrditi stike s svojimi župljani, zlasti z bolj oddaljenimi. Zato ima knjiga lahko pastoralni značaj.

Knjigo ste razdelili v tri dele: najprej govorite o skupnosti iz Ricmanj oz. o kraju kot takem, nato prikazate Cerkev, strukture in ljudi, nazadnje pa se dotaknete žgoče teme o ricmanjskem razkolu. Nam lahko na kratko poveste, kaj je vsebina treh posameznih delov?

Da. Prvi del je bolj posvetelega značaja, da tako rečem, in se ozira bolj na vaško skupnost od njenih prvih korenin dalje. Te pa so bile že od samega začetka odločno krščanske. Zato je v 2. delu bolj govor o cerkvah in verskem življenju sploh. Seveda pride predvsem v poštev stara cerkev sv. Jurija in nato sv. Jožefa v Ricmanjih in nato sv. Uršule v Logu, pa tudi druga sveta znamenja v župniji in seveda ljudje v svojem prizadevanju za samostojno duhovnijo in nato župnijo. In tukaj se začne 3. del knjige, ki je ves posvečen težavam, ki so nastale ob takim iskanju rešitve tega vprašanja. Vse to je pripeljalo v skoraj 10-letni razkol, katerega posledice še obstajajo, čeprav so se danes močno spremenile. Spomini in rane ostajajo.

Dotakniva se na kratko kritičnih dogodkov v zvezi z zgodovinsko ricmanjsko desetletno afero, o kateri se do pred kratkim ni dalo odprto govoriti. Prepričan sem, da ste mojstrsko prebili led in bili pri tem tudi zelo objektivni. V Ricmanjih je namreč zagorelo, ogenj pa je tlel tudi v Rojani, pri Sv. Jakobu, v Boljuncu, na Vipavskem. Šlo je torej tudi ali predvsem za narodno vprašanje?

Šlo je v začetku bolj za prizadevanje za samostojno župnijo; pozneje pa predvsem za narodno vprašanje, ko so iz mesta prihajale vesti o vedno večjem pritisku na naše ljudi tudi na cerkvenem področju. Da bi si zagotovili nemoten razvoj v smislu samostojnosti od

Praznovanje sv. Jožefa v Ricmanjih (iz knjige; foto Magajna)

dolinske župnije in še bolj v smislu zagotovitve domačega jezika v cerkvi, so si v Ricmanjih želeli bogoslužje v staroslovanskem jeziku, torej v grškokatoliškem obredu. To je bilo mogoče samo z vključitvijo v novo škofijo za uniate, ki je bila v Križevcih pri Zagrebu. Tako rešitev so si želeli tudi drugi na Tržaškem in v samem mestu, da bi pač ohranili domači jezik v cerkvi. Tudi na Vipavskem in drugod so bile take težnje, vendar bolj iz želje, da bi se cerkveno osamosvojili od določene župnije. Seveda je v Ricmanjih šlo do skrajnosti, ko so pretrgali stike z novim škofom in hoteli celo v pravoslavje. Pri tem so jih močno podpirali liberalni krogi v Trstu in Ljubljani in celo na Češkem.

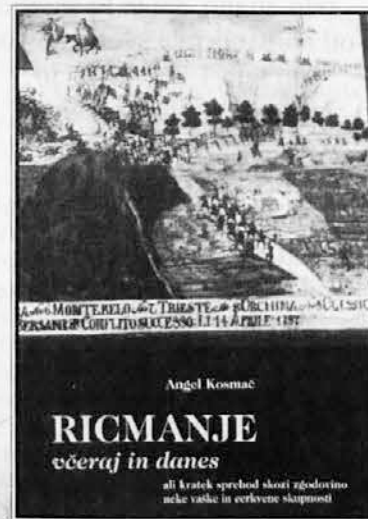
V knjigi lepo opisujete tudi tiste čase, ko je na romanje v Ricmanje k sv. Jožefu prihajalo tudi več kot 20 tisoč romarjev.

Še pred 20 ali več leti je bilo v Ricmanjih na praznik sv. Jožefa tudi do 30.000 ljudi. To se pravi, vse dokler praznik ni postal delovni dan, kakor je danes. Morda res niso prišli vsi v cerkev. Večina pa je le prišla, pa čeprav prižgat svečo sv. Jožefa, kot je bila to že stara navada. Mnogo je bilo pa tudi pravih romarjev med njimi, ki so prišli v Ricmanje opraviti svojo velikonočno dolžnost. Prava romanja so bila zlasti v prejšnjem stoletju, ko so ljudje prespali kar v cerkvi ali po hišah. Tako se je postopoma praznovanje razvilo v semenj in v razvedrilo, ko so se ljudje v vasi lahko pošteno okrepčali in si nakupili razne spominke za pot domov. Prihajali so tudi od zelo daleč, najprej

peš in z vozovi, pozneje pa z vlakom, ki je vozil skozi vas. Prvi tak romar je bil celo avstrijski nadvojvoda Jožef, sin Marije Terezije, ki je l. 1750 tudi obnovil staro Bratovščino sv. Jožefa, v katero se je vpisalo kakih 40 grofov in baronov iz celotnega cesarstva in še tisoče preprostih vernikov. Še do 1. svetovne vojne so Ricmanje veljale kot največja božja pot sv. Jožefa v avstrijskem cesarstvu.

250 let je od čudeža z božjo, večno lučjo. Ta dogodek ni šel in ne bo šel v pozabo. Kako se ga boste spominjali?

Kratkomalo ga bomo vključili v praznovanje jubilejnega leta 2000. Rad bi pripravil župljanom in romarjem nekaj ljudski misijon kot bližnjo duhovno pripravo in povabil tudi bližnje in daljne župnije na romanje k sv. Jožefu. V sami cerkvi mislimo pripraviti nov marmornat oltar proti ljudstvu ter obnoviti neke freske pa tudi glavni vhod v cerkev. Nekateri bi celo radi, da se iz Ključa pripelje v vas kameniti spomenik Sv. družine, da se tam ne pokvari in uniči, ko bo prav blizu stekla nova avtocesta. Ne vem, če nam bodo to dovolile pristojne oblasti, ki bi morale na vsak način obvarovati propada tak zgodovinski spomenik iz l. 1816. Upam, da bomo že letos ali vsaj v prihodnjem letu zaključili dela z našim župnijskim muzejem, ki naj bi spravi pod streho in na varno vse naše zgodovinske listine in umetniške slike, kakor tudi vse dragocenosti prejšnjih stoletij, ki so se ohranile poleg domačih etnografskih predmetov. To je bila velika pridobitev za domačo vaško in versko skupnost pa tudi za celotno kulturo na Tržaškem. Zelo si želim, da bi vse to dočakali in doživeli skupaj z jubilejem 2000 tudi visoki jubilej naše božje poti sv. Jožefa v Ricmanjih. Že danes prijazno vabim na sodelovanje vse, ki bi želeli kakorkoli prispevati za to priznanje, ki naj bi nas duhovno in kulturno obogatilo za srečen prehod v novo tisočletje našega odrešenja.

OBNAVLJAMO CERKEV SV. IVANA!

V teku je temeljita prenova goriške cerkve sv. Ivana. Gre za dogodek že zato, ker je to ena najstarejših mestnih cerkev z zanimivo zgodovino. Za nas pa je to še bolj pomembno, ker je sv. Ivan sedež slovenske duhovnije, "domačega" zbiralšča mestnih vernikov, ki ga vodi naš župnik g. Cvetko Zbogor. Zaradi obnovitvenih del se slovenski verniki že dva meseca zbirajo okrog oltarja bližnje cerkve sv. Karla. Že dejstvo, da sodeluje pri tem velikem delu g. Marjan Markežič, ki je bil duša prenovitvenih del Kulturnega centra Lojze Bratuž, je jamstvo, da bo prenova cerkve sv. Ivana dobro uspela. Zato smo delavnemu g. Marjanu ukradli nekaj minut njegovega dragocenega časa in se z njim pogovorili.

Katera dela so že bila opravljena in katera je še treba izvesti?

Če hočemo pravilno govoriti o sedanjih delih, se moramo najprej ozreti na to, kar je bilo storjeno takoj po potresu l. 1979. Streho so tedaj napravili zelo na hitro in slabo, zato smo jo morali sedaj v celoti obnoviti. Ko bi jo tedaj delali pametno, bi potrebovali malo sredstev, da bi bila sedaj in za 50 let dobra. Ko smo pred leti obnovili centralno ogrevanje in elektriko, smo morali narediti dolgoročen načrt v upanju, da bi našli sredstva za celotno prenovno cerkev. Začeli smo s streho, ki je bila najbolj nujna, saj je v marsikaterem delu puščala; temeljito smo jo obnovili, tako da bo trajala

Zvonik cerkve sv. Ivana pred prenovno. Spodaj g. Marjan Markežič.

vsaj še nekaj desetletij. Dali smo tudi izolacijo, tako bomo prihranili tudi pri ogrevanju. Postavili smo nova okna, obnovili vrata. In ko smo enkrat obnovili zunanost, smo malo poštukali omet in prebarvali vso zunanost. Poleg tega je bilo veliko delo napravljeno na zvoniku, ko smo špico obnovili in preoblekli z bakrom. Najprej jo je bilo treba utrditi, ker jo je zadelo nekaj strel, ki so ušle slabo napravljenemu strelovodu (tudi tega smo morali obnoviti).

Kaj lahko poveš o odkritih starih dekoracijah v notranjosti cerkve?

Najbolj zahtevno delo je bilo - in je še - notranjost: pleskanje in predvsem dekoriranje. Pod prejšnjimi barvanji

smo namreč odkrili stare dekoracije. Vrnili smo se več ali manj k izvornim notranjim dekoracijam. Nove bodo seveda svetlejšje; nekatere detajle smo poenostavili, tako da bo zadeva prijetnejša. Nad glavnim oltarjem in stranskimi kapelicami smo ohranili freske.

In dragoceni leseni oltar?

Glavni oltar je eden najstarejših in največjih lesenih oltarjev daleč naokrog. Popolnoma smo ga restavrirali, očistili in zaščitili. Ravno tako smo prenovili stranska oltarja.

In orgle?

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica se je nekje moralno obvezalo, da bo obnovilo orgle, ki so potrebne temeljite prenove. Pred leti so

bile popravljene za silo; sedaj so potrebne resne prenove in je tudi najlepši čas, da jih očistimo in prenovimo. Dobili smo tudi predračune in ZCPZ se zaenkrat ni ustrašilo.

So bile kakšne posebne težave pri delu?

Težave so zmeraj iste - finančne. Počasi smo šli naprej s sredstvi, ki smo jih imeli na razpolago. Zato smo se najprej lotili strehe, zunanosti, potem notranjosti; šele nato bomo začeli zunanost s kanalizacijo in odtoki. Podrli smo že dodatne neizvirne zidove, postavili bomo ograjo, tako da bo stavba pridobila na svoji veličini, da bo "dihala". In potem bo rasla travica, da se bodo otroci - če jih bo še kaj - lahko igrali.

Na kakšen način lahko prispevajo verniki?

Od njih pričakujemo najprej moralno podporo, ki je do sedaj ni bilo veliko. Po drugi strani ugotavljamo, da so zraven s pomočjo in prispevki vedno iste osebe. Goriška duhovnija namreč ni navadna župnija s svojim teritorijem, z ljudmi blizu; v Gorici so ljudje razkropljeni, težko jih je informirati. Informacije se ne pretakajo tako hitro kot na vasi. To so naše težave. Upamo, da bodo ljudje, ki bodo videli opravljeno delo, posegli v žep in prihranili gospodu Zbogorju kakšno noč spanja.

Kdaj se bomo lahko vrnili v svojo cerkev?

Mislím, da bo cerkev vrnjena svojemu namenu enkrat ob začetku maja. Ostajajo dela preureditve zunanosti pred cerkvijo; ta čakajo na usmiljene duše, ki lahko prispevajo tudi s posojilom, ki bo v kratkem povrnjeno.

DD

BESEDA ŽIVLJENJA

5. VELIKONOČNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

BREZ BOGA NE MOREM NIČ, Z NJIM PREMOREM VSE

P. MAKSIMILIJAN KOLBE

Pred petnajstimi leti, 10. oktobra 1982, je papež Janez Pavel II. razglasil za svetnika poljskega redovnika minorita očeta Maksimilijana Kolbeja, ki je leta 1941 v koncentracijskem taborišču Auschwitz dal svoje življenje za družinskega očeta. Oče Maksimilijan je bil vse življenje bolehen, vendar je svojih

sedemdeset let napolnil z izrednimi deli, tudi če gledamo samo na zunanost. Zgradil je mesto Brezmadežne - Niepokalanow blizu Varšave in tam začel tiskati časopise v visokih nakladah. Ko je svojim redovnim bratom razlagal odlomek iz Janezovega evangelija, ki se bere na današnji nedeljo, je dejal: "Krščansko življenje je - če se smemo tako izraziti - sodelovanje z Bogom pri izpopolnjevanju, pri posvečevanju človeka. O tem sodelovanju pa je Odrašenik apostolom dejal: »Ostanite v meni in jaz v vas. Kakor mladika sama od sebe ne more roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni...« Zveličar tu ne pravi, da bi brez njega ne mogli VELIKO storiti; pravi: NIČ, popolnoma nič! Uspeh dela torej ni odvisen od sposobnosti, od vneme, od denarja, čeprav so tudi to božji darovi in uporabni za delo v božjem kraljestvu. Za uspeh je odločilna edino in samo močna povezanost z Bogom. Če te povezanosti ni ali če je slabotna, so vsa druga sredstva brez koristi. Če pa je ta živa, bomo vse drugo zlahka našli."

Ko beremo te modre besede, izrečene iz globokega prepričanja in potrjene z najvišjo ceno - daritvijo lastnega življenja, nam prihaja na misel, kar je rekel Jezus: "Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo vam bo navrženo." Niti Kristus niti Cerkev ne katerikoli svetnik nikoli ni učil, da moramo popolnoma prepustiti Bogu, da deluje: ne, vsi so vedno učili, da moramo mi sami storiti vse, kar je v naši moči, saj smo sposobnosti in darove prejeli od Boga za to, da jih koristno uporabljamo za njegovo čast in za rast njegovega kraljestva ljubezni, pravice, dobrote in miru tukaj na zemlji, potem pa - povezani z Jezusom - govoriti kot sveti Pavel: "Vse premorem v njem, ki mi daje moč."

"Jaz sem trta, vi mladike." S to podobo življenjske povezanosti je Jezus pri zadnji večerji naročal svojim učencem, da bo po svojem odhodu s tega sveta deloval v njih, če bodo v svojem srcu ohranili prostor zanj. Temu pravimo "odprtost za Boga". Povezanost med nami in Bogom, vcepljenost mladike na trto, se je začela na dan našega krsta, ki smo ga skoraj vsi prejeli kot majhni otroci. Ta povezanost se mora potem stalno krepiti, utrjevati. K temu pripomore zgled staršev in drugih članov družine ter kasneje življenje župnijske skupnosti, ki je razširjena družina božjih otrok.

Kristusovo življenje v nas se mora kazati tudi navzven. Kristusa moramo "izžarevati" kot sveti Frančišek Asiški. Biti moramo novo razodetje Jezusa Kristusa. Vzhodna modrost pravi: "Če moreš biti zvezda na nebu, bodi zvezda na nebu; če ne moreš biti zvezda na nebu, bodi kres na hribu; če ne moreš biti kres na hribu, bodi svetilka v svoji hiši." Svetilka, ki sprejema svetlobo od Luči.

ŠMARNICE 1997

Po slovenskih župnijah se v mesecu maju opravlja posebna majniška pobožnost v čast Materi božji. Pri tem se berejo šmarnice, to so kratka duhovna berila. Letos so šmarnice pripravile sestre karmeličanke, ki imajo svoj samostan v Sori na Gorenjskem. Posvečene so sv. Tereziji Deteta Jezusa; naslov knjige je *Devica Marija in Mala Terezija*, podnaslov pa *Šmarnice ob 100-letnici smrti Terezije Deteta Jezusa*. V uvodu piše: "S 1. oktobrom 1996 smo v katoliški Cerкви pričeli

leto, posvečeno sv. Tereziji Deteta Jezusa, v spomin na 100-letnico njene smrti."

Sveto Terezijo je proglasil za blaženo Pij XI. leta 1923, dve leti kasneje pa za svetnico. Njeno češčenje se je posebno po njeni razglasitvi za svetnico razširilo po vsem krščanskem svetu, tudi med nami Slovenci. V goriški stolnici so ji posvetili poseben oltar s sliko, msgr. Mirko Brumat pa je leta 1929 napisal šmarnice *Mala Cvetka Marijina*. Šmarnice dobite v katoliški knjigarni v Gorici.

MEDNARODNI SEMINAR ZA ŠTUDENTE IN MLAJŠE IZOBRAŽENCE

KRISTJAN V DRUŽBI IN GOSPODARSTVU

BREDA SUSIČ

Od petka, 11. aprila, do nedelje, 13. aprila, je potekal v Škofji Loki mednarodni seminar za študente in mlajše izobražence na temo *Kristjan v družbi in gospodarstvu*.

Udeležilo se ga je kakih trideset mladih iz cele Slovenije, ki so predstavljali razne katoliške organizacije, od Združenja katoliških študentov iz Ljubljane do Sončne pesmi, Akademskega katoliškega združenja iz Maribora, Mavričnega mosta mladih iz Primorske, skavtov itd. Udeležila se ga je tudi predstavnica Mladinskega odbora Slovenske prosvete iz Trsta. Seminar so priredili Skupnost katoliške mladine in Slovenski katoliški izobraženci, denarno pa ga je podprl sklad Homeland, to je ameriška katoliška fundacija, ki podpira pobude s kulturno in intelektualno vsebino.

V dveh dneh seminarja se je zvrstilo pet predavanj. Uvodno je imel prof. dr. Nikolaus Lobkowicz, direktor Inštituta za srednje in vzhodno-evropske študije na Katoliški univerzi v Eichstattu v Nemčiji. V soboto so se zvrstila štiri predavanja. Prof. dr. Michael Waldstein, direktor te-

ološkega inštituta v Garminu v Avstriji, je razmišljal o iskanju resnice in o besedi kot mediju za posredovanje resnice; prof. dr. Tomaš Halik, direktor Češke krščanske akademije in profesor za religijsko znanost na Karlovi univerzi v Pragi, je govoril o odnosu med Cerkvijo in politiko; dr. Mario Sala, podjetnik iz Milana, je govoril o katoličanih v gospodarstvu; nazadnje je bilo na vrsti še predavanje o Cerkvji in medijih, ki ga je podal Bernhard Schol, časnikar iz Nemčije. V nedeljo zjutraj je prof. dr. Lobkowicz vodil še zaključno srečanje s sintezo seminarja.

Predavanja so bila na visoki ravni. Če je pa kdo pričakoval, da mu bodo predavatelji postregli s preizkušnimi formulami o tem, kako naj se kristjan obnaša v moderni družbi, ki ga obdaja, je ostal

razočaran. Prav vsi predavatelji so se namreč v glavnem omejili na izpostavljanje problemov, s katerimi se kristjan, ki hoče ostati dosleden in zvest svoji vesti in vrednotam, spopada v zahodnem sekulariziranem svetu. Ob tem so le nakazali možne rešitve, splošne smernice, opozorili so na napake, ki jih kristjani in Cerkev ponekod in včasih delajo, poudarili so vrednote, na katere mora biti kristjan, ki hoče (in more) biti družbeno angažiran, pozoren in na katere se mora opreti: to so resnicoljubnost, nesebično prijateljstvo, graditev občestva med kristjani. V debatah, ki so sledile vsakemu izmed predavanj, pa je prišlo do izkristaliziranja nekaterih vprašanj, ki so specifična za slovensko stvarnost: zakaj je v družbenem, političnem in gospodarskem živ-

ljenju v Sloveniji tako malo vidna krščanska prisotnost kljub sorazmerno visokemu odstotku teh, ki se proglašajo za kristjane? Zakaj so po sedmih letih demokracije v Sloveniji kristjani (pa ne samo oni...) še vedno nezaupljivi do oblasti, zakaj odklanjajo odgovornost in se nočejo angažirati v družbi? Ob vseh teh problemih so udeleženci seminarja skušali poiskati odgovor na vprašanje, kaj lahko mladi konkretnega naredijo, da te probleme počasi rešijo. Pri tem so jim pomagali gostje seminarja, ki pa, kot rečeno, niso mogli postreči z enostavnimi formulami in rešitvami, tudi zaradi tega ne (in to je bila morda edina pomanjkljivost seminarja), ker niso dovolj dobro poznali stvarnosti, težav in potreb, ki jih imajo katoličani v Sloveniji.

Seminar pa je bil vsekakor zelo pozitivna izkušnja za vse udeležence, ne samo zato, ker so od predavanj veliko odnesli in ker so bila ta izziv za poglobljen razmislek, pač pa tudi zato, ker so v teh dneh začeli v malem uresničevati tisto občestvo, ki je podlaga za uspešno reševanje kateregakoli problema.

IZREDEN USPEH ZAMEJSKIH ZBOROV NA NAŠI PESMI 1997

Zamejsko zborovsko petje je na jubilejnim 15. tekmovanju slovenskih pevskih zborov *Naša pesem 1997*, ki je bilo 19. in 20. aprila v dvorani Union v Mariboru, zabeležilo izreden podvig, ki si ga ni bil skoraj nihče pričakoval. Od treh zamejskih nastopajočih zborov (ženskega zbora Glasbene matice, zbora Jacobus Gallus iz Trsta in zbora Hrast iz Doberdoba) sta dva (Hrast in Gallus) prejela zlato plaketo mesta Maribor s 95,6 oz. 91 odstotki točk, ženski zbor GM pa je prejel 89 odstotkov točk in srebrno plaketo. Dirigent zbora Hrast Hilarij Lavrenčič je prejel še štiri posebna priznanja.

Zamejski zbori so se predstavili s sledečimi programi: ženski zbor GM: Pavle Merku - *Koprive* (besedilo Tone Kuntner - obvezna skladba), Robert Schumann - *Der Wassermann* (J. Kerner), Zdenek Lukaš - *Quot sunt apes* (srednjeveška latinska poezija) in Ambrož Čopi - *Vuprem oči* (ljudska iz Medjimurja). Zbor Jacobus Gallus: Lojze Lebič - *Tihi gaj* (besedilo Dragotin Kette - obvezna skladba), Jacobus Gallus - *Quasi cedrus*, Pavle Merku - *Balada o narodu* (Srečko Kosovel) in Ubald Vrabec - *Polka je ukazana* (ljudska). Zbor Hrast: Lojze Lebič - *Tihi gaj*, Stanko Jericijo - *Moj greh* (Ambrosius Karl Ruf - krstna izvedba), Ubald Vrabec - *Rdeč zaton* (Anton Kuchling) in Pavle Merku - *Njen čeuja jti' gna* (ljudska iz Bile).

Če pomislimo, da je bil to krstni nastop za zbor Hrast in za šele pred kratkim ustanovljen ženski zbor Glasbene matice (pravzaprav je pred njim pred leti že nastopil dekliški zbor GM) ter za dirigenta Hilarija Lavrenčiča in Tamaro Stanese, lahko rečemo, da je bila letošnja *Naša pesem* presenetljivo in izredno uspešna za naše zборе. Zbor J. Gallus pa je pod vodstvom Janka Bana ponovno osvojil zlato plaketo (prejel jo je že pred dvema letoma) in s tem

potrdil že doseženo visoko kakovostno raven.

K uspehu zamejskega zborovstva na *Naši pesmi 1997* pa niso pripomogli samo naši nastopajoči zbori, pač pa tudi dirigenti nekaterih osrednjih zborov iz Slovenije (Stojan Kuret, Matjaž Šček, Walter Lo Nigro) in skladatelji mnogih pesmi, ki so bile prisotne v sporednih posameznih zborov (Marij Kogoj, Ubald Vrabec, Pavle Merku, Danilo Švara in Stanko Jericijo), ki prihajajo iz zamejstva. Če k temu dodamo še močno prisotnost drugih primorskih zborov (Mešani zbor Obala iz Kopra, Komorni zbor iz Bovca, Komorni moški zbor iz Izole, Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane, moški zbor Provox iz Nove Gorice in moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine) ter dirigentov in skladateljev sploh (Aldo Kumar, Marijan Gabrijelčič, Ambrož Čopi idr.), lahko rečemo, da je zborovstvo s slovenskega zahodnega roba dalo letošnjemu tekmovanju neizbrisen pečat.

Če pa zelo bežno pregledamo potek celotnega tekmovanja, je treba povedati, da je poleg zamejskih - še enajst drugih zborov prejelo zlato plaketo. Levji delež je vsekakor imel Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane, ki je pod vodstvom Stojana Kureta nastopil v vseh treh kategorijah - ženskih, moških in mešanih zborov - in prejel po 95,3, 94 in 95,6 odstotkov točk. Od ostalih bi omenili mešani zbor Obala iz Kopra, ki je pod vodstvom Walterja Lo Nigra prejel 94 odstotkov točk, Domžalski komorni zbor (vodi Karel Leskovec) s 93 odstotki točk in Ljubljanske madrigaliste (Matjaž Šček) z 92 odstotki točk. Med primorskimi zbori sta poleg Obale prejela zlato plaketo še Komorni moški zbor iz Izole (vodi Oskar Trebec) in moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine (Igor Hođak).

IŽ

KRALJ RICHARD TRETJI

UNIVERZALNA PREDSTAVA ZLA

ANDREJA D. ANTONI

V raznolikem primorskem kulturnem prostoru, kjer druga ob drugi delujeta dve različni gledališki hiši, je prišlo do zanimivega prepletanja, ko sta s skupnimi močmi oblikovali Shakespearovega *Kralja Richarda Tretjega*, ki smo ga po novogoriški premieri dočakali tudi na odru Kulturnega doma.

Veličastna predstava se skozi stoletja vrača k zgodovinskemu liku predrznozločinskega kralja, ki že v prvem prizoru jasno napove svoj program zla. Sledi igra prevar, zvijač in laži, kot da bi dramatika ves čas zanimala predvsem posledice, vzrok pa ostaja prikrit in ne do kraja pojasnjen. Ob tem se seveda ne zmoremo znebiti občutka, da nenevarno zlo verjetno ne more imeti povsem racionalne razlage.

V obsežnem gledališkem listu najdemo natančno razčlenjeno pripoved zgodovine, ki nam v naš za nekaj desetletij odkrnjen čas niza dogodke bojev za angleško krono. Izsiljevanja in izdajstva, zaničevanje nasprotnikov in zaveznikov, a vendarle zmagoslavje krone, ki pa se sprevrže v neizogiben

začetek katastrofe, izdaje in konca. Že dramatik sam je v svoji viziji zla v dramo izoblikoval univerzalno priliko o sovraštvu in krivici; režiser Mile Korun pa je predstavo mojstrsko zasnoval v videju tragike, ki ukinja zgodovinsko distanco in opozarja na statično okrutno ponavljanje. Režija v ospredju izpostavlja lik protagonista, ki mu v delu pripada tretjina besedila, ob njem pa izostruje paleto Richardovih sodobnikov. Čeprav ni zaznati nasilnega aktualizma, ni prisotna niti historična odmaknjenost. S pomočjo domiselne scenske zasnove (scenografka Janja Korun) je dogajanje pred nami in hkrati zastrto; v visokem šesterokotnem prosojnem stolpu lahko tok zastane in tesnobno onemi. Prostor namerano ne opozarja na časovno odmaknjenost, kostumografija Marije Vidau pa stilizirano in slikovito opozarja na časovne distance. Ostali sooblikovalci predstave so še Martina Mrhar (dramaturginja), Srečko Fišer (lektor), Mirko Vuksanovič (avtor glasbe), Dare Valič (borilni prizori), Samo Oblokar (oblikovalec luči). Delo je dobilo tudi svežo jezikovno podobo, kar je neprecenljiva zasluga

odličnega (pesnika) prevajalca Milana Jesiha.

Bine Batoh je v predstavi po dolgoletnem igranju in vrsti dograjenih likov predstavil Richarda kot "navadnega človeka", brez nepotrebne teatraličnosti, (z dvignjeno ramo, s šepajočim korakom in omrtvico levico), z norostjo, ki se je zaveda, a ne more drugače. Kot da bi se igre ne zavedal le kot igralec, ampak tudi kot Richard - človek.

O nosilni vlogi smo na odru videli vrsto igralskih dosežkov, ki preraščajo svojo epizodnost in dajejo predstavi odločilen pečat. V obsežni igralski zasedbi ni mogoče opozoriti na vse nastopajoče, a prav gotovo nam bo ostal v spominu odlični Radoš Bolčina kot Buckingham, Richardov pajdaš in kasnejša njegova žrtev. V predstavi tudi izstopata ženska lika, ki Richarda prezirata, a ju hkrati privlači, Lučka Počkaj kot lady Anne in Maja Blagovič kot kraljica Elizabeth. Cela vrsta je še drugih nasprotnikov in pajdašev, pa tudi ostali člani kraljeve hiše od matere in do umorjenih morilčevih nečakov.

Ob stolpu pa na odru stoji lutka pomanjšanega človeka in gledalec se z njim nehoti postovest, ko zgroženo strmi na navidez odmaknjeno, a vendarle vseobsegajočo prizorišče zla.

Zamejska multikulturalnost in še kaj

7. UGODJE ENE NOČI

ALEKSIJ PREGARC

Zgodi se včasih, da se neko poslanstvo, ki si ga domišljaš ali prilastiš (morda je to le samoljubnost, objestnost ali kaj podobnega, gotovo pa naglavni greh), skazi, ko se prepozno zaveš, da ga nihče od tebe ne terja ali pričakuje. Tedaj se iz tega porodi malodušnost in nesmiselnost takega početja. Naenkrat se zaveš, da si osamljen, z lastno nečimrnostjo, v napoto sebi in drugim, kot skala, ki prestreza vodo v rečni strugi, odvečna skala, ki jo veslači fiksajo. Kaj tedaj skali preostane? Da ponikne? Da zahrepeni po hudourniški sili in postane tako nevidna?

Taki občutki so me navdajali, ko sem se pred dobrimi petimi leti znašel v Italijanskem centru v brazilskem São Paulu: slovenski zamejski pesnik pred ogromnim, 65-nadstropnim mastodontom, od koder sem z najvišje ploščadi že dva dni prej strmel v brezmejnost nočnega velemera pod seboj! Kaj naj naši morebitni stotici Benečanom povem? Kaj je sploh zanje pomembno v tem ogromnem mravljišču, katerega kislina se neizprosno zaleza vanje? Tudi v Buenos Airesu sem to ugotavljal. Ali jih imamo sploh pravico vzemirjati mi, ki jim ne moremo ponuditi nobenega varnega slovenskega zavetišča in nobenega zibanja v slovenskem naročju, če pa nam zgodovina ni ponudila nobene možne konstitutivnosti ali pa smo, sploščeni od sosedov, to možnost spregledali? In zdaj? Ob zori novega poskusa, ki se mu pravi slovenska osamosvojitve? Nam bo sploh uspelo nekoliko oživiti vsaj tisto tenko obmejno črto, ki nam je oddaljena le za en preval? Kaj naj predlagamo tem "rojakom", tako daleč od zavožanega sveta, sami že del eksotične eksistence, vajeni drugačnih življenjskih pravil, drugačnih mas, barv in vonjav drugačnega etosa? Nekaj etosa? No, v širšem pomenu že, podobnosti niso izključene. Ali pa nje zanima le še razlaga o načinu pridobivanja italijanskega državljanstva in pogoji za italijanske pokojnine? Za te reči je z menoj prijatelj Matelič, vodja izseljenih Benečanov, ki jim bo to povedal v italijanski, in ve se, da je moč jezika ti stega, ki ti nekaj ponuja, usodno privlačnejša od katerega koli drugega zvena,

tudi če je presežen v narečju, ki ga Nadiža polagoma, a neizprosno izpira že 125 let.

Kaj naj torej jaz tu, slovenski pesnik s svojo izvorno govorico? Naj prisluhnejo njemu ali odzvanjanju? Kot človek in ustvarjalec seveda zmorem nekaj narodnega etosa in domače patetike. Naj poskusim, vendar moram pribiti, da bo tamkaj naš kulturni neobremenjenec našel komaj prepoznavno starodavno drevo slovenstva-slovanstva, na katerem visi nekaj naših bleščečih podob.

Iz skromne, vendar tople dvoranice v buenosaireški četrti Villa Balester, kjer sem bil samoumevno tudi "interni" multikulturalnik - v cementni moloh Italijanskega centra v São Paulu.

Ura sedma, večerna. Čas zmenka. V pritičju, pred večerom, da je tistega večera gost beneških izseljencev ta in ta pesnik iz Furlanije-Juljske krajine. Povzpne se do prvega nadstropja in zavijem v frontalni bar, ves v zamolkli rdeči luči. Grem k točilni mizi, naročim tipični koktajl - in čakam na prireditelje večera. Pravzaprav sem prišel predčasno, toda še preden me postrežejo, že osuplo strmim v prihajajoče goste, ki pozdravljajo z napol dvignjeno dlanjo in vzklikom: Ciao camerata, evviva l'Italia! 3, 5, 20, 30 prišlekovi! Vsi enako. Zbežan sem... in besen. V meni se dviga upor, podprt od uvodnega razmišljanja. "Že res, da sem gost, vendar ne gost fašistov. Dovolj in preveč imam fašistov v Trstu! Le kam ste me pripeljali? Ne bom nastopil!" izjavim prijazni zastopnici krajevnega Društva beneških izseljencev. In tudi Mateliču. "Prav. Boš vsaj na večerji. Boš?" "Bom" odvrnem in grem v veliko restavracijsko dvorano (ena izmed šestih v tistem nadstropju, vse opremljene z zvončki). Posedejo me k mizi z dvema slovenskima rojakoma (Lipuzičeva hčerka ne pozna slovenskega) in plemenitašinja iz Veneta, sicer predavateljico filozofije na tamkajšnji italijanski univerzi ali nekaj podobnega. "Dobro-došli gospod peznig. Ho detto bene?" me preseneti slednja. "Benissimo, signora" odvrnem, s poljubom roke. Medtem že stopi na praktikabel z mikrofonom in v pramenu luči voditeljica večera, takoj nato pa

še Matelič, ki razvije svoj ekonomskosocialni program za prisotne Benečane, grofica Romanelli jeva pa je že vsa zatopljen v branje svojih pesmi in - seveda kramljava. Nenadoma s praktikabla - poziv meni. Aplavz. Prekleta dolžnost, zagodrnjam. Pa naj bo, si rečem, preplujmo tudi to reko!

Grem k mikrofonom in obstanem, dokler se ljudje ne umirijo. Nato z največjo prisrčnostjo in srčnostjo pozdravim Benečane ter napovem kasnejši povzetek za italijanske "prijatelje". Že po par uvodnih stavkih me prekine moški glas (kasneje sem dognal, da je kakofonsko Slovenec): "Ma perchè non parla in italiano?" Obstanem, pogledam po dvorani kot nasršen lev. Tišina. Še enkrat pojasnim, da bom svoj spored izpeljal, kot sem ga bil napovedal, in pripominim, da je materinščina nocojšnjega častnega gosta vsaj toliko vredna kot Motilčeva. Spet tišina.

Nadaljujem in seveda izpeljem spored tudi v italijanski. Ploskanje, ki ne neha, in medtem se tudi poslušalci iz ostalih petih dvoran vsujejo v restavracijo. Radovednosti in navdušenja ni bilo konca: začele so padati psovke na italijansko politiko, ki da prihajajo v Brazilijo z lažjo v ustih. Neki rimski pesnik mi v tistem neznosnem tršču recitira satirične pesmi na račun italijanske gnile družbe itd. Spet nekdo: "Ti boš prihodnjič gost našega kulturnega centra in univerze, ne pa nekih Benečanov!" "Že prav, že prav" se nasmehnem, "è l'euforia di una notte..."

Približa se mi upokojeni polkovnik italijanske vojske (menda je imel ženo slovenskega porekla), stasit kot sablja, z zavihanimi brki: "Te lahko tikam?" "Z veseljem," pravim in zagledam privlačno, lepo značko z italijansko zastavo v njegovi gumbnici. "Mi jo podariš?" "Skoraj, da ne, ker ima vsak član raznih skupnosti, ki jih tu zastopamo, le eno. Toda počakaj, brž se vrnem..." Oprost, kaj dobim v zamejo?" "Vrni se, pa boš videl. Zate - nekaj zanimivega." Po nekaj trenutkih si že pripenjam (nikdar prej v življenju!) lepo, okroglo italijansko trobojnico, v njegovi gumbnici pa se že šopiri značka z novo slovensko zastavo. Prinesel sem jo iz Argentine! Sledi, z roko pod roko, najin defile med množico do mize na koncu restavracije. So to fašisti, si mislim? Večkulturniki povzru - če jih le znaš priključiti! Kako daleč je Trst! Če bi le mi premogli veliko takšnih fašistov po svetu!

Otvoritev pomembne razstave

SPOMINSKA
RAZSTAVA
VENA PILONA
V GORICI

Sinoči, 23. t.m., so v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici odprli razstavo del Vena Pilon, z manjšo zakasnitvijo ob 100-letnici rojstva (1896-1970). Gre za umetnika, primorskega rojaka, o katerem gotovo še ni izrečena zadnja beseda, saj je tudi ta razstava pokazala, da še prihajajo na dan nova, doslej neznana dela, ki samo potrjujejo umetniško moč tega ustvarjalca.

Primerno je, da je ta umetnik po dolgih letih bil predstavljen tudi v Gorici, saj je Veno Pilon v mladih letih, tik pred prvo svetovno vojno, obiskoval goriško realno, iz tega časa pa se je tudi ohranilo več del, ki predstavljajo pravo redkost. Leta 1924 pa se je prodorno uveljavil na prvi goriški umetnostni razstavi. Umetnine za pričujočo razstavo v Gorici so posodili nekateri zasebniki iz Furlanije-Juljske krajine, z druge strani meje pa Pilonova galerija iz Ajdovščine, Goriški muzej na gradu Kromberk in Kosovelova domačija iz Tomaja. Zastopane so različne tehnike in časovna ob-

dobja, tako da se pred nami razvršča razmerna nova podoba tega ustvarjalca.

Največ zaslug za uresničitev te razstave predvsem v organizacijskem pogledu ima Franko Žerjal iz Gorice, ki je zbral skupaj razstavljena dela in poskrbel za tisk obsežnejšega kataloga. V njem najdemo besedila Irene Mislej, Joška Vetriha in Marije Masau Dan, pa tudi številne reprodukcije. Razstava Vena Pilon v Kulturnem centru Lojze Bratuž bo odprta do 15. maja po naslednjem urniku: dopoldne vsak dan od 10. do 12. ure, popoldne pa od 17. do 19. ure.

Katalog je uredil Franko Žerjal; besedila so prispevali prof. Joško Vetrih, dr. Irene Mislej, dr. Maria Masau Dan. Sodelovali so Muzej Revoltella, Pokrajinski muzej, Goriški muzej Kromberk, Pilonova galerija Ajdovščina. Razstavo je omogočil Cremcaffe. - V.

OB 100-
LETNICI
FRANČETA
GORŠETA

Letos poteka 100-letnica rojstva Franceta Goršeta, velikega umetnika, ki je v prvih povojnih letih živel in ustvarjal tudi pri nas na Primorskem, to je v Trstu in Gorici, kjer je nekaj let tudi poučeval na naših šolah. Potem se je izselil v Ameriko, toda po nekaj letih si je spet želel biti bližje Sloveniji. Potem je zapustil daljne zahodne kraje in se za stalno naselil v Svečah na Koroškem, kjer je tudi pokopan, potem ko je sklenil 2. avgusta 1986 svojo bogato zemeljsko pot.

V Ribniški dolini vse več občanov in še živih prijateljev želi in vzpodbuja, da se ob 100-letnici rojstva dostojno oddolžijo krajani in z njimi vsi Slovenci spomenu tega velikega umetnika, akademskega kiparja, ki mu rodna Slovenija vseh 50 povojnih let ni bila naklonjena. V idejno prireditev ob 100-letnici rojstva kiparja Franceta Goršeta so se vključili Ministrstvo za kulturo republike Slovenije, občina Ribnica in Krajevna skupnost Sodražica. Program oz. niz prireditvev ob 100-letnici Goršetovega rojstva se bo začel v mesecu maju in končal septembra letos. Pokroviteljstvo celotnega programa bodo prevzeli Milan Kučan, predsednik Republike Slovenije, dr. Franc Rode, ljubljanski nadškof in slovenski metropolit, dr. France Bernik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ter Jože Tanko, župan občine Ribnica. V častnem odboru sta tudi dr. Valentin Inzko, znani koroški kulturni delavec, ter dr. Drago Štoka, bivši deželni poslanec, ki je bil govornik na pogrebu Franceta Goršeta v Svečah.

Omenim naj, da sta v organizacijsko-programskem odboru še dva predstavnika slovenskega zamjestva; to sta Marija Inzko iz Sveč na Koroškem ter Sergij Pahor, predsednik Sveta slovenskih organizacij.

Na otvoritveni slovesnosti, ki bo 11. maja, bo med drugimi sodeloval MPZ Sveti Jernej z Opčin, kraja, ki hrani

Goršetovo umetnino, to je doprski kip Franca Saleškega Finžgarja v dvorani Finžgarjevega doma.

Zaključna osrednja slovesnost bo v Sodražici, rojstnem kraju Franceta Goršeta, v nedeljo, 28. septembra.

Tudi mi primorski Slovenci se veselimo, da se bo osrednja Slovenija na dostojen način spomnila našega velikega umetnika in prijatelja, ki je bil do danes tudi v rojstni Dolenjski pravzaprav prezrt. Zdaj je čas, da se storjeno zlo popravi in Gorše nam pomagajo, kot zatrjuje tudi Jože Tan-

ko, župan občine Ribnica, "Opraviti simbolično spravo ne samo z vsemi zatajevanimi umetniki, ampak tudi z vsemi do danes zatajenimi Slovenci".

DŠ

PROF. ALOJZ
REBULA NA
VIDEMSKI
UNIVERZI

Na fakulteti za tuje jezike in književnosti (Oddelek za jezike in omiko srednje in vzhodnoevropskih držav, drevored Ungheria 18) bo v sredo, 30. t.m., ob 10. uri predaval pisatelj Alojz Rebula na temo *Evropa na slovenskem poldnevniku*. Predavanje ni namenjeno samo študentom, ampak vsem, ki jih omenjena tema zanima.

PRIMORSKA SREČANJA, ŠT. 192

PRIMORSKA SREČANJA

V ZNAMENJU
LJUBEZNI

MARJANA REMIAŠ

Letošnje prvomajske praznike bo s prijetnim in pestrim branjem oplešala nova številka revije za družboslovje in kulturo Primorska srečanja, ki je že izšla. Pod uvodnik 192. številke se je podpisala glavna urednica Vida Gorjup Posinkovič; njena uvodna beseda je namenjena pomenu slovenskega majhnega morskega okna v svet. Rubriko *Okno v svet* je z zapisom o Albanski Narodni galeriji zapolnila novinarka Mirka Čubelj; rubrika *Delu čast in oblast* pa prinaša prispevek Nede Seljak, sekretarke Območne obrtne zbornice Nova Gorica, v katerem so zastavljene možnosti skupnega razvoja podjetništva v mestih ob meji.

Slavko Gaberc, profesor arheologije in umetnostne zgodovine, je avtor *Naravne dediščine*; v zadnji številki revije Primorska srečanja so njegovi zapisi posvečeni slo-

venskim gozdom, ki v zadnjih mesecih zbuja veliko pozornosti med slovensko javnostjo.

Primorski portret je v tokratni številki revije zajel življenje in delo lani preminulega arheologa Vinka Šribarja.

Tudi poglavje *Obletnice* v zadnji številki revije avtorja Dorica Makuc in Miro Kocjan posvečata Lojzetu Bratužu, slovenskemu simbolu trpljenja in narodne zavesti, ter nekdanjemu italijanskemu predsedniku Sandru Pertiniju.

Silvo Fatur je na *Klepet* povabil avtorja pripovedne proze Pavleta Zidarja, z njegovim prispevkom pa je mogoče napovedati obsežni literarni del, ki ga zadnja številka revije nosi.

Osrednje mesto literarnih strani je posvečeno rezultatom nedavnega literarnega natečaja za ljubezensko pismo - povabilo na erotični zmenek, ki ga je razpisala re-

vija. Nanj se je odzvalo nad šestdeset slovenskih piscev; njihova dela je ocenjevala tričlanska strokovna žirija v sestavi: Vida Mokrin Pauer, Zdravko Duša in Marko Kravos.

Prvo in najboljše pismo je avtorski izdelek publicista in arhitekta studia AXA iz Nove Gorice, Gorana Arha, z naslovom *Vloga srca v božjem stvarstvu*; drugo mesto je pripadlo Bojanu Schwentnerju, elektrotehniku iz Maribora, tretje pa sociologinji Suzani Tratnik iz Ljubljane. V zadnji reviji pa so objavljena še pisma literatov, ki so se uvrstila v finalni krog: Irene Jakopanc, Denisa Simčiča, Mateje Hrastar in Franja Frančiča.

Zapiske je likovno oblikovala umetnostna zgodovinarica in novinarka Klavdija Figelj, bogata pa je v aprilski številki revije tudi čitalnica, ki s seboj prinaša nad dvajset recenzij sodobnih slovenskih knjižnih novitet.

Glosa je nastala pod peregom Vide Mokrin Pauer in Gorana Arha, likovno opremo tokratne številke pa je prispeval ljubljanski slikar Aleš Zucchiatti, čigar dela je za revijo fotografiral mojster Meto Zavadlav.

Jasno je tudi, da se je populacija na univerzi spremenila. Univerza do tja proti koncu preteklega stoletja ni imela nobene študentke. Danes je ženska populacija na vseh fakultetah samo po sebi umevna stvar. Tudi s socialnega vidika so nastali veliki premiki. To se vidi čisto enostavno pri sprejemni uri za študente. Prišla je mimo hči univerzitetnega profesorja, in ker sem nekoliko ogledoval priimek, ki se mi je zdel, da bi lahko bil slovenski, mi je študentka brez težav potrdila, da je njen prastari oče prišel iz Ribnice, prodajal po Nemčiji suho robo, poročil Nemko in ostal v Nemčiji. Pri podobnem primeru mi je študentka povedala, da je oče industrijski delavec v Porenju. Ker je priimek zopet zvenel slovensko, sem jo vprašal, ali je oče slovenskega pokolenja. Negirala je. Ko je pri vratih šla ven, se je pa obrnila in povedala, da je oče slovenskega porekla, iz Stajerske, med vojno je sodeloval z Nemci in se potem umaknil v Nemčijo. Lahko pa jasno k sprejemni uri najprej pride hči prorektorja univerze, potem hči malega uradnika na podeželski občini, potem hči trgovca, gimnazijskega profesorja, peka, znanega zdravnika.

DALJE

Nemška univerza
in današnji
trenutek (5)

JOŠT ŽABKAR

Kot je naraščalo število fakultet, tako je naraščalo tudi število študentov. Ko je bila recimo heidelberška univerza v 14. stol. ustanovljena, je imela okrog 200 študentov, danes ima okrog 300.000 študentov in študentk. In hkrati se je univerza tudi prostorno širila. V začetku je bilo vse združeno bolj ali manj v enem samem večjem poslopju v sredini mesta. Potem se je skozi stoletja počasi širila po starem delu mesta, ker so pač nastajale naravoslovne in medicinske vede na eni strani, inštituti stare filozofske fakultete pa so dobivali svoje knjižnice. Tako je bilo treba po drugi svetovni vojni zgraditi v predmestju velik campus ameriškega tipa in tam pač naseliti velik del medicinskih fakultet, naravoslovje pa še nekaj drugih univerzitetnih institucij.

JEZIKOVNI KOTIČEK

NADA PERTOT

Vsakodnevni problemi kar vabijo h komentiranju. Vedno bolj sem prepričana, da teh mojih pripomb ne upoštevajo prav tisti, ki bi jim morali prisluhniti. Zadnje dni me je spet zelo vznemirila napačna raba ozirnega zaimka. Vtis imam, da smo se naučili sklanjati **ki, ki ga, ki mu, ki ga, pri katerem ali ki pri njem, s katerim ali ki z njim**. Nekdo pa je sedaj odkril zaimke **čigar** in ga uporablja, kjer se mu zdi. Najpogostejše pravilo: **čigar** zaznamuje lahko samo živo bitje moškega spola v ednini. Primer: Deček je bolan. Mati tega dečka je na potovanju. Če hočemo povezati oba stavka, in nadomestiti **tega dečka** z ozirnim zaimkom, bomo rekli: Deček, čigar mama je na potovanju, je bolan. Kakor hitro pa bi govorili o dečkih, o deklici ali o deklicah, pa bomo rekli, katerih mame, katere mama in spet katerih mame. Za primer naj nam velja Prešernov Črtomir, ki je s seboj povabil junake, vas, **kterih rama se ukloni noče...**

Za nami so velikonočni prazniki. Na voščilnicah imamo pri nas že od vedno, že od tedaj, ko smo mi praznovali **Veliko noč**, v Sloveniji pa je uradno ni bilo, napisano **Veliko noč** z veliko začetnico. Tako logično se mi zdi tako, saj je to ime točno določene nedelje, torej naslov nekega dne. Seveda v Sloveniji še vedno tolmačijo to pravilo drugače in ne priznavajo imen praznikov za lastna imena. Ta vsakdanji boj občutimo na lastni koži tudi v zvezi z imeni naših šol in ustanov.

Ker se zadnje čase dosti govori o prireditvah v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, tako so ga poimenovali ustanovitelji, si vendar vsakdo privoščijo, da ta uradni

naslov spreminja. Še enkrat bi ponovila, da so možne za poimenovanje tri variante (po Toporišču, Slovenski pravopis, 1. Pravila), ki se (Pomni, 98) tudi bijejo med seboj, a vendar še dopuščajo razmišljujočim ljudem samostojno presojo in rabo. Neumno je, da se prav tu lomijo naša tako šibka kopja. Prav ob tem primeru sem se zamislila nad tema dvema zvezama: Na koncertu je nastopil zbor Lojze Bratuž, med obema vojnoma je bil oblastem v napoto zbor Lojzeta Bratuža. V prvem primeru gre za stvarno ime (imena, naslovi stvaritev, str. 20 in dalje), v drugem primeru pa gre za zbor, ki ga je vodil Lojze Bratuž. Prav gotovo nam je vsem razlika jasna!

Kdor mi sledi, je že opazil, da zelo težko sprejemam spremembe, ki prihajajo z vrha. Na Oljčno nedeljo sem poslušala Pasijon po slovensko, pri papeževi maši pa po italijansko. Po slovensko me je kar zbudilo **žrebe**, na katerem naj bi Jezus prijezdil po novem v Jeruzalem. Po italijansko je bila ta ponižna živalica še vedno osliček oz. oslica (asinello, asina). Pogledala sem v Družino odlomek iz Markovega evangelija (11, 1-10) in komentar Branka Rozmana o njem. V komentarju govori o osličku, v uradnem tekstu pa imamo štirikrat **žrebe**. Ponižnega osliča je nadomestilo **žrebe**, ki mi pomeni posebej izbrano iskrivost in neka po glavo postavlja evangeljsko sporočilo.

Mi bo mar italijanski tekst bolj domač kot slovenski?

Lani se je začelo v italijanskem tisku pisati o nekaterih spremembah v očenašu. Mi pa smo postavljeni vedno kar pred dejstva, kot da nimamo pravice do žlahtne tradicije, da moramo vse, kar imamo, postavljati na glavo.

NAJ ŽIVI PEDAGOŠKI LICEJ A. M. SLOMŠEK!

ERIK DOLHAR

Delegacija naletela na gluha ušesa prefekture

8

ČETRTEK
24. APRILA
1997

V soboto, 19. t.m., se je od 500 do 1000 dijakov, šolnikov, staršev in predstavnikov zamejskega javnega življenja udeležilo množične manifestacije proti ukinitvi samostojnosti tržaškega pedagoškega liceja A.M. Slomšek oz. proti priključitvi k liceju Prešeren. Sprevod je od Obedankovega trga krenil proti palači prefekture na trgu zedinjenja Italije (na sliki Kroma), kjer je delegacija, ki so jo sestavljali ravnatelj Slomška prof. Samo Pahor, predstavnica profesorjev Mariza Škerk, predsednica zavodskega sveta Lučka Hrovatin, zastopnik staršev Marko Paulin ter predstavniki dijakov Barbara Mohorovič, Ilonka Rustja, Tanja Zadnik, Samoa Mauro, Kristen Beličič in Ingrid Glavina, izročila podprefektu Pasqualeju Vergoneju spomenico. V njej je med drugim zapisano, da je licej Slomšek mednarodno zaščiten ter da torej zanj ne morejo veljati ista pravila krčenja kot za italijanske šole.

Skupina udeležencev je z rajanjem, petjem in drugimi oblikami protesta nestrpno

pričakovala prihod šolske delegacije. Že ob prvem pogledu na dolge obraze je bilo jasno, da so predstavniki šole Slomšek spet naleteli na gluha ušesa. Profesorja Pahor in Škerk sta razočarana poročala, da prefekta seveda ni bilo, njegov namestnik Vergone pa jih je sprejel izredno "hladno". Čeprav je bil prihod delegacije najavljen, v vladni palači niso poskrbeli za prevajalsko službo, tako da se člani delegacije niso mogli pogovarjati v slovenskem maternem jeziku. "Podprefekt je vzel našo spomenico in niti na prelep način odšel, ne da bi nam sploh povedal, če bo spomenico posredoval prefektu," so poparjeni izjavili člani delegacije...

Protestni shod so odlično organizirali neposredno prizadeti dijaki pedagoškega liceja, nekatere dijakinje izmed njih (Jasna Tuta, Danijela Tul in Katja Milič) pa so prisotnim razložile, da bi priključitev k liceju Prešeren hudo okrnila didaktično dejavnost in sploh življenje pedagoškega liceja, ki bi povrh tvegalo postopno izginotje.

MNOŽIČNA UDELEŽBA NA 4. POHODU PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 20. t.m., je športno-kulturno društvo Cerovlje-Mavhinje pod pokroviteljstvom občin Devin-Nabrežina in Komen priredilo 4. Pohod prijateljstva (na sliki Kroma). Udeležba je bila res množična, tako da so bili člani domačega društva zadovoljni. Odbornica Darja Grilanc nam je povedala: "Pohod je potekal v najlepšem redu, čeprav nam vreme ni bilo ravno naklonjeno. Vseeno pa smo imeli več kot 850 udeležencev, ki so se zjutraj zbrali na travniku pri Gorjanskem, od koder so krenili proti nekdanjemu kmečkemu prehodu oz. dvolastniški meji Mavhinje-Gorjansko. Tu sta spregovorila župana obeh občin, Depangher in Adamič. Prihod je bil na mavhinjskem trgu, kjer je potekal kulturno-zabavni program. Nadležni dež pa iz Mavhinj še dolgo ni pregnal udeležencev, ki so tako neobičajno popestrili vaški trg, kjer so domačini poskrbeli za brezhibno organizacijo tega pravega praznika prijateljstva. - ED

DO VOLITEV MANJKA SAMO NEKAJ DNI

Do občinskih volitev v Trstu nas loči le še nekaj dni. Priče smo še zadnjim pobudam strank in volilnih koalicij v okviru volilne kampanje.

S tem v zvezi je treba tudi beležiti prihod voditeljev raznih italijanskih vsedržavnih strank, od Finija do Casinija in Manconija, pa tudi predstavnikov italijanske vlade s predsednikom Romanom Prodiem na čelu, ki se je v petek, 18. aprila, mudil v Devinu.

Pri tem je treba omeniti dobro obiskano srečanje z

Slovensko deželno gospodarsko združenje je v petek, 18. aprila, priredilo srečanje s slovenskimi kandidati za tržaške občinske volitve na temo Razvoj krajevnega gospodarstva (Foto Kroma)

vsemi županskimi kandidati (Riccardom Illyjem, Adalbertom Donaggiom, Sergiom Dressijem, Jacopom Venierom, Federico Seganti, Arduinom Agnellijem, Lauro

NOVI PUBLIKACIJI KROŽKA VIRGIL ŠČEK

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček je izdal dva nova "bela priročnika". Gre za diplomsko nalogo dr. Robija Šturmana Slovenska društva in časopisi v Trstu od leta 1848 do 1890 in za obsežno knjigo mag. Egona Pelikana Engelbert Besednjak v parlamentu.

FOTO KROMA

Študijo dr. Šturmana so predstavili v torek, 15. t.m., v Vilfanovi dvorani v Trstu (na sliki). Ob tej priložnosti pa je bila tudi okrogla miza na temo Prvi vzpon modernega slovenskega narodnega gibanja v Trstu. Knjiga je dopolnjena in razširjena diplomatska teza, ki jo je avtor branil novembra 1994 na tržaški univerzi (njegov mentor je bil prof. Jože Pirjevec). Z njo želi krožek V. Šček ponuditi italijanskemu bralcu (delo je napisano v italijanščini) vpogled v razgibano življenje tržaških Slovencev v času med "pomladjo narodov" in začetkom organizirane strankarske diferenciacije. Ta čas, kot piše v predgovoru, je "priča o volji do življenja, o zahtevi po enakopravnosti, o želji po duhovnem, političnem in gospodarskem razvoju naših prednikov na teh tleh." K nastanku knjige je prispeval tudi prof. Samo Pahor z nekaterimi dragocenimi nasveti in zemljevidom z upravnimi razdelitvami tržaške občine. Grafično jo je oblikoval arh. Pavel Magnani, tiskala pa jo je tiskarna Graphart. Izid študije dr. Robija Šturmana je omogočila podpora deželne uprave in Zadržne kraške banke.

Poleg avtorja sta pri torkovi okrogli mizi sodelovala še zgodovinarja prof. Jože Pirjevec in prof. Samo Pahor, medtem ko je bil moderator časnikar Ivo Jevnikar, uvodoma pa je spregovoril tudi predsednik krožka dr. Raško Dolhar. Osnovna misel, ki jo je na torkovem srečanju iznesel prof. Pirjevec, je bila ta, da je bilo - in še je - delovanje društev bistvenega pomena za ohranjanje Slovencev v tržaškem mestu. Zato, je dejal, je Šturmanova študija dragocena, saj nam prikazuje ta proces ustanavljanja in delovanja slovenskih društev (v 19. stol. jih je bilo okoli 80) in časopisov v Trstu. Prof. Samo Pahor pa je med drugim podčrtal, da bi bilo zanimivo raziskati procese in mehanizme, ki so privedli toliko tržaških Slovencev, da so se asimilirali.

V sredo, 23. t.m., pa so v Vilfanovi dvorani predstavili knjigo mag. Egona Pelikana Engelbert Besednjak v parlamentu, ki v slovenskem in italijanskem jeziku prinaša uvodno študijo in besedila poslanskih nastopov dr. Engelberta Besednjaka v letih 1924-28. O delu sta spregovorila dr. Drago Legiša in avtor.

Tamburini, Pietrom Rosenwirthom in Albertom Durantijem), ki ga je v ponedeljek, 21. aprila, v hotelu Excelsior v Trstu priredilo vsedržavno združenje žensk volilk ANDE. Kandidati so predstavili svoje programe ter odgovarjali na številna vprašanja, ki so jim jih postavili mnogi diskutanti.

Omeniti je treba tudi srečanje s kandidati slovenske narodnosti, ki nastopajo na različnih listah. Srečanje - z naslovom Razvoj krajevnega gospodarstva - je v petek, 18. aprila, priredilo na svojem sedežu Slovensko deželno gospodarsko združenje. Prisotni so bili Peter Močnik in Andrej Berdon za Slovensko skupnost, Igor Dolenc za Demokratično stranko levice, Igor Canciani za Stranko komunistične prenov, Martin Petelin za Severno ligo in Walter Godina za Ljudsko stranko. Podali so oceno dosedanje Illyjeve uprave in orisali možnosti za naprej.

Slovinci smo se znašli povečini v levosredinskem taboru, ki podpira kandidaturu bivšega župana Riccarda Illyja, in sicer pod simbo-

lom Oljke, čeprav se slovenska imena in priimki najdejo skorajda na vseh kandidatnih listah, tudi tistih strank, ki ne skrivajo svojega nasprotovanja Slovincem. V okviru Oljke nastopa tudi SSK, ki za občinski svet ponovno kandidira svoja dosedanja občinska svetovalec Petra Močnika in Andreja Berdona. Kandidati SSK, ki se bodo v okviru Oljke potegovali za izvolitev v rajonske svete, so tudi povečini dosedanja rajonski svetovalci: Edi Krapež za Sv. Ivan-Kjadin-Rocol, Aleksander Furlan za Rojan-Greto-Bar-kovlje-Kolonjo-Škorkljo, Sergij Petaros za Škedenj-Čar-bolo-Valmauro-Sv. Sergij, Katja Dolhar za Novo mesto-Novo mitnico-Sv. Vid-Staro mesto, Boris Slama za Sv. Jakob-Staro mitnico, Henrik Lisjak in Peter Starc za Zahodni Kras ter Berta Vremec in Zoran Sosič za Vzhodni Kras. SSK je imela že več volilnih shodov in debatnih srečanj o aktualnih temah, njen osrednji shod pa je bil v torek, 22. aprila, v Prosvetnem domu na Opčinah z naslovom Za slovensko prisotnost v tržaški občini. Govorili so kandidati SSK na listah Oljke za občinski in za rajonske svete, gost srečanja pa je bil tudi županski kandidat Riccardo Illy.

KAKO VOLITI?

Za konec še nekaj informacij o tem, kako se voli. Glasovnica za občinski svet je sive barve. Lahko prekrizamo simbol izbranega županskega kandidata in hkrati simbol stranke ali gibanja, ki je z njim povezano. Lahko glasujemo tudi za kandidata v občinski svet. Pri tem lahko oddamo le eno preferenco, s tem da napišemo priimek kandidata. Glasovnica za rajonske svete je roza barve. Na njej lahko prečrtamo le simbol stranke ali gibanja. Lahko oddamo eno samo preferenco, s tem da napišemo priimek kandidata.

ODPRTA MEJA 1997

Konec prejšnjega tedna je bila tradicionalna prireditev Odprta meja 1997, ki so jo priredile občine Dolina, Hrpelje-Kozina in Koper. Odprta meja se je začela v petek, 18. aprila, z odprtjem razstave in koncertom v gledališču France Prešeren v Boljuncu. Ob tej priložnosti so bivšemu dolinskemu županu Edvinu Švabu podelili Odličje prijateljstva. V soboto, 19. aprila, so v Prebenegu uradno odprli prireditev (na sliki/Foto Kroma), vse tri dni pa je bil možen prost prehod meje z veljavnim osebnim dokumentom, potekal pa je tudi že 3. fotografski ex-tempore Saša Ota.

OB PRISOTNOSTI UMETNIKA

RAZSTAVA IVA PETKOVŠKA V PETERLINOVIM DVORANI

V ponedeljek, 21. aprila, so v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu odprli razstavo Iva Petkovška. Umetnik, sicer Tržičan po rodu, živi in dela (po poklicu je zobozdravnik) v Ronkah, drugače je s svojimi deli prisoten že vrsto let.

Petkovška je na ponedeljkovem odprtju predstavil časnikiar Jurij Paljk, ki je umetnika opisal kot bivšega učenca znanega Avgusta Černigoja. Na njegove modele - zlasti v grafiki - se je Petkovšek naslonil v začetnem obdobju svoje slikarske poti, zato je njegov umetniški svet iz tistega časa na prvi pogled hladen in celo mrzel.

Slike, razstavljene v Peterlinovi dvorani, so iz najnovejšega obdobja in, kot je še dejal Jurij Paljk, presenečajo s svojimi živimi, mediteranskimi barvami. Značilne so vedute iz južne Italije (tu je verjetno spoznat vpliv Petkovškove žene, ki je doma iz Neaplja), v Peterlinovi

dvorani pa si lahko ogledamo še cikel slik, ki se nanašajo na slovensko mitologijo (kralj Matjaž, rojenice, torca, slovenski gozd, zlatorog), cikel angelov (tu je razviden naslon na velikega italijanskega slikarja Guida Renija), šopkov rož ter cikla ženskih portretov, izsekov, torzov in aktov.

Petkovšek, je dejal Jurij Paljk, je torej kolorist, za katerega so značilne žive barve in visoki kontrasti. Vsekakor iz njegovih del brizga volja do življenja, ni melanholije, označuje jih vitalizem.

Umetnik se je tudi nekaj časa razgovarjal z občinstvom in na kratko orisal svojo življenjsko in umetniško pot.

PREDAVANJE DR. DRAGA OCVIRKA V DSI

Gost tradicionalnega ponedeljkovega večera Društva slovenskih izobražencev v Trstu je bil 21. aprila znani slovenski teolog dr. Drago Ocvirk, ki je predaval na temo *Človek prihodnosti: Superman, Frankenstein ali kaj tretjega?*

Predavatelj je najprej orisal spopad, ki se bije med zagovorniki tehnološkega in t.i. "tehnokrati" - in zagovorniki kulture - t.i. "kulturokrati". Tako eni kot drugi zagovarjajo prvenstvo tehnološkega oz. kulture nad vsem ostalim. Priče smo skrajnim zagovarjanjem teh dveh dejavnikov, medtem ko se tehnološka in kultura medsebojno prežemata, saj enih bi ne bilo brez druge in obratno.

Pri tem je dr. Ocvirk tudi orisal položaj krščanstva v tehnološki kulturi. Poudaril je potrebo, da se kristjan angažira v svetu, v katerem živi. To pomeni, da mora spoznavati tudi tehnološki svet ter njegove dobre in slabe lastnosti. Prizadevati si je treba, je dejal gost, ne za vrnitev v svet, v katerem ne bi bilo nobene tehnologije, ker je to nemogoče, ampak za nov odnos do družbe, civilizacije in sočloveka. Drugače je treba postaviti tudi vprašanje o Bogu; cilj vsega tega pa je, da postanemo drugačni, novi ljudje, drugače zavezani drug drugemu ter občestvu in okolju. Kristjan mora v tem svetu odgovorno in zavzeto iskati in ustvarjati tisto podobo človeka, ki jo je iznašel in uresničil Jezus Kristus.

loški svet ter njegove dobre in slabe lastnosti. Prizadevati si je treba, je dejal gost, ne za vrnitev v svet, v katerem ne bi bilo nobene tehnologije, ker je to nemogoče, ampak za nov odnos do družbe, civilizacije in sočloveka. Drugače je treba postaviti tudi vprašanje o Bogu; cilj vsega tega pa je, da postanemo drugačni, novi ljudje, drugače zavezani drug drugemu ter občestvu in okolju. Kristjan mora v tem svetu odgovorno in zavzeto iskati in ustvarjati tisto podobo človeka, ki jo je iznašel in uresničil Jezus Kristus.

OBVESTILA

GLASBENA MATICA Trst - Koncertna sezona 1996/97 prireja v torek, 29. aprila, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu nastop Slovenskega kvinteta trobil iz Ljubljane. Na programu Purcell, Clarke, Forsyth, Barber, Bizet, Bach, Merku in Gershwin.

12. SVETOVNI dan mladih bo v Parizu od 18. do 25. avgusta. Informacije in prijave najkasneje do 10. maja na tel. št. 410860.

RAZSTAVA MAGAJNOVIH fotografij o Ricmanjih je v Baragovem domu (Ricmanje). Urnik: vsak delavnik od 9. do 12.

VSI STAREJŠI od 75. leta dalje, ki bi želeli kaj povedati o svojem življenju za uresničitev *Knjige spominov*, naj telefonirajo v večernih urah na tel. 942808.

V SREDO, 30. aprila, bo ob 20.30 v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca za poglobitev verskega življenja. Znani Joško Kragelj bo predaval o problemih današnje družine. Sledita razgovor in družabnost.

V MARIJINEM domu pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, bosta v nedeljo, 4. maja, ob 17. uri nastopila Miranda Caharija in Livij Bogatec s komedijo Eduarda De Filippa *Filumena Marturano*. Režija Marij Uršič. Toplo vabljeni!

SOŽALJE

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov iz Trsta izraža iskreno sožalje članu vodstva in zborovodji Ivu Kralju ob smrti sestre Irene Kralj Metlikovec.

DAROV

ZA CERKEV v Nabrežini: druž. Pisk-Petejan 150.000; Ferfolja-Garetti 20.000; Sbrugnera 35.000; Gregori 20.000; Jazbec 50.000; Radovič 50.000; P.N. 80.000; Saksida 20.000; Uršič 15.000; Sinigoi 70.000; Bulian 20.000; N.N. 40.000.

V SPOMIN na drago Ireno Kralj darujejo stric Lojze in Bogomila 50.000 lir za *Novi glas*, 50.000 lir za *Fante izpod Grmade* ter Nadja in Edi 50.000 lir za slivensko cerkev.

ZAPUSTILA NAS JE IRENA KRALJ METLIKOVEC

Konec prejšnjega tedna se je nenadoma razširila žalostna vest, da nas je zapustila gospa Irena Kralj vdova Metlikovec, ki smo jo še do Velike noči videvali tako pri maši kot drugje in je kljub zahrbtni bolezni, ki jo je pred leti hudo mučila, na vitez okrevala.

Gospa Irena, žena znanege, prežgodaj umrlega hotelirja Vilka, je bila skupno z možem med turističnimi pionirji v devinsko-nabrežinski občini. Skupaj sta upravljala znano restavracijo *Dama bianca* v devinskem portiču, ki se je povzpela na zavidljivo raven, saj si poleg izvrstnih ribjih specialitet lahko užival ob edinstvenem pogledu na devinski zalivček, z novim gradom in razvalinami starega gradu. To je bila vsa leta, ko sta skupno vodila restavracijo, prava domača, slovenska turistična postojanka, ki je nazorno kazala na pogumne pobude domačinov. To je bil tudi kraj, kamor so se zatekale predvsem domača kulturna in športna društva, katerim sta ob pomembnejših priložnostih nesebično in širokogrudno pomagala z bogato gostinstvo gostov. Po moževi smrti je bila gospa Irena prisiljena dati v najem svojo re-

stavracijo, saj se je tudi nje lotila zahrbtna bolezen, ki ji je preprečevala zahtevno delo. Pokojnica pa je kljub zdravstvenim težavam stalno spremljala kulturno dogajanje v občini in po svojih močeh obiskovala naše prireditve. Še posebej so jo veselili nastopi in uspehi zbora Fantje izpod Grmade, ki ga od vsega začetka uspešno vodi pokojničin brat Ivo Kralj.

Ta mesec se ji je zdravje poslabšalo, da se je onemogla morala zateči v bolnišnico, kjer je kmalu izdihnila.

V torek smo jo pospremili v slivensko domačo cerkev, od koder so jo po opravljenem obredu, med katerim ji je pel domači zbor, odpeljali na seslansko pokopališče, kjer počiva v družinskem grobu.

Odšla je dobra, plemenita žena, ki je s svojim delom in občutljivostjo za potrebe tako posameznikov kot skupnosti lahko vzor marsikomu. Naj v miru počiva v domači kraški zemlji!

Ob tej bridki izgubi naj gre prijatelju Ivu Kralju in užalostjenim svojcem tudi sožalje Novega glasa.

NK

KONCERT V KLUBU PRIJATELJSTVA

Klub prijateljstva nas je 16. aprila razveselil z lepim koncertom violinistke Raffaele Petronio. Igrala je dela Bacha, Mozarta, Leclaira in Paganinija. Na klavir jo je spremljala prof. Beatrice Zonta. Za njuno izvajanje, ki smo ga poslušali z velikim užitkom, smo jima zelo hvaležni. Mlada Raffaella svojega umetniškega talenta ne izraža le v glasbi, ampak tudi s poezijami. Nekateri od nagrajenih lahko berejo v Rasti, prilogi Mladike.

Klub prijateljstva pripravlja Izlet v Istro. Natančnejši podatki sledijo. - NM

M. LIPOVEC V DSI

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 28. t.m., na kulturni večer s pisateljem Milanom Lipovcem ob njegovem 85. rojstnem dnevu. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettijeva 3, s pričetkom ob 20.30.

"SREČA NA KREDIT" TUDI NA TRŽAŠKEM

Štandreški gledališki navdušenci so v nedeljo, 13. aprila, privabili v dvorano mačkoljanske Srenjske hiše številne ljubitelje lahkotnih odrskih predstav in amaterskega gledališča nasploh. Na povabilo Prosvetnega društva Mačkolje so uprizorili komedijo v štirih dejanjih *Sreča na kredit* francoskega avtorja Marcela Francka. Naslednjo nedeljo, 20. aprila, pa so z isto igro gostovali v Marijinem domu pri Sv. Ivanu.

Dogajanje je režiser Emil Aberšek postavil v sodobno mestno okolje. Mlad par, Jerome in Kati, se pripravlja na poroko, za njunim hrbtom pa bodeči tašči, gospa Gabrijela in gospe Dolores, kopicata dolgove, da bi svojima edincema dali videnje premoreta. Zaplet in razplet celotne zgodbe je zaobjet v kreditu, ki omogoča nakup naj-sodobnejših gospodinjskih strojev ali luksuznih športnih avtomobilov, obenem pa spremeni življenje junakov v neprekinjeno tekanje za denarjem. Igralci so vse to prikazali v razgibani odrski postavitvi s številnimi posrečenimi dovtipi in besednimi igrami. Na ta način so prispevali k res zabavnemu in prijetnemu razpoloženju, ki je navdušilo prisotne.

POMLADNO GLASBENO SREČANJE MLADIH V ROJANU

FOTO KROMA

Slovenska župnijska skupnost v Rojanu in slovenska glasbena šola - Koncertna pobuda Rojan sta v nedeljo, 20. aprila, priredili v rojanskem Marijinem domu Pomladno glasbeno srečanje mladih. V prvem delu so nastopili mladi italijanski in slovenski glasbeniki iz Furlanije-Juljske krajine, v drugem delu pa Trio slovenske glasbene akademije iz Ljubljane. (Na sliki je harmonikar Adam Selj).

UTRINKI

"ČE DOBIŠ JEZUSA, GA POZDRAVI!"

Tako so mi naročali - v šali -, ko sem poromal v Palestino, čudovito deželo: Sveto deželo! A ko sem hotel filmati z ustavljenega letala pristanek v Tel Avivu, sem zagledal pod sabo vojaka s strojnico. Ojej, kakšen mir ljudem! Po Jeruzalemu smo videli skupine otrok z učiteljem, ki jih je vodil s strojno puško. In baš Jeruzalem slovi kot "mesto miru". Ko smo prišli iz cerkve Jezusovega rojstva, nas je z bližnje vojašnice opazovala strojna puška... Mir ljudem? A kje je Jezus? Med potjo po Judovi puščavi smo se ustavili, da si ogledamo pravoslavno lavro (samostan). Blizu nas je bil na golem puščavskem pesku osliček in na njem je ležal beduinski deček: zagorel, nasmejan, revno oblečen. Kot blisk se mi je posvetilo: v tem otroku je Jezusov odsev. Fotografiral sem ga ter mu dal napitnino, ker sem ga posnel z osličkom. Saj pravi Gregorčič: "... v njem seva celo ti nebo..." - (B+B)

TRŽAŠKA KNJIGARNA

Ul. sv. Frančiška 20
Tel. 635954

VAM NUDI KNJIGE, ZEMLJEVIDE, VODNIKE, IDRIJSKE ČIPKE, UMETNIŠKO OBRT IN GRAFIKE. LEPO VABLJENI!

VOLILI BOMO OLJKO!

Pogovor z Giorgiom Brandolinom, predsedniškim kandidatom Oljke za pokrajino

Seznanjen sem s problemi Slovencev, ki živijo v goriški pokrajini. Zaradi svojega poklica na področju javnih del in še zlasti zaradi nalog pri usmerjanju in koordiniranju športnega gibanja - kot predsednik pokrajinskega olimpijskega odbora in član deželne odbora - sem prišel v stik s številnimi ljudmi in njihovimi društvenimi prizadevanji. V pokrajini so živa in živahna mnoga slovenska športna društva, katerih predstavnike in člane sem redno srečeval. Tudi če ni danes moje poznanje slovenske stvarnosti bolj popolno, sem prepričan, da gre življenje Slovencev globlje spoznati in ga podpreti na vseh ravneh.

Sodelovanje Slovencev, zlasti predstavnikov stranke Slovenske skupnosti in slovenskih komponent levičarskih strank, je bilo pri snovanju zavezništva Olske v goriški pokrajini odločilnega pomena, na kar kažejo tudi konkretno zastavljene vsebinske smernice Olskega programa. K odločnemu pristopu Slovencev k skupni listi Olske je gotovo prispevala tudi zavest, da je bila dosedanja u-

prava predstavnice lige Marcolini ne le gluha in slepa za prizadevanja Slovencev, temveč jih je tudi zavirala. Vse politične sile Olske hočejo danes obnoviti dejavno vlogo pokrajine, ki ji je dosedanje vodenje nesposobnih upraviteljev skalilo cilje in odnose z državljani.

Ob skrbi za storitve na medobčinski ravni je prva dolžnost pokrajine ustvarjati pri posameznih krajevnih skupnostih pogoje in spodbude, da skrbijo za valorizacijo lastnega bogastva in svojevrstnosti. Sredi razvejanega in bogatega družbenega udejstvovanja ljudi z Goriškega imajo slovenska društva in ustanove, posejane po vaseh in v mestu na italijanskem državnem ozemlju, še dodatno vrednost. Zato podpiram potrebo po čimprejšnji dokončni zakonski utemeljitvi zaščite Slovencev v Italiji. Vemo, da ta ne sodi v pristojnost pokrajine, temveč najvišjih državnih institucij. Prihodnost in perspektive Goriške spadajo tudi v dogovarjanja na najvišji meddržavni ravni med Slovenijo in Italijo.

Slovensko stvarnost med nami gre ovrednotiti in okrepiti. V pristojnostih pokrajine je na primer dodeljevanje sredstev za šport, rekreacijo ipd. Da bo slovenska manjšina deležna pozornosti, jamčijo - tako mislim - politične sile,

ki se prepoznavajo v ciljih Olike, potem moja izkušnja ter principi in ideali, na katerih je utemeljeno to politično zavezništvo.

Zadnja štiri leta je bila pokrajinska uprava skrajno ne sposobna ukrepati na šolskem področju, tako pri načrtovanju kot pri usklajevanju potreb in pobud. To je ena izmed najbolj pomembnih pristojnosti pokrajine, ki jo mora nova uprava na novo in suvereno izvajati.

Slovenske šole urejajo zakoni in za njihov razvoj obstajajo načrti, ki jih gre ovrednotiti in uresničevati. Težave slovenskih šol gre zato reševati, ne pa kot doslej zanemarjati in porivati v ozadje.

Priznati moram, da doslej nismo odločali o posameznikih, ki bi v primeru zmage sodelovali z mano pri upravi. To pa zato, ker smo sredi težke volilne tekme, katere izid je negotov. Vsak dan srečujem nove, sposobne ljudi, ki so pripravljeni stopiti v "areno" in se vključiti v delo. Sam sem zastavil vse svoje moči, da bi bila kampanja Olike prepričljiva in uspešna. O ožjih sodelavcih pa bomo spregovorili

tedaj, ko se bo ta iztekla po naših pričakovanjih.

Na račun svoje reprezentativnosti pa moram povedati eno: zavedam se, da predstavljam vso Goriško, četudi mi kdo očita, da sem Bizjak. Moj praded je bil Nemec, moji starši so Furlani, urad imam v Gorici. Ne vidim težav pri razdeljevanju odgovornih mest po geopolitičnem ali narodnostnem ključu. Potrebno bo izbrati zares prave osebe, takšne, ki jim ne manjka dobre volje, znanja in sposobnosti, ki so primerne odgovornostim pokrajinskih upraviteljev ne le v odboru, temveč tudi v komisijah in vseh telesih, v katerih ima pokrajina predstavnike. V primeru volilne zmage našega zavezništva bomo morali prepoznati in ovrednotiti tiste osebe, Italijane, Slovence, Bizjake, Furlane itd., ki imajo v sebi - ponavljam - voljo, zagnanost, željo, navdušenje za naše cilje in glavni izziv: da krepko oživimo goriško pokrajinsko upravo.

Slovenski župani iz goriške pokrajine so se udeležili sestanka z vsemi župani Oļjke. Lahko iskreno povem, da jih poznam prav vse, da sem se z njimi pogosto srečeval zaradi svojih poklicnih obveznosti in da smo tedaj vzpostavili zelo dobre odnose. Verjamem, da skrbi in težave, ki jih ima slovenska manjšinska skupnost, gre reševati tudi in prav na osebni ravni. Zdi se mi, da so ta poznanstva, ti moji odnosi danes pomembni.

V mislih imamo zgodovinsko vlogo Gorice kot središča širšega območja, ki si ga danes delita dve civilni in pravni državi. To je visoko pojmovanje, ki daje upanja in smisla načrtom o prihodnosti našega mesta. S priključitvijo Slovenije k Evropski uniji bodo propadle ekonomske ovire. Upati je, da bo ista usoda doletela tudi kulturne in psihološke zidove. Gorica bo tedaj spet

**SLOVENSKA
SKUPNOST
VOLI OLJKO**

Izbira za bližnje pokrajinske volitve na Goriškem in nove občinske uprave v Trzinu in Ronkah je več kot jasna. Dokler Slovenci v Italiji še nimamo v izvoljenih organih zajamčenega zastopstva, je Ojka tisto zaveznitvo, ki nam s svojim programom zagotavlja daleč najboljše življenjske in razvojne možnosti. Skorajda odveč je s tem v zvezi navajati vsa tista dejanja, ki jih je Ojka kot vladajoča koalicijska že uresničila v odnosu do matične Republike Slovenije kakor tudi v odnosu do naše manjšine. V vsakem primeru je povsem presegla in kritično osvetlila vsa tista politična gledanja, ki posebej v našem obmejnem prostoru še vedno izpostavljajo slovenski manjšini nenaklonjena stališča. Prav zaradi tega se z vsesplošno podporo Ojki odločamo za takšno upravljanje, ki bo v naših krajih okrepilo politiko kar najširše kulture sobivanja v duhu naša stajajoče Evrope. Hkrati pa še posebej s podporo našima kandidatoma Davidu Grinoveru za goriško pokrajino (okrožje Zagreb, Sovodnje, Dobrodo) in Bernardki Radetič za tržiško občinsko upravo neposredno uveljavljamo osrednja načela Slovenske skupnosti, ki so slej ko prej zavzemanje za interese celotne manjšine oziroma prizadevanje za krepitev žlahtnih demokratičnih in narodnostnih izročil.

služila svojemu zaledju na obeh straneh meje in ne glede na mejo. Vse to bo steklo po naravnem tiru, brez prisil in demagoških izmišljotin. Na vseh bo, da prispevamo s konkretnimi pobudami, zanimivi tako za Italijane kot za Slovence, da združijo moči in izkoristijo na primer denar iz evropskih skladov in sredstva posameznih držav. Ponavljam: pogoj so konkretni načrti in predlogi. Danes jih še ni.

DANIEL DEVETAK

FOTO BUMBAC

Malokatera umetniška usoda kakega glasbenika je tako tesno povezana s koreninami naroda, z duhom lastne domovine in zemlje tako, kot je usoda madžarskega skladatelja in pianista Béle Bartóka (1881-1945), enega najbolj zanimivih likov sodobne glasbe, etnologije in umetnosti sploh.

V letošnji koncertni sezoni SCGV Emil Komel je v pestrem ilustriranem predavanju v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v sredo, 16. t.m., našel mesto tudi bogati svet Béle Bartóka. Lahko rečemo, da nam ga je - z dušo, domače in hkrati suvereno - orisala ena najglobljih svetovnih poznavalk glasbe in osebnosti madžarskega umetnika, slavna pianistka goriškega rodu Damjana Bratuž, ki je dolga leta svojega študija v ZDA in Kanadi posvetila prav Bartókovemu opusu in njegovemu raziskovanju.

Takoj nas je popeljala v pisani folklorni svet preprostih domov in ognjišč transilvanskih nepismenih kmetov in pastirjev, med katere je Bartók rad zahajal, ko je iskal ljudsko blago. Ključni pojem za razumevanje njegove glasbe so namreč *korenine*. Prav ta beseda, obvezno povezana s toplim občutjem doma, je dr. Bratužev močno približala Bartóku, da ga je "podzavestno izbrala," kot je sama povedala.

Čeprav so bili Bartókovi vzorniki Liszt, Strauss, Wagner in predvsem Beethoven, je njegova tenkočutna in samonikla osebnost, prečiščena

v ognju teme in samote, z znanstveno gorečnostjo iskala v ljudstvih donavskih dežel sledove kozmičnih skrivnosti, bogate ritme primitivnega življenja, ki so tonili v pozabo, sledove pravadnih narodnih korenin, fragmente šamanskih obredov, legend, skratka oblik, ki so po njegovem izhajale iz narave; njegova domišljija in intuicija sta pod plitvim površjem sodobnosti lovili skrivnostno življenje v snovnosti, utišano dihanje predmetov, ki jih ima nadejati človek za nežive... Zbiral in klasificiral je pojave duhovne kulture svojega naroda, da bi se preteklost - kodificirana in registrirana - ohranjala.

Prav študij kmečke glasbe ga je s svojo neposrednostjo in bistvenostjo odrešil tiranij durovih in molovih lestvic, mu omogočil nove harmonske kombinacije in svobodno uporabo vseh dvanajstih zvočkov kromatične lestvice. Dr. Bratuževa je v svojem domiselnem in ustvarjalnem audio-vizualnem predavanju podčrtala, da sta prav prozornost in lahkotnost glavni značilnosti Bartókove glasbe. Disonanca, od zmeraj prisotna v ljudski pesmi, je bila zanj konsonantna.

Bartók ni iskal v umetnosti ne zavetja ne bega iz realnosti. Iskal je sredstvo, prek katerega bi ponovno vzpostavil živ in iskren stik s človekom brez kakršnekoli retorike. Verjetno je dr. Bratuževa mislila prav na to, ko je mimogrede rekla: "Igranje je zame dialog z instrumentom, dialog s skladateljem, dialog s poslušalcem."

SPOROČILO SODELAVCEM

Sodelavcem se opravičujemo in jih prosimo za razumevanje, ker v tej številki nismo mogli objaviti vseh člankov.

POPRAVEK

V prejšnji številki (dne 17. aprila) smo objavili pismo, ki nam ga je bil poslal prof. Martin Kranner. Tudi tokrat nam je tiskarski skrat žal ponagajal, tako da danes (tudi na prijazno opozorilo avtorja) ponovno objavljamo celotni peti odstavek pisma, ki se pravilno takole glasi:

Dva tabora sta se začela na Slovenskem ločevati po papeški socialni okrožnici *Quadra-*

gesimo anno leta 1931 "O obnovi družbenega reda in njegovi uresničitvi po evangelijskih načelih". Naslovljena bila na vse vernike in je obravnavala socialno vprašanje. Duhovi so se ločili ob sodbi o socializmu, ki je v osnovnem pojmovanju človeške družbe s krščanstvom v bistvenem nasprotju: "Religijski socializem in krščanski socializem sta protislovna izraza. Nihče ne more biti obenem dober katoličan in pravi socialist." "Mnogi slovenski krščanski socialisti, zlasti tisti, organizirani v organizacijah Jugoslovanska strokovna zveza in Mladinska zveza, niso hoteli te sodbe sprejeti."

Avtorju in bralcem se za pomoto opravičujemo. - URED.

ZA PREDSEDNIKA POKRAJINE IN SVETOVALCA SVOJEGA OKROŽJA PREKRIŽAJ SAMO ZNAK OLJKE

☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☒	
☐	

V KATOLIŠKI KNJIGARNI

PREDSTAVITEV SOSIČEVEGA ROMANA BALERINA, BALERINA

V četrtek, 17. aprila, je bila v Katoliški knjigarni na Travniku predstavitev romana Marka Sosiča *Balerina, Balerina*.

Marko Sosič je goriški publiki že dobro znan kot gledališki in filmski režiser ter avtor krajše proze; *Balerina, Balerina* pa je njegov prvi roman. Knjiga je izšla pri tržaški založbi Mladika, za opremo je poskrbel Boris Mermolja, na platnici pa jo krasi delo bosanskega slikarja Safeta Zeca.

Balerina, Balerina se nam predstavlja kot zanimivo pripovedno delo. Kot je povedal Saša Martelanc, ki je knjigo predstavil, je *Balerina* fizično in psihično prizadeto dekle. Roman nam razodeva njeno zgodbo, ki nam jo sama pri-

poveduje, saj je delo napisano v prvi osebi. Tako spoznamo, kakšno je Balerinino doživljanje sveta, kakšen je njen odnos do oseb in stvarnosti. Balerina je nepopravljivo izključena iz okolja, ki jo obdaja, ničesar se nikoli ne začudi, vse mirno sprejema. Njen osebni svet je silno zožen, saj ne doživlja aktivno svojega življenja, temveč opazuje, kaj drugi delajo, govorijo, kako živijo. Poleg človeškega sporočila, ki daje romanu univerzalen duh, odlikujejo delo tudi avtorjeva pripovedna tehnika, neka diskretna odmaknjenost pri spremljanju Balerininega doživljanja in njegov slog. Kot nam je sam avtor povedal, čaka roman bližnja odrska priredba in prevod v italijanščino.

Z leve: Matejka Peterlin, Marko Sosič, Saša Martelanc (Foto Bumbaca)

Poleg Sosičevega romana so na večeru na kratko predstavili tudi pesniško zbirko Ivana Tavčarja *Ta mala zemlja večnost*. O knjigi, ki jo je z akvareli opremil Štefan Pahor, je spregovoril urednik založbe Marij Maver. Zbirka, ki vsebuje nad petdeset poezij, ki jih označuje religiozna tematika,

je prva Tavčarjeva zbirka v slovenščini. Pesnik je sicer že izdal dve pesniški zbirki, a v italijanščini.

Celotni večer je z branjem odlomkov tako iz Sosičevega romana kot iz Tavčarjeve pesniške zbirke, obogatila prof. Matejka Peterlin.

IFŽ

PRIČEVANJE NAVDUŠENEGA UDELEŽENCA

NEPOZABNA EVROŠOLA NA DANSKEM

PETER ŠPACAPAN

Prejšnji teden je potekala v Nordschleswigu na Danskem Evrošola. To je velik praznik, ob katerem se zberejo dijaki vseh evropskih jezikovnih manjšin. Seveda smo se ga udeležili tudi Slovenci iz Italije. Našo manjšino smo predstavljali nekateri učenci goriške srednje šole Ivan Trinko in oddelka iste šole v Doberdolu. V torek smo se skupina 25 izbranih učencev že ob petih zjutraj zbrali pred šolskim poslopjem in odpotovali. Potovali smo cel dan in zvečer prišli v nemško mesto Mel-sungen v bližini Kassla. Tam smo večerjali v značilni restavraciji, potem pa smo prespali v hotelu. Naslednji dan smo se zjutraj ustavili v vasi Ham-meln, kjer naj bi se odvijale dogodivščine iz pravljice o Čudežnem igralcu na piščal. Tam stoji namreč velika hiša in na njej je obešenih 39 zvonov. Ob enih popoldne zazvonijo, potem pa se prikažejo kipi, ki uprizorijo pravljico o igralcu na piščal, ki je odgnal v reko najprej miši, potem pa še otroke. Po ogledu te zanimivosti smo se zopet odpravili na pot in ob šestih zvečer prispeli v dansko vas Tinglev. Tam so nas profesorji porazdelili po dva v vsako družino. Že prvi dan smo lahko občudovali neskončne ravnine, ki so značilne za Dansko. Večina družin, ki so nas gostovale, živi na kmetijah, kjer so krave in druge živali. Vsi naši gostitelji so bili zelo gostoljubni, saj so nam dajali veliko hrane in so nas razumeli, kadar smo se znašli v težavah. Poskrbeli so tudi, da bi se pri njih imeli čimbolj prijetno. V četrtek zjutraj smo šli do morja na ogled starega mli-na na veter in znanih obramb-nih jezov. Tam se namreč ob močnih neurjih morsk gladina dvigne; pred nekaj stoletji,

Dijaki srednje šole Ivan Trinko pred otvoritvijo.....

ko še ni bilo jezov, je voda poplavljala celo ravnino in povzročala veliko škodo. Zanimivo je bilo tudi, kako veter za jezom ni nič pihal; ko pa smo prišli čez nasip, je tako močno zapihalo, da je po zraku letelo celo nekaj klobučkov, ki jih je veter odpihal z naših glav. Nekateri smo šli prav do vode, da bi lahko doma rekli, kako smo pomočili roko v Severnem morju. Popoldne smo šli v mesto Tondern, kjer smo se zbrali vsi predstavniki manjšin, ki so bile prisotne na Danskem. Tam smo v spremstvu mestne godbe na pihala prehodili pot do šole, do glavnega trga, kjer je bila uradna otvoritev Evrošole. Peli smo himno tega praznika *Wir singen vor Freude* in vsaka manjšina se je predstavila. Nazadnje so bili na vrsti še govori župana, nekaterih profesorjev in tudi glavnega urednika Primorskega dnevnika Brezgarja, predstavnika Združenja ogroženih kultur. Za zaključek smo se vsi spustili v zrak rumene balončke. Naslednji dan smo bili na izletu. Obiskali smo otok Romo, kjer je pihal strašen veter. Tam je bilo vse prekrito s peskom, ceste pa so bile popol-

noma poplavljenе od morja. Popoldne smo šli v muzej, ob katerem smo si ogledali razne majhne kočice, v katerih so bili ljudje, ki so nam pokazali, kako so pred več stoletji živeli Vikingi. Lepo je bilo, ker so nam dovolili, da smo sami poskusili izdelati raznovrstne predmete. Nekateri so si npr. pri kovaču sami izdelali železne nožičke. Žal je bilo ob štiri popoldne vsega konec. Do večera smo ostali v družinah, potem pa smo se zopet vsi skupaj srečali v Tondernu, da bi nastopili in predstavili nekatere narodne pesmi in običaje. Mi, Slovenci iz Italije, smo najprej uprizorili lutkovno predstavo *Salon Expon*, potem pa so Andrej Adamič (trobenta), Patrick Zulina (harmonika) in Dane Visintin (pozavna) zagrali tri slovenske narodne pesmi, ki so bile publiki zelo všeč, saj so ljudje v dvorani veliko ploskali med izvajanjem in po njem. Za zaključek je pevski zbor zapel pesmi *Čuk se je oženil*, *Ko študent na rajžo gre* in *Marko skače*. Temu srečanju je sledila še velika zakuska, ki se je je udeležilo mnogo ljudi. Naslednji dan je bil namenjen

športu. Zjutraj smo vsi imeli prosti čas v družinah. Mnogi so ga izkoristili za nakup spominčkov in razglednic. Popoldne smo se vsi srečali v veliki telovadnici v Tinglevu, kjer smo se porazdelili v skupine. Cel popoldan smo se zabavali z napornimi in smešnimi igrami. Igrali smo rokomet, plezali, kotalkali in spoznali mnogo značilnih danskih iger. Ob koncu smo lahko igrali še nogomet in košarko. Ob šestih je bila večerja, ki so jo pripravili Danci. Takoj za tem pa je bil v programu še disko, v katerem smo vsi lahko plesali in se zabavali ob glasbi. Kdor je hotel, je lahko spoznal nove prijatelje iz drugih krajev, s katerimi si je izmenjal naslov, da si bo potem z njimi dopisoval. Tako je minil zadnji dan Evrošole. Naslednji dan, v nedeljo, smo se ob osmih zjutraj zbrali pred šolo v Tinglevu. Vsem je bilo žal, ker smo morali oditi. Še zadnjikrat smo se poslovili od družin, pri katerih smo bili gostje, potem pa smo odšli proti znanemu zabavnemu središču Legolandu. Res neverjetno se zdi, da je človek zgradil celo mesto, živali, spomenike in celo vrtiljake z Lego kockami. V Legolandu smo ostali celo jutro. Ogledali smo si veliko stvari, šli smo na vrtiljake in se seveda ob vsem tem zelo zabavali. Ob enih smo žal morali ponovno stopiti na avtobus in smo se odpeljali proti Gorici. Tokrat smo prespali v kraju Walsrode pod Hamburgom. Naslednji dan smo bili na poti že ob osmih. Pozno zvečer smo se vrnili v Doberdob in Gorico. Vsi smo bili veseli, da smo zopet videli starše, a smo si tudi malo želeli, da bi še kdaj preživeli tak krasen teden.

Ta izredna izkušnja bo nedvomno vsem prisotnim na Evrošoli na Danskem ostala v najlepšem spominu. Mislim, da moramo biti hvaležni profesorjem, sponzorjem in seveda gostiteljem na Danskem, da so nam omogočili take nepozabne dneve.

TISOČ SLOVENCEV - TISOČ DAROV

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Namesto cvetja na grob Mirka Špacapana družina Breclj 200.000 lir; N.N. v imenu pok. Angele 200.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakažete na uradništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

OBVESTILA

ZVEZA SLOVENSKE katoliške prosvete sporoča, da je z 21. aprilom odprt nov sedež na Drevoredu 20. septembra 85 (I. nadstropje). Telefon št. 538128 - fax 536324. Uradi so odprti od 10. do 12. ure.

PREDSTAVA RIHARD III. W. Shakespearea v koprodukciji SSG iz Trsta in PDG iz Nove Gorice bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v ponedeljek, 28. (red A), in v torek, 29. aprila (red B), s pričetkom ob 20.30. Režiser Mile Korun. Za informacije tel. 33288.

PRODAJAM AVTO Fiat 126, letnik 1990. Cena po dogovoru. Telefon 530341 ob delavnikih od 11. do 12. ure.

ŠIRŠI ODBOR ZSKP se bo sestel v četrtek, 8. maja, ob 20.30 na novem sedežu na Drevoredu 20. septembra 85.

DAROV

ZA MISIJONE: ob 10. obl. smrti mame Rože in v spomin na Mirka Špacapana druž. Franc Podveršič 150.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: druž. Valerije Kovic namesto cvetja na grob tete Bernarde 100.000; N.N. 35.000; druž. Vitka Čevdka v spomin na teto Bernardo 50.000; N.N. za cvetje 5.000, N.N. 20.000.

ZA CERKEV v Dolu: N.N. 2.000.000 lir.

ZA NOVI glas: Terčon Brezgar Marinka 135.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana darujejo v spomin na pok. Mirka Špacapana M.O.P. 50.000; Anica Vicchi 50.000; druž. Koršič 50.000 lir.

OSTALI DAROVI PRIHODNJIČ

ČESTITKE

Ob izredno uspešnem nastopu na državnem tekmovanju *Naša pesem* v Mariboru čestita Zveza slovenske katoliške prosvete mešanemu pevskemu zboru Hrast iz Doberdoba in dirigentu Hilariju Lavrenčiču za najvišje priznanje in za vrsto drugih nagrad.

Uspeha doberdobskih pevcev in dirigenta Hilarija Lavrenčiča se veselijo tudi kolegi in učenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo E. Komel.

GLASBENA MATICA V SODELOVANJU
S KULTURNIM DOMOM - GORICA

SLOVENSKI KVINTET TROBIL

Anton Grčar, Stanko Arnold - trobenta, Viljem Trampuš - rog, Stanko Vavh - trombon, Darko Rošker - ruba. *Spored:* Purcell, Clarke, Forsyth, Barber, Bizet, Bach, Merku in Gershwin

Ponedeljek, 28. aprila 1997, ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici, ul. Brass 20.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na predstavitev knjige Damjana Paulina

ŠTANDREŽ

SAMOSTOJNA OBČINA V LETIH 1866-1927

Publikacijo bo predstavila prof. Lučana Budal. Sodeluje MePZ Štandrež pod vodstvom Tiziane Zavadlav.

Štandrež, župnijska dvorana A. Gregorčič, torek, 29. aprila 1997, ob 20.30

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

vabi cerkvene pevce, pevovodje in organiste k

SV. MAŠI ZA POK. BOGOMIRA ŠPACAPANA

DOLGOLETNEGA PEVOVODJE IN ORGANISTA

Štandrež, župnijska cerkev, sredo, 30. aprila 1997, ob 20. uri

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

prireja tradicionalni

PRAZNIK FRITALJE

PETEK, 25. APRILA

- ob 16.30 nastopajo otroški vrtec iz Rupe in otroški zbori Štmaver, Vrh sv. Mihaela, Plešivo in Rupa-Peč; ples z ansamblom Happy Day

NEDELJA, 27. APRILA

- ob 16.30 nastop ženskega pevskega zbora Tabor z Opčin ter moških zborov Štmaver in Skala iz Gabrij; tekmovanje v cvrtju najboljših frtalje; ples z ansamblom Kvintet mi

ČETRTEK, 1. MAJA

- ob 16.30 nastop moškega zbora Fantje izpod Grmade; slavnostni govor (dr. Bernard Špacapan); veseloigra dramske skupine PD Štandrež (*Tat s čirrom*); ples z ansamblom Kraški kvintet.

DELOVAL BO DOBRO ZALOŽEN BIFE S SPECIALITETAMI NA ŽARU, TIPIČNO FRITALJO IN DOMAČIM VINOM.

11

ČETRTEK
24. APRILA
1997

CVETJE MED FURLANI IN SLOVENCİ

ERIKA JAZBAR

V petek zvečer se je s kulturnim programom zaprla zelo dobro obiskana razstava cvetličnih kompozicij in okrasov pod naslovom *Fiori - Rože - Flors*, ki sta jo priredila KD Ivan Trinko in Dopolavoro ferroviario iz Vidma. Uresničitev razstave in raznih srečanj, ki so jih priredili v teh treh tednih, je omogočila čedajska občinska uprava, v imenu katere je na predstavitvenem večeru spregovorila Luisa Sinosich, ki je že dobro poznan gost prirediteljev beneških Slovencev v Čedadu. Sodelovanje, soočanje in spoznavanje med Slovenci in Furlani, poudarjanje bogate in raznolike kulturne tradicije te zemlje so namreč gesla, ki jih nemalokrat poslušamo na uradnih srečanjih, vendar ob takih iniciativah, na katerih skušajo omenjena gesla uresničiti, zvenijo te iste besede nekoliko drugače, manj prazno in retorično, skoraj naravno.

Razstavo suhih rož so odprli 4. aprila in je bila na ogled tri tedne v občinskih prostorih kulturnega centra ob Hudičevem mostu v Čedadu. Program skupne iniciative ni objemal le razstave cvetličnih kompozicij, temveč tudi nekaj večernih srečanj, ki so bila iz zgoraj omenjenega smotra še najbolj vsebinsko bogata.

Ob samem odprtju razstave sta društvi Ivan Trinko ter Dopolavoro ferroviario povabili Elso Biasizzo, Enrico De Pauli, Paolo Della Vecchia in Rosemarie Scheidig, ki so nam predstavile razne oblike cvetličnih kompozicij, in sicer rožne kompozicije pod steklom, suhe rože in kompozicije na platnu, lesu in steklu. Prvi večer so za glasbeni utrip poskrbeli učenci Glasbene šole iz Špetra, ki predstavljajo na neki način vezno nit med omenjenima društvoma, ki je omogočila prireditve.

V petek, 11. aprila, je bila na programu predstavitev diapozitivov pod naslovom *Cvetje iz Furlanije*, ki jih je komentiral prof. Franco Fornasaro, medtem ko je zanje poskrbela fotografska skupina Dopolavoro.

V petek sta se na zaključnem večeru srečali poezija in glasba, zapel je namreč MePZ Pod lipo iz Barnasa, medtem ko so zaigrali učenci glasbene šole iz Špetra pod vodstvom

Fabia Devetaka; nato je še nastopil Luciano Chiabudini, ki je predstavil nekaj svojih poezij skupaj z Luigijem Fabbrom.

URADNA PREDSTAVITEV NAŠE TEMNE POLPRETEKLE ZGODOVINE

V petek, 2. maja, vabi založniška zadruga Dom ob 17.30 v občinsko dvorano v Špetru na uradno predstavitev zadnje svoje publikacije *Gli anni bui della Slavia - Attività delle organizzazioni segrete nel Friuli orientale*. O knjižni novosti smo v prejšnjih številkah našega časopisa že pisali, saj omenjeno knjigo smo lahko prebrali pred nekaj meseci in jo lahko dobimo v slovenskih knjigarnah že precej časa, vendar predstavitev, ki se nam obeta prihodnji teden, bo v bistvu le pretveza za pomembno srečanje, na katerem bodo sodelovali in se soočali predstavniki raznih institucij in gibanj.

Spomnimo, da v zadnji publikaciji zadruga Dom nam NAZ, ki je psevdonom za zelo dobrega poznavalca temnejših strani beneške povojne zgodovine, podaja še preveč jasno sliko obdobja, ki ga je žal označevala protislov(a)nska gonja s strani italijanskih tajnih in manj tajnih organizacij.

Glavni gost predstavitvenega večera bo senatorka Ljudske stranke Patrizia Toia, ki je obenem tudi podtajnica pri italijanskem zunanjem ministrstvu. Priložnost bo torej pomembna tudi zato, ker bomo lahko s strani italijanskih institucij poslušali mnenje o podvigih italijanskih oblasti v omenjenem žalostnem obdobju, obenem pa bomo imeli tudi gotovost, da so v Rimu seznanjeni s polpreteklo zgodovino naše zemlje.

Na srečanju bodo nadalje sodelovali deželni odbornik Isidoro Gottardo, predstavnik deželnega inštituta, ki preučuje zgodovino osvobodilnega gibanja, Luciano De Ciglia, in urednik Doma monsinjor Marino Qualizza. EJ

DEJAVNOST UČITELJEV DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENSKEGA JEZIKA IN KULTURE V BENELUKSU

POLDE CVERLE

Odkar se v Beneluksu v raznih centrih redno poučuje slovenščina, so se v tem aktivu povezani učitelji od šolskega leta 1994-95 dalje začeli pogostejše srečevati na sestankih.

Že redno se zadnja leta udeležujejo učitelji dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture v Beneluksu na seminarjih, ki jih skoraj vsako leto organizira ministrstvo za šolstvo in šport, ki podpira in koordinira šolsko dejavnost po svetu.

Na teh sestankih v Sloveniji imajo učitelji slovenskega pouka možnost, da si izmenjajo izkušnje in da se v pedagoških delavnica spoznajo z novimi učnimi smernicami. Tako so se učitelji iz Beneluksa udeležili seminarja v Medijskih Toplicah (1995), potem pa še dvakrat na Bledu (1996 in 1997). Udeležba na seminarjih jim omogoča, da potem svojim učencem nudijo znanje slovenskega jezika po najnovejših metodah in z najnovejšimi učbeniki in gradivom.

Ko se vrnejo na svoj teren, želijo, da bi bil njihov pouk še bolj učinkovit, in se torej potem še naprej povezujejo ali s sosednjim aktivom (tako so se leta 1996 dvakrat srečali učitelji v Maasmechelu z učiteljem v Essnu) ali v svojem aktivu.

Po prvem srečanju na veleposlaništvu RS v Bruslju in

drugem srečanju na slovenskem konzulatu v Luksemburgu je bilo tretje srečanje v prostorih Slovenske katoliške misije v Maasmechelu v nedeljo, 20. aprila 1997.

V popoldanskih urah so si učitelji Beneluksa izmenjali izkušnje pri učnem delu po novem učbeniku *Dober dan, slovenščina*, katerega uporabljajo pri pouku od tega šolskega leta dalje. Po malo več kot polletnem delu s tem novim učbenikom je pomembno, da ga kritično ocenijo. Najprej so učitelji, ki so se udeležili zadnjega seminarja na Bledu, podali poročilo o vsebini seminarja in predstavili novi učbenik (ta je predvsem namenjen poučevanju mlajših slušateljev) *Slovenščina skozi letne čase*, ki bo v krajšem času izšel. V aktivu se je tudi predstavila nova učiteljica, ki bo od šolskega leta 1996-97 dalje poučevala slovenščino na severnem delu Nizozemske. Na mestu je tudi bilo, da so se že zdaj tudi programsko pripravili na šolsko leto 1996-97. Končno so se pomenili o sodelovanju in srečanju z ekipo slovenskih učiteljev, ki se bo v soboto, 26. aprila t.l., pod vodstvom Irme Veljič in ustanove Glotta nova iz Ljubljane med svojim študijskim obiskom (od 25. do 30. aprila) v Belgiji tudi ustavila v Maasmechelu za pol-dnevni obisk in srečanje z učiteljem v našem aktivu. Tudi s takšnega srečanja lahko nastane tesna povezava in nekaj koristnega za šolsko delovanje med Slovenci v Beneluksu. Poleg učiteljev našega aktivna so na to srečanje tudi valjeni učenci sami, da spoznajo ustanovo Glotta nova.

Učitelji smo prepričani, da nam takšna srečanja koristijo pri pouku in da jih torej nadaljujemo.

Učitelji smo prepričani, da nam takšna srečanja koristijo pri pouku in da jih torej nadaljujemo.

SLOWIND NA BELGIJSKI TURNEJI

V okviru sodelovanja med Glasbeno mladino Slovenije in Glasbenima mladinama frankofonske in flamske Belgije, ki sta že dolga leta v stikih, je zadnje čase prišlo do zglednega povezovanja.

Med 3. in 6. marcem je mladi flamski kvartet Arco Baleno koncertiral v Novi Gorici, Kopru, Ljubljani, Celju in Črnomlju. V naslednji sezoni bo v flamskem delu Belgije imel turnejo mladi Slovenski kvartet klarinetov.

Od 22. marca je Glasbena mladina francoske Belgije imela v gosteh pihalni kvintet Slowind, ki je nastopil v Šolah, na dveh večernih koncertih v Louveignu in Rochefortu, predvsem pa v okviru festivala sodobne glasbe Ars Musica v bruselskem muzeju Charlier.

VELIKONOČNI PRAZNIKI MED IZSELJENCI V BELGIJI IN NA NIZOZEMSKEM

Tradicionalni so med našimi rojaki po svetu tudi velikonočni prazniki, katerih se zelo radi udeležujejo. V sodelovanju s slovenskimi društvi je Slovenska katoliška misija pripravila spored velikonočnih bogoslužij. Na veliki četrtek je v Maasmechelu bila večerna služba božja v prostorih Misije, na veliko soboto pa zaporedoma v Genku, Maasmechelu in v Heerlerheidu žegnanje jedil. Osrednja slovesnost pa je bila na velikonočno nedeljo v Maasmechelu že ob šestih zjutraj. Prepeval je zbor Slomšek. Sledil je v sodelovanju z društvom Slomšek skupni zajtrk v društveni dvorani. Po tem so se Slovenci v okolici Heerlerheidna zbrali pri svoji slovesni službi božji v cerkvi sv. Kornelija. Tokrat je prepeval zbor Zvon.

Na velikonočni ponedeljek pa je bilo praznovanje za Slovence v italijanski cerkvi v Hovezavlu (Genk). Pel je zbor Naš dom. Po maši je društvo Naš dom pripravilo velikonočno srečanje v svoji dvorani v Genku, društvo sv. Barbare v Maasmechelu pa popoldne v svojem domu.

Ob teh velikonočnih praznikih so bile vse maše posvečene spominu na pokojnega mons. Vinka Žaklja, ki je bil točno pred enim letom žrtev prometne nesreče. - PC

IZ ZDA

V EUCLIDU...

13. aprila je 1.100 ljubiteljev slovenske narodne glasbe napolnilo slovenski društveni dom v predmestju Euclida za 15. Super Button Box Bash - Festival slovenskih harmonik na gube. 24 slovenskih harmonikaških klubov iz ZDA in Kanade je igralo od poldne do 10. ure zvečer. Gostitelj vsakoletnega festivala je Mladinski pevski zbor in zborovodja Cilka Dolgan. Omenjeni harmonikaški klubi so edinstveni slovensko-ameriški fenomen že 25 let. V vsaki igri od 5 do 20 harmonik, bas, bobni in ameriški banjo. Moški, ženske in otroci skupaj zaigrajo slovensko pesem, da proglasijo svojo identiteto. Občinstvo se tega dneva zmeraj veseli in se navdušuje ob prvi "Terezinki" kot tudi ob deseti.

V CLEVELANDU...

15. aprila je slovenska pianistka Dubrovka Tomsic uspešno igrala v dvorani Severance Hall v Clevelandu. Ker so clevelandski Slovenci veliko prispevali k promociji koncerta, so se ga le-ti množično udeležili. Zanje je pianistka štirikrat igrala "encore". Med obiskom v Clevelandu je bila ga. Tomsic gost pri voditeljih slovenskih organizacij; srečanja se je udeležil tudi slovenski veleposlanik dr. Ernest Petrič, ki je za priložnost prišel iz Washingtona. Pianistka je tudi obiskala grob svoje babice, tam pokopane pred 80 leti. - JOE V.

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

NA KOROŠKEM OKTOBRA REFERENDUM

ERIK DOLHAR

Izrekli naj bi se o skupni kandidaturi Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine

CELOVEC - V ponedeljek, 14. t.m., je politični vrh Koroške predstavil načrt *Igre brez meja* oz. Koroške, kot nositeljice skupne kandidature za organizacijo zimskih olimpijskih iger leta 2006. Kandidaturo so po predstavitvi parlamentarcem Sveta Evrope v Strasbourgu, predstavnikom medijev, gospodarstva, kulture in politike na Koroškem predložili deželni glavar Christof Zernatto, referent za šport Ausewinkler ter referent za gospodarstvo in turizem Grasser. Poudarili so, da se bo koroška politika v naslednjih mesecih osredotočila na promocijo iger na Koroškem, da bi ustvarila pozitivno vzdušje za skupno kandidacijo in igre ter seveda pozitiven izid na referendumu oktobra letos. "Največja prednost kandidature", menijo koroški politiki "je v tem, da gre

za regijo, ki je zgodovinsko zrasla na stičišču treh dežel s tremi kulturami in tremi jeziki." Poleg tega je 80 odstotkov športnih infrastruktur, ki bi bile potrebne za izvedbo iger, že na razpolago tako na Koroškem kot v Sloveniji in Furlaniji-Juljski krajini. Za nameček imajo vse tri dežele že dobre izkušnje pri organizaciji in izvedbi velikih mednarodnih športnih tekmovanj.

Finančna plat organizacije tokrat ne predstavlja boleče note. Delitev stroškov na tri dele seveda bistveno zmanjša finančno obremenitev.

Častna gosta predstavitve sta bila glavna organizatorja ZOI leta 1994 v norveškem Lillehammerju. Ta sta Korošcem vlila še novega navdušenja s podatki o vsestranskem uspehu organizacije iger. Lillehammer je bil namreč do zimskih olimpijskih iger povsem neznan kraj na Norve-

Vrbsko jezero na Koroškem. Prelepa Koroška...

škem, ki je z izvedbo iger pridobil na vseh področjih: število nočitev se je v zadnjih štirih letih podvojilo, v Lillehammerju in okolici je bilo samo zaradi ZOI ustanovljenih več kot 14.000 novih delovnih mest, mesto sedaj razpolaga z najsodobnejšo infrastrukturo na področju telekomunikacije na Norveškem ter z najbolj modernimi športnimi objekti v tem delu Evrope; ZOI leta 1994 pa so Lillehammerju prinesle čisti dobiček v višini 100 milijonov nemških mark (približno 100 milijard lir)!

Ob teh spodbudnih podatkih so se Korošci verjetno še bolj navdušili nad idejo o organizaciji zimskih olimpijskih iger leta 2006...

POPRAVEK

Na opozorilo tajništva Svetovnega slovenskega kongresa - Konferenca za Republiko Slovenijo objavljamo popravek pri nazivih oziroma funkcijah predstavnikov SSK, ki smo jih omenjali v zapisu *Svetovni slovenski kongres na poti po Benečiji* v Novem glasu z dne 17. aprila.

Odv. Danijel Starman je predsednik SSK - Konferenca za R Slovenijo; Franci Feltrin je glavni tajnik SSK - Konferenca za R Slovenijo; Jana Podobnik je tajnica SSK - Konferenca za R Slovenijo.

Prizadetim in bralcem se opravičujemo.

- UREDNIŠTVO

RESNICA IZ PRIMORSKE, DOSLEJ PRIKRITE, ZGODOVINE

NARODNOOBRAMBNO IN PROTIFAŠISTIČNO DELOVANJE KRŠČANSKO-SOCIALNE ORGANIZACIJE

MARJAN DROBEŽ

Pol stoletja po združitvi Primorske z matično domovino Slovenijo spoznavamo eno izmed pomembnih resnic iz naše preteklosti. Gre za dejstvo, da je bila med organizatorji narodnoobrambnega in protifašističnega delovanja na Primorskem tudi doslej zamolčana oz. dolga desetletja nasilno utišana Krščansko-socialna organizacija. Vodila sta jo, ob sodelovanju in deležu drugih osebnosti iz javnega delovanja Slovencev v Italiji, nekdanji poslanec Engelbert Besednjak ter duhovnik in poslanec Virgil Šček.

V vlogi Krščansko-socialne organizacije v obdobju, ko je na Primorskem vladala Italija s fašizmom kot glavno ideologijo in politično usmeritvijo, so že pisali oz. spregovorili nekateri slovenski zgodovinarji (npr. dr. Milica Kacin Wohinz, dr. Branko Marušič in magistra Slavica Plahuta). Izhodišča in osnove za celovito oceno pa so vsebovane v nedavno odkritem, zelo zanimivem in obsežnem arhivu Engelberta Besednjaka. Gre za organizacijo, ki so jo zmagovalci, to pa je bila Komunistična partija in Osvobodilna fronta kot izdajalec njene politike, po koncu druge svetovne vojne leta 1945 prikrili.

Seznanjanju z resnico je bila namenjena tudi predstavitev narodnoosvobodilnega in protifašističnega delovanja Krščansko-socialne organizacije na Primorskem, ki jo je pred dnevi v Novi Gorici pripravil Občinski odbor SKD. Predstavitve ogleda dokumentarnega filma z naslovom *Fašizem pod Slovenci*, predavanja zgodovinarja Egon Pelikana in pogovora so se razen članov in somišljenikov SKD udeležili tudi posamezni nosilci drugačnih političnih in ideoloških prepričanj v Novi Gorici; med njimi predsednika občinske organizacije nekdanjih borcev ter Združene liste socialnih demokratov. Za delovanje Krščansko-socialne organizacije v ilegali sta bili značilni vzorna in domišljena organiziranost ter velika učinkovitost. Ta organizacija je delovala na celotnem območju, kjer žive Slovenci, to je od Trsta in Gorice pa do zadnje vasi v Posočju, na Krasu, v Brdih in Vipavski dolini. Krščansko-socialna organizacija je nastala iz dveh prejšnjih struktur, namreč iz političnega društva Edinost v Gorici in iz organizacije duhovnikov, imenovane Zbor svečnikov sv. Pavla. Magister Egon Pelikan je v pogovoru z avtorjem tega prispevka dejal, da obstajajo dokumenti, iz katerih izhaja, da je omenjeno narodno-obrambno in protifašistično delovanje vodilo in usmerjalo najmanj tisoč ljudi na Primorskem, "najbrž pa tudi več", vendar o tem zgodovinar za zdaj nima dokazov. V ilegalno delovanje je bilo v okviru o-

menjenih tisoč ljudi vključenih okoli 300 duhovnikov. Leti so prek svojih predstavnikov, duhovnikov, ki so se udeležili pogreba goriškega nadškofa Frančiška Borgija Sedea, prisegli, da bodo ostali zvesti katoliški Cerkvi, "svojemu narodu in slovenskemu jeziku", če bo potrebno tudi do mučeniške smrti. Takšno delovanje, ki ga fašistične oblasti niso nikoli odkrile, je iz svojih tajnih skladov financirala vlada tedanje kraljevine Jugoslavije. O delovanju slovenske duhovščine je dal svojevrstno mnenje in oceno goriški nadškof Margotti. V govoru gojencem goriškega semenišča ob koncu njihovih duhovnih vaj 10.4.1935 je takole razmišljal: "Sklonite glavo nacionali-

Mag. Egon Pelikan

zma! Ukvarjajte se bolj z vprašanji Cerkve. Od svoje duhovščine nisem deležen poslu-

šnosti, ki mi jo je dolžna. Prisličen sem bil sporočiti svetemu očetu, da imam opravka z duhovščino, ki je uporniška in je napol protestantska."

Protifašističnega delovanja in prispevka Krščansko-socialne organizacije pri zmagi nad fašizmom in za osvoboditev - v razpravi je eden od udeležencev menil, da je šlo za pasiven, torej nekrvav odpor, ki se je navdihoval po indijskem voditelju Mahatmi Gandiju - po vojni zmagovalci niso priznali in upoštevali. Na predstavitvi Krščansko-socialne organizacije v Novi Gorici so našli nekatere duhovnike, ki jih je režim, vzpostavljen po drugi svetovni vojni, preganjal, zaprl, ali pa so v razmerah ideološke nestrpnosti in revolucionarne represije celo izgubili življenje.

V GORIŠKIH BRDIH

USTANOVLJENO MEDUNIVERZITETNO SREDIŠČE ZA EVROPSKE ŠTUDIJE

Nova kulturna ustanova evropskih razsežnosti je so-organizator posveta slovenskih, italijanskih in avstrijskih izvedencev s področja javne uprave na Dobrovem in v Gorici.

V Goriških Brdih poskušajo čimprej oživiti in ovrednotiti mednarodne možnosti za sodelovanje tega območja ob zahodni meji Slovenije s tujimi državami, predvsem s Italijo, Avstrijo in Nemčijo. Gre za izvajanje politike, ki bi izrabila ugodne zemljepisne pogoje in možnosti, kakršne so v Goriških Brdih, kar je tudi del slovenskih prizadevanj, da se Slovenija čimprej vključi kot polnopravna članica v EZ. Skladno s tako usmeritvijo, o kateri smo že poročali tudi v našem časniku, je Občinski svet na Dobrovem 14. aprila sprejel odlok o ustanovitvi Meduniverzitetnega središča za evropske študije. Sedež bo imelo v starem gradu v Vipolžah, ki pa je v slabem stanju in ga bo treba za to usposobiti. Dejansko bo nova ustanova delovala v treh državah: v Goriških Brdih, v Gorici, svojo upravno enoto pa bo imela tudi v Salzburgu. Za pričetek delovanja Meduniverzitetnega študijskega središča sta Občina Brda in Goriška pokrajina v Gorici odobrili vsaka po 15 milijonov lir.

Na zasedanju Občinskega sveta so sprejeli tudi druge akte, potrebne za ustanovitev, med njimi statut. Občini in drugim ustanoviteljem bosta pri izpolnjevanju usmeritve in programa Meduniverzitetnega središča pomagali

Univerzi v Ljubljani in Mariboru. Po določilih in duhu statuta se ustanovitelji zavzemajo tudi za sodelovanje občine Števerjan, saj gre za novo ustanovo, ki bo pomembna za celotna Brda, v katera pa spada tudi del tega območja, ki je v Italiji.

Občinski svet občine Brda je za vršilca dolžnosti direktorja Meduniverzitetnega središča grad Vipolže imenoval Franca Mužiča, sicer župana Goriških Brd. Na Dobrovem so dva dni po ustanovitvi omenjene ustanove pripravili tiskovno konferenco o mednarodnem posvetovanju z naslovom *Avstrija, Italija, Slovenija - Tri kulture javne uprave v soočenju z Evropo*. Posvetovanje, pri katerem je Občina Brda soorganizator, bo potekalo danes, v četrtek, 24. aprila, v gradu Dobrovo, jutri in v soboto pa v dvorani Pokrajinskega sveta v Gorici. Sodelovali bodo številni strokovnjaki za javno upravo in Univerze v Bariju, Bologni, Gazu, Celovcu, Ljubljani, Rimu, Salzburgu, Trstu in Vidmu in iz raznih ustanov strokovnega in znanstvenega značaja. Svoj prispevek mednarodnemu posvetovanju o kulturah javne uprave v Avstriji, Italiji in Sloveniji v soočenju z Evropo bosta dala tudi Meduniverzitetno središče za evropske študije grad Vipolže ter Cisit, italijansko središče za svetovanje in podporo prekomejnemu sodelovanju. Posvetovanje na Dobrovem in v Gorici bo potekalo pod pokroviteljstvom Italijanske akademije za podjetništvo.

M.

KONCERT V MIRNU

Zadnjo nedeljo, 20. t.m., je bil v župni cerkvi v Mirnu koncert dveh naših pevskega zborov, in sicer mešanega zbora Rupa-Peč in moškega zbora Mirko Filej. Oba je vodil dirigent Zdravko Klanjšček. Koncert je bil v okviru proslav ob 750-letnici mirenške župnije.

V začetku je z orglami lepo uvedel domači organist Marko Vuk, enako tudi zaključil celoten koncert. Ta je obsegal v bistvu dva dela: nastop moškega zbora Filej in zbora Rupa-Peč. Obe pevski skupini sta izvajali niz znanih in lepih cerkvenih skladb domačih in tujih avtorjev. To so bili Vinko Vodopivec, Lojze Bratuž, Jože Trošt, Matija Tomc in drugi. Vokalni kvartet je občuteno izvedel Bratuževo skladbo *Strašno trpiš*. Slišali smo tudi dele vzhodne liturgije. Od svetovnih skladateljev sta bila izvajana César Franck (Pani angelicus) in Georg Friedrich Händel (Aleluja). Pri orglah je bila Lojzka Bratuž, povezoval pa je Pavel Budin. Moški zbor je spremljala Damjana Čevdek.

Koncert je zelo lepo uspel in dokazal, kako naši zbori na dostojni ravni gojijo nabožno pesem. Številni poslušalci so vse nastopajoče navdušeno nagradili z aplavzom.

- UDELEŽENEC

PRAZNIK V MIRNU

Na Jurjevo bo v nedeljo, 27. aprila, ob 17. uri v mirenški župni cerkvi srečanje zborov župnij, ki praznujejo 750-letnico in imajo za farnega zavetnika sv. Jurija. To so poleg župnije Miren še Komen na Krasu in Ločnik pri Gorici. Poleg mešanih zborov bosta nastopila otroški zbor iz Mirna in organist Hubert Bergant.

NEVSAKDANJE SREČANJE V ISTRSKI VASI PUČE

MILAN GREGORIČ

Že dolgo časa so mi vzbujala pozornost občasna srečanja z Danilom Pucerjem, kmetom po poklicu, predsednikom vaše skupnosti in cerkvenim ključarjem v Pučah pri Koprju. Nisva si bila bližnja znanca, vendar je bil sleherni najin stik prišten, poln radožive radovednosti in obojestranske naklonjenosti. Mož prodorne pogleda ter za svoj poklic nenavadno razgledan je z veliko jasnostjo in lahkoto oblikoval svoje misli. Še več, ob najinih bežnih stikih, so besede kar vrele iz njega, kot iz žuborečega vira. Iz pozornosti, ki mi jo je vzbujal, se je porodila odločitev, da ga obiščem in da se nekoliko bolj posvetiva drug drugemu. Iz obsežnega razgovora, ki je temu sledil, bom poskušal povezati nekaj svojih najbolj zanimivih opažanj.

V istrski vasi se skoraj sleherni razgovor med odraslimi še vedno začne s tragičnim revolucionarnim povojnim obdobjem, ko se je podeželje, deloma zaradi eksodusa in deloma zaradi izseljevanja v obalna mesta demografsko, gospodarsko in kulturno povsem osiromašilo. Naj npr. navedem, da se je samo v Pučah število prebivalcev v prvem povojnem desetletju zmanjšalo od 474 na 81, ali kar za štiri petine. Puče so bile še zraven tega poznane po veliki polomiji, ki jo je predstavljal prvi "uvožen" kolhoz na istrskih tleh. Vendar življenje počasi celi vse rane in v naslednjih desetletjih relativnega blagostanja in strpnega odnosa režima do kmetov in ljudi nasploh so vasi začele ponovno oživljati, tudi s povratniki iz mest, ki se, vajeni gibanja, dela, čistega zraka, miru in stika z naravo niso znašli v mestnem hrupu in zlasti ne v tesnih mestnih stanovanjskih golobnjakih. Z vrnitvijo ljudi in večjo pozornostjo oblasti do podeželja je tudi v Puče prišla najprej dostojna cesta, za njo voda, telefon in provizorična kanalizacija. Kar naenkrat je tudi na podeželju postalo življenje spet zanimivo ter so tako tudi Puče spet oživele. Vendar se niso zadovoljile samo s komunalno opremo, ampak so ob izrednem prizadevanju in solidarnosti krajanov začele urejati tudi svoj slog življenja in pokrivati tudi svoje duhovne potrebe.

In ravno tem nalogam se je predal Pucer z vsemi svojimi močmi in znanjem. Že na začetku 90-ih let so si krajanje, skladno s starodavnimi običaji, vzpostavili vzoren in edinstven pogrebni red, podprt s pravilnikom, ki do podrobnosti določa materialne in vsakršne druge pravice in obveznosti družin in vaše skupnosti v primeru

smrti. Sredi 90-ih let so na lastno pobudo in z lastnimi sredstvi zastavili celovito prenovu domače cerkve sv. Marije Karmelske, ki bo v kratkem končana s ponovno poslikavo sten in stropa na podlagi skic in fotografij prejšnjega stanja, ki jih je zob časa povsem uničil. Vaška skupnost je z vso odločnostjo preprečila, da bi zgradba nekdanje osnovne šole, ki delno služi kot kulturni dom, prešla v privatne roke. Tudi v tem primeru so s pravilnikom določili pravice in obveznosti pri uporabi prostorov. Pucerju kot gonilni sili vseh teh pobud roji po glavi še veliko načrtov. Med njimi je tudi zamisel o krajevni in etnološki zbirki, ki delno že nastaja, saj skrbno zbira in tudi že ureja najstarejše listine o svojem kraju. Sanja tudi o razvoju kmečkega turizma, drobni obrti ipd. Predvsem pa o taki istrski vasi, ki se bo znala dostojno predstaviti vedno bolj zahtevnemu in vedno bolj radovednemu turistu z obale ne samo z dobrotami istrske kuhinje in "kanave" (kleti), ampak tudi s svojimi duhovnimi koreninami, samobitnostjo in ustvarjalnostjo, česar vsega nam na našem obubožanem podeželju tako primanjkuje.

Ob skrbeh za kmetijo in družino, dolžnostih predsednika vaše skupnosti in cerkvenega ključarja vsa ta prizadevanja niso ravno vsakdanji pojav v današnjem zmaterializiranem, duhovno osiromašenem in odtujenem slogu življenja. Ko sem ga med razgovorom malo pobaral, odkod črpa moč za vse to, me je presenetil s sledečimi slikovitimi prispodobami in filozofskimi mislimi.

Pred leti, ko je s skupino istrskih vernikov obiskal Rim, mu je ob ogledu Michelangelovega Mojzesa neznan obiskovalec razlagal, kako da se je umetniku ob klesanju kipa v trenutku zadelo, da je zaječal pod udarci dleta oz. klavira. In Michelangelo naj bi se tedaj ustavil in se resno zazrl v kip, rekoč: "Če nisi v stanju prenesti bolečin in udarcev, ki ti jih zadaje moje dleto, potem pač ne boš mogel postati umetnik." Tako je tudi z nami," je dodal Pucer. "Sleherni človek je kot neke vrste nedokončana naloga oz. nedovršena umetnina, ki se oblikuje pod udarci življenja in predvsem v odvisnosti od nas samih. In podobno velja tudi za narod in človeštvo nasploh. Tudi mi Slovenci," je še nadaljeval, "smo kot Jude, ko so šli čez Sinajski polotok. Če se bomo priklanjali zlatim teletom, bomo zatavali in ne bomo našli poti ven. Tudi nas življenje kuje in nas lahko tudi zdrobi, če mu ne bomo znali dati pravega smisla."

13

ČETRTEK
24. APRILA
1997

OBČNI ZBOR KZ NA OPČINAH

KMEČKA ZVEZA ZA GLOBALNI RAZVOJ KMETIJSTVA

Kmetijstvo ima tudi v zavesti naših ljudi vse pomembnejšo gospodarsko, socialno in naravovarstveno vlogo. To je osnovni občutek, ki ga je človek odnesel z občnega zbora Kmečke zveze v nedeljo, 13. aprila, na Opčinah. Če je bilo kmetijstvo še pred dobrim desetletjem precej na rob postavljen in so številni posredni in tudi neposredni pritiski oddaljevali našega človeka od zemlje, se v zadnjem desetletju stvar spremeni. Kriza, ki je zajela slovensko kmetijsko gospodarstvo zaradi bankrota Tržaške kreditne banke in drugih zapletov, pa je mnogim vrnila zavest, da je zemlja vendarle osnova vsakega zdravega gospodarstva.

Ni slučaj, da je predsednik Kmečke zveze Alojz Debelis v svojem nagovoru temeljito analiziral prav sedanji narodni trenutek in predstavil vlogo, ki naj jo ima kmetijstvo kljub vsem objektivnim naravnim, a tudi mikro in makro političnim težavam. Globalni načrt za razvoj tržaškega kmetijstva, ki ga je okvirno predstavil, pa je cilj, za katerega se borijo kmetovalci na Tržaškem, saj bi omogočal razvoj celotnega primarnega sektorja. Načrt naj bi čimprej z zakonom uresničila dežela Furlanija-Juljska krajina. Podvig pa bi koordinirala tržaška pokrajinska uprava s sodelovanjem krajevnih uprav, pokrajinskega kmetijskega nadzornišтва in tržaške univerze pod mentorstvom poslanca prof. Maria Prestamburga. Ko bi v kratkem prišlo do tega zakona, bi lahko z večjim optimizmom gledali na prihodnost kmetijstva na Tržaškem.

Bolj razčlenjeno je o globalnem načrtu za integriran razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini spregovoril tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec. Razvojni načrt predvideva investicije v višini 37 milijard

in pol lir, ki naj bi jih porazdelili v prihodnjih petih letih. Približno 40% bi krila dežela F-Jk, ostalo pa Evropska zveza iz raznih skladov. V svojem poročilu je Bukavec tudi podrobneje opisal druge akcije, ki jih je v korist kmetijstva izpeljala ta kmetijska stanovska organizacija. Na koncu pa je predstavil tri usmeritve, za katere se zavzema Kmečka zveza. Te so: utrjevanje vloge kmetijstva za teritorialno, družbeno in proizvodno uravnovešeno, nato ovrednotenje in potenciranje kmetij za rast proizvodnje v pokrajini ter na koncu spodbujanje javnih institucij k uresničevanju raznih ukrepov, ki naj omogočijo kmetijstvu sodoben razvoj.

Občnemu zboru Kmečke zveze na rob pa je treba za beležiti še srečanje med novim slovenskim ministrom za kmetijstvo Cirilom Smerkoljem in deželnim odbornikom za kmetijstvo Isidorom Gottardom, ki sta se, ob drugih vidnih osebnostih, udeležila zborovanja. Temu srečanju so prisostvovali še predsednik Debelis in tajnik Bukavec ter predsednik Kmečke zveze za Goriško Ivan Humar. Minister Smerkolj in odbornik Gottardo sta si izmenjala mnenja o kmetijski problematiki in ocenila možne oblike sodelovanja. Podrobneje sta analizirala možnosti koriščenja evropskih skladov za obmejno sodelovanje in možnosti ovrednotenja obmejnega pasu z upoštevanjem tradicionalnih dejavnosti prebivalstva, tudi ko gre za parke in zaščito narave. V kratkem pa naj bi te prve stike še poglobili.

Ob koncu lahko izrazimo zato upanje, da bodo pristojne oblasti tokrat pokazale več poslušnosti za potrebe kmetijstva in čimprej odobrile zakon, ki bo urejal globalni razvoj kmetijstva na Krasu.

NOVO V ITALIJANSKEM DAVČNEM SISTEMU

DAVEK INVIM PRETI TUDI KUPCEM

DAMJAN HLEDE

O davku Invim je bilo v zadnjih časih že večkrat pisano z ozirom na razne novosti, ki jih je bila deležna njegova pravna ureditev, predvsem v povezavi z dedovanji. V bistvu smo ga označili kot davek, ki ga mora plačati, kdor proda ali dobi v dar ali dediščino nepremičnino ali drugo stvarno pravico nanjo. Obdavčljivo osnovo predstavlja razlika med začetno in končno vrednostjo nepremičnine, torej razlika med vrednostjo, ki jo je imela takrat, ko je prišla v roke sedanjemu imetniku, in razliko, ki jo je imela dne 12. decembra 1992 (vrednost na ta datum se meri namesto realne končne vrednosti, ker je od tega dne dalje davek Invim odpravljen; sploh pa ga ne bo treba več plačati po 1. januarju 2003, kot predpisuje zakon št. 504/92).

Kasacijsko sodišče je z razsodbo št. 1710 z dne 25. februarja 1997 vneslo na to področje precejšnjo novost, ki je v radikalnem nasprotju z dosedanja prakso in tudi z ustaljeno interpretacijo osrednje davčne komisije. Kot omenjeno, je pasivni subjekt davka Invim v primeru prodaje izključno prodajalec. 28. člen odloka predsednika republike št. 643/72, ki v celoti ureja davek Invim, pa predvideva, da ima upnik davka Invim (to je davčni urad, i.e. država) prednostno pravico pred ostalimi upniki na nepremičnini, ki je bila predmet prenosa. Ta člen dejansko daje davčni upravi pravico, da v primeru od prodajalca neplačanega davka Invim lahko zarubi nepremičnino, ki je že prišla v kupčev last.

Dosedanja praksa ter interpretacija sta si bili soglasni v trditvi, da se ne sme pričeti izvršilni postopek proti kupcu, preden ni bil že pro-

dajalec zamen pozvan k plačilu. Z omenjeno razsodbo je kasacijsko sodišče obrnilo na glavo to načelo in upravičilo nasprotno možnost: neposreden izvršilni postopek proti kupcu brez nobene potrebe predhodnega poziva prodajalcu, ki pa je pravno edini davčni dolжник. Seveda nihče ne brani kupcu, da bo potem zahteval od prodajalca povzete izgubljene vrednosti in tudi dodatno odškodnino. Toda ali je res prav, da se na tak način postavi kupcu v breme ves napor, da se lahko spet dokoplje do svojega, ki mu je bilo odvzeto izključno zaradi malomarnosti prodajalca? Zdi se, da kasacijskega sodišča to ne preveč zanima, saj je edina protutež, ki jo v svojem utemeljevanju postavlja v prid kupca, le možnost, da se pred omenjeno nevarnostjo lahko predhodno zavaruje (s posebnimi pogodbenimi garancijami). Toda tudi to ostaja breme kupca, ki ni davčni dolжник.

ODLOK O POSOJILIH

MAJHNA DAVČNA OLAJŠAVA ZA GRADBENA POPRAVILA

Dne 22. marca 1997 je bil izdan odlok finančnega ministra, ki izvaja tretji odstavek prvega člena zakonskega odloka št. 669/97 (potrjenega v zakon št. 30/97); objavljen je bil v italijanskem uradnem listu št. 79 z dne 5. aprila 1997. Določa, da so pasivni interesi in dodatna bremena, ki izhajajo iz posojil, izrecno sklenjenih za gradbena popravila za zgradbe, ki so namenjene stanovanju, in tudi za tista, ki imajo druge namene, odbitni od davka na dohodek fizičnih oseb. Odbitek je pristojen v meri 22% skupne vsote, ki znaša lahko do pet milijonov lir.

Odbitek velja samo za posojila, ki so bila in bodo sklenjena v letu 1997. Formulacija izvajalnega odloka pa je precej pomanjkljiva. Na primer ne določa, če ta odbitek lahko "sobiva" s podobnim odbitkom pasivnih interesov za posojila, ki so bila sklenjena za nakup zgradbe, namenjene glavnemu stanovanju.

Pomanjkanje za sedaj strokovnjaki interpretirajo v pozitivnem smislu, češ da sta v odsotnosti pravne prepovedi možna tudi oba odbitka skupaj. Druga pomanjkljivost je v dejstvu, da odlok govori izrecno samo o posojilih (*mutuo*) in s tem izključuje druge tehnične oblike financiranja.

Drugi člen določa vse kategorije popravil, za katere velja olajšava. Na splošno so vključeni tako posegi rednega kot izrednega vzdrževanja, ohranjalni posegi in tudi sama restrukturacija.

Pomemben je tretji člen, ker predpisuje dokumentacijo, ki jo je treba shraniti v ta namen:

- 1 pobotnice, ki potrjujejo plačilo pasivnih interesov posojila;
- 2 kopija posojilne pogodbe, iz katere mora izhajati, da so namen posojila gradbena popravila;
- 3 kopija dokumentacije, ki potrjuje dejansko izvedbo gradbenih posegov.

DH

DAVČNA PRIJAVA ZA LETO 1996

MODEL 740/97 (1)

MARA PETAROS

Bliža se mesec maj, ko bo treba ponovno predstaviti davčno prijavo za vse dohodke iz leta 1996. Letošnja davčna prijava se nam predstavlja v novi, poenostavljeni obliki. Navadna "družinska" davčna prijava je sestavljena samo iz dveh listov in vsebuje nekaj novosti. To so:

- poseben oddelek za obračun davka za Evropo;
- poseben razdelek za določitev, naj država nakaže štiri promile davka na dohodek fizičnih oseb (IRPEF) davkoplačevalca v sklad za financiranje političnih strank in gibanj;
- nova pravila za odbijanje zdravniških stroškov;
- nova pravila za olajšave v primeru, da zasluži zakonski partner manj kot 5.500.000 lir letno;
- nova pravila za odbijanje prispevkov judovski skupnosti.

Naj na kratko obrazložimo vsako izmed teh novosti.

ODDELEK ZA OBRAČUN DAVKA ZA EVROPO

Davek za Evropo računamo na isti davčni osnovi kot davek na dohodek fizičnih oseb. Plačujejo ga vse fizične osebe, ki imajo stalno bivališče v Italiji, pa tudi vse osebe, ki nimajo stalnega bivališča v Italiji, pač pa prejemajo v Italiji kakršnekoli dohodke. Davčno osnovo sestavljajo torej:

- za osebe s stalnim bivališčem v Italiji vsi dohodki;
- za osebe, ki nimajo stalnega bivališča v Italiji, samo dohodki, ki jih osebe prejemajo v Italiji.

Za obračun davka se bomo posluževali izračuna, ki izhaja iz tabele A (gl. spodaj).

Od tega zneska mora davkoplačevalec odbiti nekatere odtegljaje, in sicer:

- 40.000 lir za zakonca, če zasluži manj kot 5.500.000 lir letno;

- 40.000 lir za sorodnike, ki jih predvideva zakon, pod pogojem, da le-ti živijo z davkoplačevalcem in da jih sam vzdržuje;

- 20.000 lir za vsakega izmed otrok, če so mladoletni, nesposobni za delo oz. če študirajo in so mlajši od 26 let;

- 80.000 lir ne glede na socialno in službeno stanje.

Osebe, ki imajo pravico do odbitkov kot odvisni delavci, imajo pravico do dodatnega odbitka v višini 100.000 lir.

PRISPEVEK ZA POLITIČNE STRANKE

Od letos dalje lahko vsak davkoplačevalec naroči državi, naj v njegovem imenu nakaže skladu za financiranje političnih strank in gibanj 4 promile davka, ki izhaja iz davčne prijave. Vsak davkoplačevalec lahko izbere tako, da izpolni poseben obrazec in ga priloži k davčni prijavi ter ga skupaj z njo izroči na pristojnem uradu. To izbiro lahko opravijo tudi osebe, ki niso dolžne sestaviti davčne prijave, s tem da izpolnijo poseben obrazec in ga izročijo na pristojnem uradu.

DALJE

ZDRAVJE NAŠIH OTROK

JELENA STEFANČIČ

Pri otrocih obstaja šest običajnih bolezenskih vzorcev, ki jih na kratko lahko tako opišemo:

1. močan vzorec ima otrok, ki ima običajno veliko energije;
2. šibak vzorec ima otrok, ki mu na splošno primanjkuje energije;
3. vroč vzorec ima otrok, ki mu je velikokrat vroče;
4. mrzel vzorec ima otrok, ki ima stalne težave pri ohranjanju toplote;
5. vzorec oteklih jeter ima otrok, ki ima slabo prebavo;

6. ponavljajoči se vzorec pomeni, da se pri otroku vedno znova ponavlja ista bolezen.

V vsakdanjem življenju lahko zdrav otrok kaže nedoločene znake, ki so lahko tudi mešanica vseh vzorcev. Med boleznijo pa navadno postane eden med njimi bolj razviden. Če ne morete ugotoviti, kateri bolezenski vzorec se kaže pri vašem otroku, je možno, da gre za lažjo obliko vzorca oteklih jeter. Prav zato naravna zdravila, še zlasti zelišča, na otroke učinkujejo močno in hitro. Sledeči seznam jemlje v pretres najpomembnejše značilnosti koristnih zelišč.

NAVADNI RMAN (*Achillea millefolium*):

- uporabni deli: cela rastlina;

- delovanje: vzpodbuja potenje med vročino, suši, poživlja, greje;

- indikacije: vzpodbuja potenje med vročino. Je odlično krepčilo, ki ga lahko uporabljamo v vseh fazah vročine in še nekaj dni potem, da se otroku vrne apetit in moč. Uporaben je pri ošpicah, preden se pojavijo izpuščaji, pri ustavljanju krvavitve (na primer pri krvavitvah iz nosa), pri turih in drugih izpuščajih;

- odmerjanje: za zbijanje vročine dajte otrokom, starim več kot 5 let, vsaki dve uri četrto čajne žličke tinkture, raztopljene v topli ali vroči vodi. Učinkuje poživljalno;

- kontraindikacije: jih ni.

DALJE

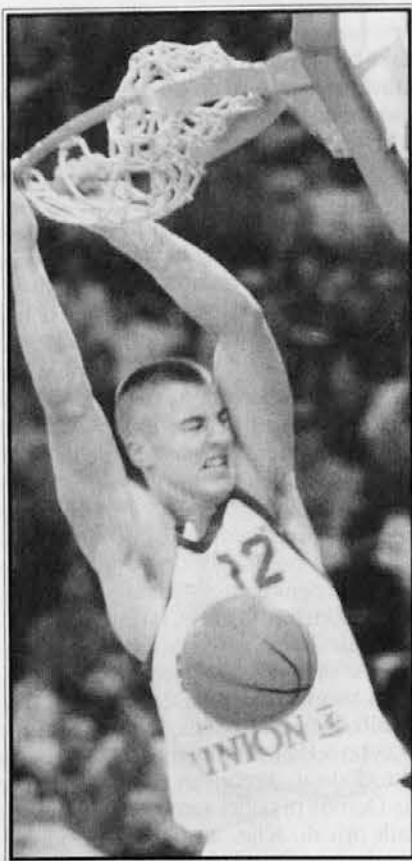
KOŠARKA

OLIMPIJA SE BORI
ZA 3. MESTO V EVROPI

ERIK DOLHAR

Ljubljanci
so v torek, 22.
t.m., odigrali
polfinale proti
Grkom.

RIM - Slovenski državni prvaki Smelt Olimpije so v rimskem Palaeu-ru uvedli letošnjo končnico evropskega prvenstva, v kateri so se pomerili s peterkami grškega Olympiakosa iz Pireja pri Atenah, katalonske Barcelone in s francoskim Asvelom iz Villerbana. Dvatisoč slovenskih navijačev je žal zaman navijalo za Marka Miliča (na sliki med zabijanjem) in ostale, saj so "zeleni zmajčki" izgubili proti Grkom, ki se bodo tako tretjič v zadnjih štirih letih potegovali za evropski naslov. V drevišnjem malet finalu (četrtak, 24., ob 18.30) pa se bo Olimpija borila za 3. mesto proti Asvelu, ki je izgubil z Barcelono. Z letošnjo postavbo najboljši slovenske peterke pa smo lahko že zadovoljni, saj je presenetljivo uspešno odigrali v kvalifikacijah najprej porazili zagrebško Cibono, nato pa še milanski Stefanel, in že s tem poskrbeli za senzacijo. Na rimskem turnirju štirih najboljših evropskih ekip v Evropi pa je bilo ponovno vzpostavljeno pravo ravnotežje med ekipami. Tako grški Olympiakos kot katalonska Barcelona sta namreč izredno močni ekipi, ki sta si s težkimi denarji priskrbeli celo vrsto izrednih košarkarjev, proti katerim se peterke "v domači zasedbi", ka-

kršna je Olimpija, ne morejo enakovredno kosati.

O torkovi tekmi bi lahko zapisali, da so se Ljubljanci povsem enakovredno borili za zmago proti Pirejcem in imeli celo vrsto priložnosti, da bi pripravili presenečenje. Na koncu pa je vendar zaslužen zmaga Olympiakos z ne preveč glavnim rezultatom 74-65. Igralci Olimpije pa z igro sploh niso razočarali, saj je bilo pričakovati, da bo Milič "pod posebnim nadzorom", tako da bodo imeli priložnost njegovi soigralci. In tako je tudi bilo. Dejstvo, da se je med strelce vpisalo devet igralcev, od katerih ni dal nihče več kot 12 točk (Stepania), samo potrjuje, da je to homogena skupina košarkarjev, kateri je bodočnost, vsaj po njihovih osebnih izkaznicah sodeč, nedvomno naklonjena.

DOMAČA KOŠARKA

JADRAN ŠE UPA,
SPODRSLJAJ DOMA

Kontovelu presenetljivo derby z Borom,
pri katerem je trener Krečič odstopil

Jadran po domači nedeljski zmagi proti prvouvrščeni ekipi Scame iz Bergamo ohranja še kanček upanja za obstanek v B2 ligi. Bržkone odločilno pa bo že prihodnje kolo, ko bo naša združena vrsta gostovala pri Piove di Saccu, ki ima le dve točki več od naših, predzadnje uvrščenih modrih bojnikov. O nedeljski tekmi bi povedali, da se je začela zelo slabo, saj so gostje takoj povedli, v nadaljevanju pa je postava Tomasini-Arena - Rauber - Oberdan - Pregarc (na sliki Kroma) zagrila kot prerojena v napadu in ostro v obrambi, tako da je bil prepotrebni par točk tu.

V D ligi je bilo osrednje srečanje v Gorici, kjer je vodilni domači Dom Agost Rob Roy (na sliki) prejel v goste drugouvrščeni tržaški Santos. Fantje trenerja Semoliča so tekmo začeli obetavno in takoj povedli, Tržačani pa so v nadaljevanju s premišljeno in izredno dobro organizirano igro odločno prevzeli pobudo

in tudi zaslužen zmagali. Santos je tako ujel Dom na prvem mestu, povrh pa mora odigrati še zaostalo tekmo.

Pri Sv. Ivanu pa je bil povratni derby med Borom Radensko in Kontovelom. Presenetljivo in predvsem z ogromno razliko (32 točk!) so slavili gostje z razpoloženim Civardijem na čelu in se tako Krečičevim fantom oddolžili za poraz iz prvega dela prvenstva. Cicibona Preff. Marsich je po hudem boju ugnala Chiarbolo. Brežani so v promocijski ligi doživeli nov poraz.

FOTO BUMBACA

Imsa Kmečka banka (na sliki) je po sobotni zmagi ostala sama na drugem mestu moške B2 lige, tako da je vse bližje zastavljenemu cilju: napredovanju v B1 ligo. Zasledovalci San Miguela so namreč popustili, tako da bi lahko Valovcem zadoštevale le še ena zmaga v preostalih štirih tekmah. V isti ligi so Slošaši Koimpexa z zvrhano mero požrtvovalnosti prišli do pomembne zmage v Roveretu. Slabše je šlo dekletom združene ekipe Koimpexa, pri katerih je predvsem slab sprejem botroval k porazu v isti ligi. C1-ligašem Soče Sobema je znova močno zadišalo po zmagi, saj jim je kanček moči zmanjkal le na koncu izenačenega tiebreaka. V ženski konkurenci so dekleta Olympie Kmečke banke K2 Sport prepričljivo premagale Fontane, Valovke La Goriziane Zadržne kreditne banke pa so po medli igri prepustile

ODBOJKA

VAL VSE BLIŽE
NAPREDOVANJU

V soboto derby moške C2 lige: Bor - Olympia

FOTO KROMA

točki v Torriani. V moški C2 ligi se zmagoviti pohod Olympie CDR do osvojitve prvega mesta nadaljuje, saj so bili Terpinovi in ostali uspešni tudi na igrišču Itelyja. Bor Fortrade je na parketu Rojaleseja gladko izgubil, povsem drugačen od-

nos do igre pa bo v soboto na stadionu 1. maj v Trstu, kjer bo na vrsti derby med Borovci in igralci Olympie. Goričani so izredno motivirani, saj imajo vse možnosti, da dosežejo 1. mesto in s tem dvojno napredovanje, jasno pa je,

da bo domači Bor igral na nož, tako da se nam obeta res vroč derby!

V ženski C2 ligi so Sokolovke v gostih popolnoma nadigrale šesterko il Mercato di Slez, podobno kot Espogovci v ligi nižje Corridoni. D-ligašice Sloge pa so na parketu Tecnoixa osvojile le en set.

MLADINSKA PRVENSTVA

SOČANI 2.,
BOROVKE 4.

Sovodenski Soča United je na deželni finalu za dečke v Vidmu osvojila končno drugo mesto za premočnimi Tržačani Triestine. Borove deklice pa so v Trstu pristale na četrtem mestu v deželi, kar je bilo v tako ostri konkurenci tudi pričakovati. Izkazale so se tudi naraščajočnice Vala MTI, ki so se uvrstile v goriški pokrajinski finale, ki bo 25. maja v CERVINJANU.

ŠK KRAS USPEŠNO
ZAKLJUČUJE SEZONO

V petek, 18. t.m., je bil v športno-kulturnem centru v Zgoniku 34. redni občni zbor športnega krožka Kras (na sliki Kroma).

FOTO KROMA

Občni zbor ni bil volilnega značaja, zato smo prisluhnili poročilom raznih sekcij. Predsednik upravnega odbora Mirko Sardoč je dokaj pozitivno ocenil delovanje tega društva: "Opravili smo veliko dela, čeprav so nas tarale hude finančne težave; s trudom in predvsem s požrtvovalnostjo vseh članov in upravnega sveta, kateremu se na tem mestu najtopleje zahvaljujem, pa smo uspeli prebroditi tudi te težave. Bodoči načrti so bili že letos okrnjeni predvsem na športnem pod-

ročju prav zaradi omenjenih finančnih problemov. Za naprej upamo, da se bodo sredstva pomnožila, tako da nam bo uspelo izpeljati vse zastavljene programe. Glede preteklega sezone lahko rečemo, da so bili cilji in rezultati v glavnem vsi doseženi, predvsem pri namiznoteniskem odseku. Nekoliko slabše se je izteklo pri rokometu, kjer pa nam je vsekakor uspelo vzpostaviti mladinsko ekipo. Fantje dobro trenirajo; zato lahko upamo, da bodo kmalu dali kisika članski ekipi."

NAMIZNI TENIS

CIUFFARIN SOLIDNA

CECINA - V tem toskanskem kraju je bil konec tedna finale mladinskih iger za osnovnošolsko mladino Tekmovanje Topolino. Predstavnica Krasa Telital, učenka 5. razreda šole Kugy na Opčinah Sara Ciuffarin je v posamičnih tekmovanjih dosegla 5. mesto, v igri dvojic pa je s tržaškimi vrstnikom osvojila srebrno medaljo.

BOJNE VEŠČINE

STANESE DRŽ. PRVAK

PESCARA - Na državnem prvenstvu v kung-fuju je 20. t.m. Tržačan Andrej Stanesse osvojil državni mladinski naslov v veščini meč in bojna palica. Branil je barve tržaške epike Battista Tan Pao in se v boju z golimi rokami uvrstil na drugo mesto. Osvojil je torej eno zlato in eno srebrno medaljo.

JADRANJE

SPET ARIANNA
BOGATEC

ANZIO - Konec tedna je bila tu 2. izbirna državna preizkušnja za uvrstitev na svetovno in evropsko prvenstvo v razredu evrop. Jadralka barkovljanske Sirene Arianna Bogatec je med dekleti potrdila svojo premoč in spet stopila na najvišjo stopničko, na absolutni lestvici pa je bila krasna tretja. Izkazal se je tudi njen mlajši društveni kolega Miran Guštin, ki je na koncu osvojil 12. mesto. Ostali štirje jadralki naših dveh klubov (Sirena in Čupa) niso segli po najvišjih mestih; glede na to, da so še zelo mladi, pa jim v bodoče ne bo manjkalo priložnosti.

AMATERSKI NOGOMET

SAMO
MLADOST

Štandreska Juventina
že izpadla, Primorje
zaustavilo vodilno Mosso

Polom naših enajsteric v raznih amaterskih ligah. V elitni ligi je štandreska Juventina v Manzanu prejela kar pet golov, tako da ostaja sama na dnu lestvice. Ta položaj pelje štandresce že pred zaključkom prvenstva direktno v nižjo ligo. V tej je za največje presenečenje poskrbelo proseško Primorje Adriaker, ki mu je z remijem v gosteh uspelo zaustaviti vodilno Mosso. Nedolžen izid sta na domačih tleh dosegli tudi postavi Sovodenj Zadružne kreditne banke in bazovske Zarje. V 1. amaterski ligi je kriška Vesna izgubila na pravokotniku Costalunge, v ligi nižje pa beležimo kar trojni poraz vseh naših ekip: Krasa, Primorca in Brega. Kot običajno, e-

dina pozitivna nota nogometne nedelje prihaja iz Doberdoba, kjer je domača Mladost po gladiki zmagi nad Terzom še vedno sama na vrhu lestvice, tako da ima dve koli pred zaključkom prvenstva vse možnosti, da napreduje v 2. AL. Za isti cilj se bo v petek, 25. t.m., na Opčinah potegovala tudi padriško-gropajska Gaja, ki bo v dodatnem srečanju za napredovanje igrala proti ekipi Sant' Andrea.

MLADINSKI NOGOMET

NAJMLAJŠI GAJE
TRŽAŠKI PRVAKI

Kljub porazu na zadnji tekmi letošnjega tržaškega prvenstva najmlajših je združena ekipa padriško-gropajske Gaje osvojila naslov pokrajinskega prvaka. Edini letošnji poraz pa ni mogel skaliti veselja ob osvojitvi prestižnega naslova tržaških šampionov!

JAVNA SREDSTVA V TRANZICIJI?

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Drevored 20. septembra 85
GORICA

Sodelovali so:
MUZEJ REVOLTELLA Trst
POKRAJINSKI MUZEJ Gorica
GORIŠKI MUZEJ Kromberk
PILONOVA GALERIJA Ajdovščina

VENO PILON

23. IV. 1997 - 15. V. 1997

10.00 - 12.00

17.00 - 19.00

Omenjal je korupcijo, ki da je med novinarji v Sloveniji zelo razširjena, in bil mnenja, da se bo Slovenija v svetu promovirala le s tem, da bo gospodarsko in pravno napredovala. Nasploh je bil Veronik mnenja, da je slovenski žurnalizem grob in aroganten; v podporo tej trditvi je nanizal vrsto sočnih primerov iz vsakdanje slovenske časnikarske prakse. Menil je, da se "medijska tranzicija" v Sloveniji še ni začela.

Predsednik Krščanskih demokratov Lojze Peterle je v Zavodu sv. Stanislava nastopil s posegom, kateremu je dal naslov *Soodvisnost medijev in politike*. Povedal je, da so mediji ključni predpogoj demokracije in demokratizacije slovenske družbe. Rekel je, da je bivše partijsko prilaščanje medijev v Sloveniji sedaj zamenjalo strankarsko prilaščanje javnih občil. Kot politik, ki je aktivno sodeloval v Demosu, je tudi dejal: "Prepričan sem, da Demos ni padel samo zaradi privatizacije, ampak in predvsem zaradi vprašanja medijev." Ko se je Peterle spominjal na začetke pluralizacije medijev v Sloveniji, je povedal, kakšne težave je imel sam, ko je s svojo stranko SKD priboril frekvence za Radio Ognjišče. Takratni premier mu je namreč dejal: "Lojze, sedaj vas bom vrget ven iz vlade!" Ko je govoril o vplivu politike na delo časnikarjev, je navedel primer nekega političnega mogočnega, ki se v slovenskem parlamentu rad pohvali z besedami: "Mi pokrivamo 80 odstotkov slovenskih novinarjev!" Peterle se je na okrogli mizi zavzel za vprašanje človekovih pravic, ki jih morajo bodisi spoštovati časnikarji kot zahtevati bralci. Zavzel se je za "kritično distanco" časnikarjev in to do vsega družbenega dogajanja.

Janez Markeš, časnikar tednika Mag, je govoril na temo *Avtonomija(e) medijev*. Takoj na začetku je pribil, da je avtonomija medijev v Sloveniji prej izjema kot pa pravilo. Hkrati je bil mnenja, da je Slovenija prostor izgubljenih priložnosti. Markeš je opravil tudi dober zgodovinski pregled odnosa do medijev; menil je, da se o svobodi tiska ni mogoče pogovarjati, če ni demokracije. Je tudi prepričan, da so sredstva obveščanja dejansko res četrta veja oblasti, sila, ki mora oblast nadzirati, jo kontrolirati in opozarjati na njene napake. Prepričan je, da v Sloveniji še ni avtonomije novinarstva, ker še ni vzpostavljena moderna država.

Za njim je spregovoril urednik tednika Mag Danilo Slivnik, ki je v dvorani naletel tudi na najbolj radodarne aplavze. V nasprotju z ostalimi je Slivnik brez dlak na jeziku povedal, da slovenski časnikarji točno vedo, kaj delajo, ker jih je t.i. levica pripravila do tega, da so ji še naprej v službi in ji tudi opravljajo levji delež vsega umazanega posla. T.i. levica se je kapilarno oprla na slovenske časnikarje, ki so ji tudi v današnjem času ostali zvesti in so dejansko

njeni dvorni norčki. Malce privoščljivo je Slivnik tudi dejal, da nastopi tragedija takrat, ko se politika ukvarja z mediji samo takrat, ko je sama v težavah. Izredno jasno je tudi nakazal manipuliranje z resnico in mediji, ko je povedal, da t.i. levica v Sloveniji investira tudi v edino dobro komercialno TV mrežo POP TV; tako skrbi, da se pozornost slovenske javnosti odvrača od politike. Bil je tudi mnenja, da je stara nomenklatura v bivši Jugoslaviji tudi na slovenskih tleh vedno zelo skrbela za medije in jih obvladovala; to se danes žal nadaljuje.

Prof. Justin Stanovnik je govoril na temo *Medij-sodobni učitelj ljudstva*. Najprej se je na glas vprašal, če sploh vsi vemo, kaj tranzicija pomeni, saj je to veliko več kot le prehod iz nekega stanja ljudi v popolnoma drugo. Boji se, da bodo na Slovenskem tudi nove sile iz nekega izključujočega sistema prišle v drug izključujoč sistem, saj je obče znano, da hočejo stare sile obdržati oblast v rokah. Prof. Stanovnik se je zavzel predvsem za to, da bi v Sloveniji tako šolstvo kot vse demokratične sile dosegle "zdravo distanco do medijev", kot je sam poimenoval zdrav odnos do sredstev obveščanja. Bil je tudi mnenja, da hoče prejšnja oblast "na način manevra obdržati svojo oblast in bi zato morala biti vodilo časnikarjem predvsem kritika". Ko je govoril o sedanjem trenutku v Sloveniji, je dejal: "Vsi govorimo neučinkovit, mrtev jezik! Svoje usode nismo vzeli v roke, ker govorimo neresničen jezik." Citiral je tudi pesnika Eliota, ki pravi: "Toliko trpljenja, toliko trpljenja, a tako malo spoznanj!" Prof. Stanovnik je tudi dejal, da je slovenski človek precej emancipiran, saj si drugače ne zna razlagati izidov zadnjih volitev, ko je več kot polovica volivcev dala svoj glas pomladnim strankam, ki dejansko nimajo velikega vpliva na medije. Slovenski človek je torej kritičen do slovenskih medijev! "Problem medijev je problem demokratizacije!... Slovenci žal nismo imeli zrelih politikov, ki bi že v času totalitarizma ustvarili nove koncepte, nove vizije za Slovenijo," je dejal prof. Stanovnik. Po njegovem mnenju je sicer res, da je novi učitelj sodobnega človeka medij, a je tudi res, da je medijska kultura razpršena kultura. Ob koncu svojega posega je prof. Stanovnik od šole in Cerkve naravnost zahteval, naj poskrbita za zrele ljudi, "naj vzgojita ljudi, ki bodo imeli distanco do medijev."

Seveda ni potrebno posebej poudarjati, da se je po posegih razvila več kot dveurna debata, v kateri so bili posegi vseh nastopajočih še poglobljeni. Govorilo se je tudi o zlo-ki potrebi po novem dnevniku, ki ne bi bil v rokah t.i. levice. Predvsem je bilo številnim prisotnim popolnoma jasno, kako pomembna so sredstva javnega obveščanja in kontrola nad njimi.